

Programmabegroting 2026

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Algemeen.....	4
Voorwoord	4
Leeswijzer.....	11
Programma's.....	12
Programma Mens en Samenleving	12
Ambities, doelen & resultaten	14
Wat gaat het kosten?.....	20
Verbonden partijen	20
Programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit	21
Ambities, doelen & resultaten	22
Wat gaat het kosten?.....	29
Verbonden partijen	29
Programma Economie, Werk & Inkomen	30
Ambities, doelen & resultaten	32
Wat gaat het kosten?.....	38
Verbonden partijen	38
Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	39
Ambities, doelen & resultaten	41
Wat gaat het kosten?.....	43
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	43
Overhead	45
Verbonden partijen	46
Paragrafen	47
Lokale heffingen	47
Beleid en geraamde inkomsten	47
Kostendekkendheid	48
Kwijtscheldingsbeleid	51
Lokale lastendruk	52
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	54
Risicoregister.....	54
Weerstandscapaciteit	56
Weerstandsvermogen	56
Financiële kengetallen.....	57
Onderhoud kapitaalgoederen.....	58
Algemeen	58
Wegen.....	60
Riolering	61
Water.....	62
Groen	63
Gebouwen.....	64
Openbare verlichting	65
Speelruimten	65
Financiering	67
Beleidskaders.....	67
Financiële positie.....	67
Kasstroomprognose	67
Rente	70
Bedrijfsvoering	72
Personeel	72
Communicatie	73
Informatievoorziening	74

Organisatie	75
Huisvesting.....	76
Wet Open Overheid	77
Actief openbaar maken van informatie.....	77
Passief openbaar maken van informatie.....	79
Informatiehuishouding op orde	79
Verbonden partijen.....	81
Grondbeleid	86
Visie op en wijze van het grondbeleid.....	86
Te verwachten resultaat	87
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	87
Inzicht in grond als materieel vaste activa	87
Vorderingen op de balans.....	88
Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen.....	89
Financiële begroting	90
Inleiding	90
Financiële kaders.....	90
Overzicht baten en lasten	91
Incidentele baten en lasten	92
Financieel Meerjaren Perspectief.....	94
Geprognosticeerde balans	95
Bijlagen	96
Begroting in beeld	96
Raadsvoorstel.....	97
MeerjarenInvesteringsPlan	104
Reserves en voorzieningen.....	120
Kader subsidies	122
Beleidsindicatoren.....	125
Formatie	127
Beleidskaders	128

Algemeen

Voorwoord

Welkom bij onze begroting 2026!

De begroting is een belangrijk document van onze gemeente. Het is de basis voor de keuzes die we maken en het dagelijkse werk dat we doen. In deze begroting richten we ons op ambities, doelen en resultaten waar we in 2026 nadruk op leggen. Daarnaast voeren we veel regulier werk uit dat we niet allemaal benoemen. In de begroting staat wat dat kost en hoe we het betalen.

Aansluiting thematafels, kadernota en begroting

De gemeenteraad heeft op 3 juli 2025 de Kadernota 2026 vastgesteld. Met het vaststellen van de Kadernota 2026 heeft de raad op hoofdlijnen de koers van het gemeentelijke beleid en de financiële middelen voor de komende jaren bepaald. De richting die is gegeven tijdens het traject van de besprekingen tijdens de thematafels in januari en maart van 2025 en de keuzes die hierop volgend zijn gemaakt in de kadernota, zijn de leidraad geweest voor het opstellen van de Begroting 2026 en de Meerjarenbegroting 2027-2029.

In de kadernota is als kanttekening aangegeven dat tussen het vaststellen van de kadernota en het opstellen van de begroting nog ontwikkelingen plaatsvinden die de begrotingsbedragen beïnvloeden. Zo zijn de gevolgen van de meicirculaire 2025 en de septembercirculaire 2025 verwerkt in de voorliggende begroting. De begroting is, zoals gebruikelijk, opgesteld op basis van de laatste ontwikkelingen. De afwijkingen ten opzichte van de kadernota lichten we toe.

In deze begroting verwijzen we in de verschillende programma's naar de afspraken in de kadernota.

Er komt nogal wat op de gemeente af. Door de polarisatie staan we vaak meer tegenover elkaar dan naast elkaar. Voorzieningen staan onder druk. We hebben te maken met vergrijzing, afnemende beroepsbevolking, groeiende zorgvraag en individualisering. Hierdoor stijgen de wachttijden in de zorg. Er komen een aantal grote projecten aan, zoals bijvoorbeeld de Mallemolen en Kindcentrum Op De Horst. De woningbouw moet vooruit. Samen hebben we een puzzel te leggen. Dit houdt in dat we niet alles kunnen wat we willen en keuzes moeten maken.

Binnen onze programma's werken we aan ambities en doelen vanuit de beleidskaders. De wereld staat echter niet stil en soms wordt beleid ingehaald door de werkelijkheid. De jaarlijkse begroting is dan ook een goed moment om ambities, doelen en resultaten tegen het licht te houden, aan te scherpen en bij te stellen waar nodig.

In het programma Mens en Samenleving vindt u de ambities voor de onderwerpen rond jeugdzorg, Wmo, onderwijs en participatie.

We vervolgen met het programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit waarin we focussen op een kwalitatieve, gezonde en veilige omgeving. We houden rekening met het veranderende klimaat. Er is aandacht voor duurzame energie en ook voor de behoefte aan meer woningen.

Het programma Economie, Werk en Inkomen gaat in op ontwikkelingen rond het aantal inwoners in de bijstand, het aantal banen in de gemeente en onze toeristische en economische uitvoeringsprogramma's.

Binnen het programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid zijn we bezig onze dienstverlening te verbeteren en de veiligheid te vergroten.

De begroting 2026 heeft dezelfde opzet, als die van de begroting van vorig jaar. Bij het financieel meerjarenperspectief vindt u ook de financiële analyse, en de toelichting op de grootste verschillen. In deze analyse is aangegeven op welke programma's een verschil van toepassing is. De herinrichting van de planning en control cyclus loopt in 2026 ook nog door. Zo komen we tot beter leesbare stukken en meer verbinding tussen ambities, doelen, middelen en ons inhoudelijk beleid.

Financiële ontwikkelingen

De begroting 2026 is sluitend. De meerjarenbegroting laat vanaf 2028 wel tekorten zien.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2026		
	Baten	Lasten	Saldo
Mens en Samenleving	3.740	-42.341	-38.601
Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit	14.389	-30.355	-15.966
Economie, Werk en Inkomen	14.433	-29.076	-14.643
Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	92.382	-23.836	68.546
Saldo rekening baten en lasten	124.944	-125.608	-663
Toevoeging aan reserves	-	-398	-398
Onttrekking aan reserves	1.489	-	1.489
Resultaat rekening baten en lasten	126.433	-126.006	427

Financieel Meerjaren Perspectief (FMP)

Hieronder vindt u het FMP. Onder de tabel is een toelichting gegeven op de genoemde mutaties. In deze financiële analyse brengen we de focus aan op de grotere mutaties. De mutaties die kleiner zijn dan € 100.000 hebben we voor zowel de lasten als de baten onder een verzamelpost gezet.

Bedragen x € 1.000

	Programma	2026	2027	2028	2029
Begrotingsresultaat Programmabegroting 2025		-4.418	-4.377	-4.570	-4.570
Totaal mutaties tot en met Voorjaarsnota 2025	alle	1.092	960	1.652	1.652
Prognose begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2025		-3.326	-3.417	-2.918	-2.918
Mutaties lasten					
1. Salaris- en inhuurkosten (inclusief bestuur)	alle	13	133	398	398
2. Kosten bedrijfsvoering	4	-333	-425	-581	-531
3. Actualisatie kapitaallasten (exclusief riolering)	alle	555	590	-328	-602
4. Bijdrage Gemeenschappelijke regelingen					
- Munitax	2/3/4	-112	-112	-112	-112
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	4	-130	-130	-130	-135
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	3	341	198	244	384
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen	2	-451	-451	-451	-451
- Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	1	-85	-85	-85	-85
5. Afdracht leges Burgerzaken	4	-88	-100	-4	155

6. Verkiezingen	4	-10	-10	104	-114
7. Treasury	4	880	699	261	76
8. Onderhoud openbare ruimte	2	-800	-800	-800	-800
9. Onderhoudsvoorziening wegen	2	-190	-190	-190	-190
10. Boombeheer en beplantingsmateriaal	2	-100	-100	-100	-100
11. Leerplicht	1	-108	-108	-108	-108
12. Opvang AMV-ers	1	-100	-100	-100	-100
13. Bijstandsuitkeringen	3	-369	-369	-369	-369
14. Sociaal domein	1	-2.370	-2.394	-1.794	-1.794
15. Subsidie bibliotheek	3	-109	-2	-2	-2
16. Sluiting zwembad de Lubert per 1-1-2026	2	385	385	385	385
17. Riolering (inclusief kapitaallasten)	2	-69	-82	-155	-220
18. Afval	2	-198	-198	-198	-198
19. Duurzaamheid CDOKE	2	-1.350	-	-	-
20. Projecten Spoor 2:					
- Zwembad de Lubert	2	-	-	-	-720
- Sporthal Ooij	2	-	-	-456	-452
- Accommodatie St. Cecilia	3	-	-	-92	-91
- Revitalisering de Mallemolen	1	-	-	-	-
- Kindcentrum Op de Horst	1	218	-153	-54	-51
21. Overige ontwikkelingen (lasten)	alle	-575	-588	-470	-373
Mutaties baten					
22. Algemene uitkering	4	8.461	6.057	3.465	4.357
23. Opbrengst belastingen en heffingen					
- Onroerende zaakbelastingen	4	268	268	268	268
- Toeristenbelasting	3	50	461	461	461
- Rioolheffing	2	98	189	282	377
- Afvalstoffenheffing	2	347	330	383	384
24. Treasury	4	-59	161	527	542
25. Leges Burgerzaken	4	161	185	6	-266
26. Dividenduitkeringen	2/4	187	187	187	187
27. Rijksbijdrage bijstandsuitkeringen	3	190	190	190	190
28. Aanwending voorziening riolering	2	133	57	49	35
29. Sluiting zwembad de Lubert per 1-1-2026	2	-380	-380	-380	-380
30. Sociaal domein	1	-34	230	230	230
31. Duurzaamheid CDOKE	2	-629	-	-	-
32. Overige ontwikkelingen (baten)	alle	117	174	132	49
Totaal mutaties		3.753	3.716	614	236
Prognose begrotingsresultaat per begrotingsjaar		427	300	-2.304	-2.682
waarvan incidenteel		-70	-60	-35	-35
Totaal structureel resultaat		497	360	-2.269	-2.647

1. Salaris- en inhuurkosten (inclusief bestuur)

De salaris- en inhuurkosten blijven nagenoeg gelijk. Door indexering, uitbreiding van de formatie bij verschillende teams en sluiting van het zwembad per 1 januari 2026 stijgen de salariskosten voor het vaste personeel met ongeveer € 300.000. Ook is de stelpost inhuur bijgesteld zoals besloten in de Kadernota 2026. Dit betekent een toename van ongeveer € 250.000. Daarnaast is op basis van de analyse jaarrekening een correctie op personeel-/inhuurkosten gedaan van € 500.000.

2. Kosten bedrijfsvoering

De kosten van de bedrijfsvoering zijn bijgesteld. Het overgrote deel ontstaat door bijstelling van het opleidings- en ICT-budget zoals besloten in de Kadernota 2026. De rest bestaat uit een mix van kleinere bedragen.

3. Actualisatie kapitaallasten (exclusief riolering)

De kapitaallasten zijn bijgesteld op basis van de investeringen op het Meerjaren Investeringsplan 2026-2029. Daarnaast zijn de kapitaallasten ook bijgesteld op basis van de daadwerkelijke uitgaven op de lopende investeringen.

4. Bijdrage Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen hebben in het voorjaar 2025 hun begrotingen 2026 en meerjarenbegrotingen aangeboden. Deze cijfers zijn opgenomen in onze begroting. Als het algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling anders besluit, verwerken we dit besluit in onze begroting door middel van een begrotingswijziging.

5. Afdracht leges Burgerzaken

De raming voor afdrachten rijbewijzen en reisdocumenten is bijgesteld op basis van geactualiseerde aantallen. Door de invoering van de geldigheidsduur van een reisdocument naar 10 jaar zien we de komende jaren een piek in de aanvraag van het aantal reisdocumenten.

6. Verkiezingen

Doordat het kabinet is gevallen hebben we in 2025 een extra verkiezing. Daarmee komen de Tweede kamer verkiezingen in 2028 te vervallen. Deze vinden weer plaats in 2029. Daarnaast is het verkiezingsbudget geactualiseerd en structureel bijgesteld.

7. Treasury

De toegerekende rente van de langlopende leningen is verlaagd. Dit komt doordat we nog veel eigen middelen hebben en dus hiervoor geen extern geld hoeven aan te trekken.

8. Onderhoud openbare ruimte

Het integraal beheer van de openbare ruimte besteden we uit sinds 2022. We willen vast houden aan de huidige kwaliteit van de openbare ruimte. De bestaande contracten lopen eind 2025 af. Jaarlijks is een bedrag van € 800.000 extra nodig bij de onderhoudsbudgetten van de openbare ruimte.

9. Onderhoudsvoorziening wegen

Voor groot onderhoud van verhardingen werken we met een raamovereenkomst. Voor de periode 2026-2030 is een onderhoudsplan opgesteld. De stijging is beperkt omdat er grootschalige vervangingsprojecten zijn gepland. En voor de jaren 2026 en 2027 is via het MIP een bedrag beschikbaar voor het vervangen van asfalt door klinkers. Jaarlijks is een hoger bedrag nodig van € 190.000.

10. Boombeheer en beplantingsmateriaal

De toename van kosten ontstaat door het vervangen van beplantingsmateriaal. Deze post is € 10.000 hoger geworden. Voor het boombeheer op basis van de jaarlijkse inspectierondes is extra geld nodig. Voor boombeheer is een bedrag van € 90.000 extra nodig.

11. Leerplicht

Er is extra formatie voor leerplicht nodig. Het aantal thuiszitters neemt landelijk toe en er spelen voortdurend moeilijke casussen waarbij samenwerking tussen het sociaal team en leerplicht nodig is. Bureau Leerrecht is erg tevreden over de samenwerking met onze gemeente en we willen die intensieve samenwerking graag voor alle casussen mogelijk maken. Er komt 1 FTE bij, zoals besloten in de kadernota 2026.

12. Opvang AMV-ers

De opvang van alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV-ers) heeft grote gevolgen voor de inzet van onze leerplichtambtenaren en medewerkers van de GGD (zoals een jeugdarts). We moeten de ureninzet verhogen. Dit zorgt voor extra kosten die niet vergoed worden uit de middelen van het Rijk voor de huisvesting van deze asielzoekers. Dit kost ons jaarlijks € 100.000. Zoals besloten in de kadernota 2026.

13. Bijstandsuitkeringen

De netto bijstandslasten stijgen met € 369.000 als gevolg van inflatie en een toename van het aantal uitkeringen. Met name het aantal uitkeringen Participatiewet neemt toe. IOAW uitkeringen nemen af.

14. Sociaal domein

14.1 Tariefstijgingen jeugdzorg en WMO

De toename van de kosten binnen het sociaal domein ontstaan grotendeels door hogere tarieven (en dus kosten). Voor jeugdzorg en WMO betekent dit een stijging (5,13%) van € 1,0 miljoen.

14.2 Hervormingsagenda Jeugd

Door de maatregelen uit de hervormingsagenda moesten we vanaf 2026 een jaarlijkse besparing van ongeveer € 1,0 miljoen realiseren. Deze taakstellende bezuiniging hadden we vanaf 2026 in de budgetten verwerkt. Deze taakstelling is per 2026 komen te vervallen, zodat we de budgetten weer naar boven moeten bijstellen. We worden hiervoor gecompenseerd vanuit de algemene uitkering.

14.3 Overige

Bij zowel de jeugd- als bij WMO begeleiding leidt de inzet van meer specialistische zorg tot een verschuiving naar duurdere zorg (€ 300.000 hogere kosten).

15. Subsidie bibliotheek

In de algemene uitkering is er extra geld voor de bibliotheek opgenomen. Dit bedrag is beschikbaar gesteld voor de bibliotheek.

16. Sluiting zwembad de Lubert per 1-1-2026

Door sluiting van het zwembad per 1 januari 2026 vervallen de kosten van het zwembad voor het grootste gedeelte.

17. Riolering (inclusief kapitaallasten)

Voor riolering is een nieuw WRP (water- en rioleringsplan) opgesteld voor de jaren 2026-2030. De onderhoudskosten voor riolering zijn bijgesteld als gevolg van kostenstijgingen. De kapitaallasten zijn ook aangepast. Deze zijn berekend op basis van de investeringen in het nieuwe WRP. Deze kostenstijging is verwerkt in de tarieven van de rioolheffing (zie punt 21).

18. Afval

De raming op het taakveld afval zijn bijgesteld op basis van de tarievenlijst voor 2026 van de DAR (Dienst Afval en Reiniging). De DAR heeft rekening gehouden met een indexatie van de kosten (5,54%) die hoger ligt dan de index waar wij mee hebben gerekend (2,2%). Deze kostenstijging is verwerkt in de tarieven van de afvalstoffenheffing (zie punt 21).

19. Duurzaamheid/ CDOKE (lasten)

We ontvangen in 2026 eenmalig een hogere rijksbijdrage voor taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid via de algemene uitkering. Deze bijdrage zetten we in voor duurzaamheid. Dat betekent voor het taakveld duurzaamheid een verhoging van het budget met € 1,3 miljoen.

20. Projecten Spoor 2

Onder Spoor 2 vallen vijf grote projecten, Zwembad de Lubert, sporthal Ooij, St. Cecilia, de Mallemolen en school Op de Horst. Voor deze projecten zijn de investeringen (kapitaallasten) en jaarlijkse exploitatielasten verwerkt in de begroting op basis van de laatste stand van zaken. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in het raadsvoorstel.

21. Overige ontwikkelingen (lasten)

Deze ontwikkelingen bestaan uit een verzameling van kleinere uitgavenbudgetten uit de gehele begroting.

22. Algemene uitkering

De hoogte van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de laatste circulaire van 2025. Dit is de septembercirculaire 2025. De septembercirculaire 2025 is op 16 september 2025 (Prinsjesdag) gepresenteerd. Over de circulaires (mei en september) informeren wij u met informatienota's en in het raadsvoorstel van de begroting 2026.

23. Opbrengst belastingen en heffingen

We hebben in de Kadernota afgesproken dat onze heffingen met 2,2% moeten stijgen. Dit doen we omdat ook onze uitgaven jaarlijks stijgen. Voor de onroerende zaakbelasting houden we rekening met de stijging van de waarde van onze woningen. De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn kostendekkend en we houden daarbij ook rekening met de voorzieningen voor deze heffingen.

Voor de toeristenbelasting blijven de tarieven voor 2026 gelijk aan 2025. Vanaf 2027 verhogen we de toeristenbelasting met 53%. Dit betekent voor 2027 dat de tarieven per overnachting stijgen naar € 2,50 (2026: € 1,63) voor het normale tarief en naar € 1,58 (2026: € 1,03) voor tarief kamperen. Hiermee verwachten we € 411.000 extra toeristenbelasting op te halen.

24. Treasury

De kapitaallasten (rente en afschrijving) van de investeringen zijn geactualiseerd. Dat leidt voor dit taakveld tot een klein nadeel. Hier staan voordelen op kapitaallasten op de diverse programma 's tegenover.

25. Leges Burgerzaken

De raming voor leges rijbewijzen en reisdocumenten is bijgesteld op basis van geactualiseerde aantallen. Door de invoering van de geldigheidsduur van een reisdocument naar 10 jaar zien we de komende jaren een piek in de aanvraag van het aantal reisdocumenten.

26. Dividenduitkeringen

De MARN ontvangt een dividenduitkering van de ARN. Deze keert de MARN vervolgens uit aan haar deelnemers. Daarnaast is de dividenduitkering van de BNG bijgesteld met de ingehouden dividendbelasting.

27. Rijksbijdrage bijstandsuitkeringen

We ontvangen een rijksbijdrage voor het uitkeren van onze bijstandsuitkeringen. Deze bijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd en bijgesteld op basis van het verwachte aantal uitkeringen. De rijksbijdrage die wij ontvangen stijgt minder snel dan het aantal uitkeringen dat wij verstrekken. Dit houdt in dat wij een 'nadeelgemeente' zijn (zie punt 13). Voor het tekort in 2026 doen we een beroep op de vangnetuitkering, waardoor we een aanvullende compensatie vanuit het rijk ontvangen.

28. Aanwending voorziening riolering

De egalisatievoorziening voor riolering zetten we jaarlijks in om grote schommelingen in de tarieven van de rioolheffing te voorkomen. Door deze voorziening in 2026 in te zetten, voorkomen we een sterke stijging van de rioolheffing.

29. Sluiting zwembad de Lubert per 1-1-2026

Door sluiting van het zwembad per 1 januari 2026 vervallen de inkomsten van het zwembad.

30. Sociaal domein

In 2027 vervalt het abonnementstarief (WMO) en wordt de eigen bijdrage afhankelijk van inkomen en vermogen. Hierdoor ontvangen we hogere inkomsten aan eigen bijdragen.

31. Duurzaamheid/ CDOKE

De rijksbijdrage voor duurzaamheid ontvangen we in 2026 niet via een SPUK uitkering, maar via de algemene uitkering. Dat leidt voor het taakveld duurzaamheid tot een nadeel. Hier staat een voordeel op de algemene uitkering tegenover.

32. Overige ontwikkelingen (baten)

Deze ontwikkelingen bestaan uit een verzameling van kleinere inkomstenbudgetten uit de gehele begroting.

De begroting 2026 bieden we samen met het raadsvoorstel aan de provincie aan.

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

In de programmabegroting zijn de volgende onderdelen opgenomen.

Programma's	Er zijn 4 programma's. Per programma geven we aan wat we willen bereiken. Per programma zijn er verplichte beleidsindicatoren. Deze zijn opgenomen in de bijlage Beleidsindicatoren.
Paragrafen	De paragrafen gaan over onderwerpen die van invloed zijn op alle programma's.
Financiële begroting	Onder de financiële begroting staat het overzicht van de verwachte baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) in 2026. Daarnaast zijn bij dit onderdeel de financiële kaders opgenomen, een overzicht van de incidentele baten en lasten, het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) en de verwachte balans.
Bijlagen	In de bijlagen zijn het raadsvoorstel en diverse overzichten en specificaties opgenomen. Ook geven we hier een toelichting op afkortingen en financiële begrippen.

- Een minbedrag betekent: nadelig of uitgaaf/investering; een plusbedrag betekent: voordelig of inkomsten □
- Onze schrijfstijl proberen we kort en helder te houden en verwijst met 'elektronische links' naar de documenten die erbij horen.

Inhoudsrechten (disclaimer)

In de Programmabegroting maken we gebruik van informatie van derden. We hebben de begroting met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Gebruikers van deze stukken kunnen geen rechten ontleen aan of aanspraak maken op de juistheid en volledigheid van de inhoud. Ook aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die daardoor kan ontstaan.

Programma's

Programma Mens en Samenleving

Inleiding

Overkoepelende visie en ambities

In de kadernota zijn belangrijkste inhoudelijke en financiële ontwikkelingen en trends geschetst voor dit programma. Ook is tijdens de thematafels in maart 2025 door de raad aangegeven dat we kwetsbare inwoners niet los willen laten. In die context werken we binnen het programma Mens en Samenleving aan de ambities uit het beleidskader 'Verder Bouwen aan het Sociaal Domein 2025-2026'. Hierin staat dat we het voor het Sociaal Domein belangrijk vinden dat we onze focus verleggen van individuele hulp naar gezamenlijk. En van werken met persoonlijke beschikkingen naar activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn. Ook is het belangrijk dat de hulp en ondersteuning vooral toegankelijk en betaalbaar blijft voor de inwoners in onze gemeente die dit het hardste nodig hebben. Vanuit het principe 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'.

Voor 2026 richten we ons op de volgende ambities:

- We versterken de sociale basis;
- We bieden zorg aan inwoners die dat nodig hebben;
- Kinderen en jongeren groeien op tot zelfstandige en betrokken volwassenen;
- Statushouders en vluchtelingen leven prettig in onze gemeente.

Regulier werk

We richten ons met al het werk op het brede welzijn van de inwoners. We blijven inzetten op het ondersteunen van activiteiten en initiatieven die zorgen voor verbinding tussen groepen inwoners. Voorbeelden daarvan zijn inlooplekken en maatjesprojecten (bijvoorbeeld buddy to buddy).

Ook ondersteunen we mantelzorgers en is er aandacht voor mentale gezondheid van onze inwoners. We stimuleren deelname aan sport en cultuur door jong en oud en ondersteunen verenigingen en stichtingen als belangrijk onderdeel van onze samenleving.

Gemeenschapszin, solidariteit, elkaar helpen: dingen die hieraan bijdragen verdienen onze steun.

We blijven onze verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van leven en de brede welvaart van onze inwoners, nu en in de toekomst. Een gemeente waar iedereen gelijke kansen krijgt om zijn of haar talent te ontwikkelen. We ondersteunen zelfredzaamheid en zelfstandigheid van inwoners met algemene en individuele voorzieningen. Voorbeeld hiervan is het verstrekken van uitkeringen.

Samenwerken

We doen dit niet alleen. We werken samen met inwoners, maatschappelijke partners (zoals Forte Welzijn en de GGD) en bedrijven. En ook met de gemeenten om ons heen, met name in het Rijk van Nijmegen, Regio Rivierenland en de Groene Metropoolregio.

Ontwikkelingen en trends

Algemene ontwikkelingen

Onze opgave in dit programma is voor de komende periode uitdagend en heeft meerdere dimensies. We hebben te maken met een aantal landelijke en wereldwijde ontwikkelingen die op ons afkomen. Zoals bijvoorbeeld druk op onderwijs, sport- en cultuurvoorzieningen en zorginstellingen. En tegelijk staan gemeenten financieel ook onder druk, omdat het ravijnjaar niet is gedempt, maar is uitgesteld. En omdat het rijk te ambitieuze besparingen op jeugdzorg vanaf 2028 heeft ingeboekt. Dit alles tegen de maatschappelijke achtergrond dat

mensen in toenemende mate onzekerheid en gebrek aan “grip” ervaren. Dit kan leiden tot afnemende gezondheid en geluk. En daarmee tot toenemende eenzaamheid, armoede en behoefte aan jeugdzorg.

In 2026 aan de slag met nieuwe stippen op de horizon voor het Sociaal Domein

Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 zetten we met elkaar opnieuw een paar stippen op de horizon.

Maar we hebben geleerd van de afgelopen periode. We gaan niet meer tientallen doelen en resultaten voor een periode van vier jaar benoemen. Dit past niet meer in deze tijd. Het is prioriteiten stellen. Welke ontwikkelingen zien we en waar gaan we dan mee aan de slag? Vervolgens sturen we op de resultaten door concrete prestatie indicatoren te benoemen.

Toegang tot zorg

In 2026 spelen er verschillende ontwikkelingen in de regionale samenwerking. En er komt nieuwe wetgeving. Dit is van invloed op de manier waarop we de toegang tot zorg organiseren. Bijvoorbeeld: de Aanpak Voorkomen Escalaties, Stevige Lokale Teams en Wet Aanpak Multi Problematiek Sociaal Domein.

Deze ontwikkelingen raken ook hoe je werkt, met en in het preventieve veld, en dit koppelt aan de toegang tot zorg. We gaan op zoek naar een werkwijze, waar je meer van nature, eerst de preventieve opties langsloopt, voordat je geïndiceerde zorg aanvraagt.

We gaan rapporteren over de prestatie-indicatoren ‘ontwikkeling van het aantal meldingen waarbij vanuit het sociaal team verwezen is naar het voorliggend veld’.

Hervormingsagenda jeugd

De jeugdzorg in Nederland slibt dicht. Door personeelstekort en complexere casuïstiek lopen de wachtlijsten op. De kosten voor jeugdzorg stijgen. En steeds meer kinderen hebben een vorm van jeugdhulp nodig. De hoge geluksnorm, de prestatiedruk en het maakbaarheidsdenken dragen daaraan bij. Landelijk heeft momenteel 1 op de 7 kinderen een vorm van jeugdhulp. In de gemeente Berg en Dal ligt dat aantal iets lager, namelijk 1 op de 10 kinderen. Maar ook bij ons zien we een enorme toename in het aantal hulpvragen, dit leidt tot lange wachtlijsten bij zowel de zorgaanbieders als bij onszelf. De complexiteit in casussen en in de kosten nemen verder toe. Dit leidt tot het punt dat de situatie onhoudbaar is.

De komende jaren krijgen we te maken met de effecten van de landelijke hervormingsagenda jeugd. We hebben de eisen uit deze hervormingsagenda vertaald in het Lokaal Programma Jeugd en een bijbehorend uitvoeringsprogramma. We houden er rekening mee, dat niet alles (meer) kan. De beschikbaarheid en de betaalbaarheid van de zorg zijn punten van continue aandacht. Met onze inzet komende jaren binnen het lokaal programma jeugd streven we ernaar om het gebruik van jeugdhulp terug te dringen naar 1 op de 12. Dit is voor ons een belangrijke KPI en daar sturen wij actief op.

Visie inclusieve kinderopvang en onderwijs

We willen alle kinderen in de gemeente Berg en Dal goede kansen bieden om zich te ontwikkelen. We willen bereiken dat alle kinderen samen leren, spelen en opgroeien. Kinderen met en zonder beperking en kinderen die door hun thuissituatie wat extra ondersteuning nodig hebben. Daarbij streven we naar kinderopvang en onderwijs in de eigen wijk met, waar nodig, zorg en ondersteuning op maat. Voor een kleine groep kinderen blijft speciaal onderwijs en/of dagbehandeling wel nodig.

Accommodatiebeleid

Er zijn verschillende wensen en ambities rond onze accommodaties. Die kosten geld. Maar we verwachten dat de financiële middelen de komende jaren schaarser worden. We kiezen daarom in lijn met de uitkomsten van de thematafels voor het clusteren van activiteiten. En

het multifunctioneler maken van accommodaties. We kunnen niet alles behouden. In het koersdocument 'Ontmoeten en Verbinden met Accommodaties: het vervolg' zijn hiertoe de eerste contouren en criteria vastgesteld om ook financieel toekomstbestendig te zijn. In 2026 werken we deze contouren en criteria verder uit in een concreet plan van aanpak en leggen we dit plan ter besluitvorming voor aan de raad.

Transformatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Samen met de gemeenten in de regio Gelderland Zuid werken we aan de transformatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Deze samenwerking hebben we vastgelegd in een centrumregeling en een dienstverleningsovereenkomst. Hierin is de gemeente Nijmegen aangewezen als centrumgemeente. Zij ontvangt voor de uitvoering van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang de middelen van het rijk tot aan de doordecentralisatie. De doordecentralisatie wordt steeds uitgesteld door het rijk.

Toch werken we als regio al wel volgens het principe samen. We dragen samen de kosten en delen samen de overschotten en de eventuele tekorten. In 2026 leggen we dit beter vast in de centrumregeling. De komende jaren verwachten we geen tekort. De middelen zetten we in voor de ambulantisering van de GGZ en de transformatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. In 2026 werken we verder aan de ondersteuningsstructuur zodat mensen Beschermd Thuis kunnen wonen. Ook werken we aan het terugdringen van dak- en thuisloosheid, Dit is in lijn met de opdracht van het rijk om dakloosheid fors terug te dringen en per 2030 te beëindigen.

Opvang asielzoekers en statushouders

We kiezen ervoor om alleenstaande minderjarige vreemdelingen in onze gemeente te huisvesten. Dit zijn er ongeveer 110 op dit moment. We zijn nog op zoek naar een derde locatie voor 82 jongeren omdat onze wettelijke taakstelling vanuit de Spreidingswet 192 is.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 We versterken de sociale basis.

1.1 We helpen inwoners om naar elkaar om te zien (samenredzaamheid).	
Resultaat 1.1.1	Eind 2026 starten we met de bouw van de woningen in de Zorgzame Buurt op het terrein van Dekkerswald.
Inhoud	Tijdens de thematafels in maart 2025 en in de kadernota hebben we vastgesteld dat we een zorgzame gemeente willen zijn. Daar geeft dit resultaat mede invulling aan. Volgens planning stellen we midden 2026 het omgevingsplan voor de bouw van 400 reguliere woningen. Daarna start zo snel als mogelijk de bouw. In de tussentijd werkt de kwartiermaker aan een Zorgzame Buurt samen met huidige en nieuwe bewoners.
Financiën	We betalen dit uit de bestaande begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Het sluiten van een anterieure overeenkomst. Mogelijke vertraging door stikstof en netcongestie. Vertraging van de procedure door bezwaar en beroep.

1.2	We hebben goede accommodaties voor onze inwoners en stimuleren hiermee verbinding.
Resultaat 1.2.1	We investeren in toekomstbestendige accommodaties.
Inhoud	In 2024 hebben we het accommodatiebeleid vastgesteld en zijn we gestart met het uitwerken van de acties uit dit beleid. In 2026 geven we een stand van zaken van de uitvoeringsagenda accommodatiebeleid weer.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Met het uitvoeren van het beleid verbinden we ons aan acties om accommodaties toekomstbestendig te houden. Blijken er bij de stand van zaken nog middelen nodig te zijn, dan maken we dat duidelijk bij de rapportage.
1.3	Iedereen doet mee.
Resultaat 1.3.1	Alle inwoners kunnen meedoen, horen erbij en hebben dezelfde rechten en kansen om (zelfstandig) mee te doen.
Inhoud	In 2026 stellen wij een lokale inclusie agenda vast. Uit deze agenda komen verschillende acties. Acties waar wij als gemeente verantwoordelijk voor zijn pakken we vervolgens op. Zo wordt er verwezen naar de uitvoeringsagenda op Inclusieve Kinderopvang en Onderwijs.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Agenda wordt te algemeen waardoor specifieke behoeften van bepaalde groepen niet voldoende worden meegenomen. De inclusieagenda besteedt onvoldoende aandacht aan het voorkomen van maatschappelijke uitsluiting.
Resultaat 1.3.2	We werken samen met inwoners.
Inhoud	In 2026 experimenteren wij met nieuwe participatievormen, waaronder een burgerpanel. En evalueren wij de Nota Participatie 'Samen maken we Berg en Dal'.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Resultaat 1.3.3	Alle inwoners hebben de mogelijkheid om (aangepast) te sporten via de Uniek Sporten methode.
Inhoud	Uniek Sporten werkt vanuit regionale samenwerkingsverbanden die het sportaanbod voor mensen met een beperking bevorderen. Deze samenwerkingsverbanden ondersteunen sportaanbieders die gehandicaptensport aanbieden en brengen mensen met een beperking in contact met deze aanbieders. Vanaf 2026 voert het sportteam van Forte Welzijn Uniek Sporten uit. Voorheen voerde de gemeente Nijmegen dit uit.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Komt er meer vraag naar de Uniek Sporten-methode, dan moeten we de opdracht misschien verruimen.

Resultaat 1.3.4	We zetten stappen richting een dementievriendelijke gemeente.
Inhoud	We vragen het certificaat 'Dementievriendelijke gemeente' aan. Dat doen we nadat de aanbevelingen uit de dementiescan zijn opgevolgd. Daarnaast faciliteren we de aanleg van 'vergeet met me niet paden' in onze kernen.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	2026 en volgend.
Risico	De uitkomst van de dementiescan. Het opvolgen van de aanbevelingen kan meer tijd/middelen kosten.

Resultaat 1.3.5	We zetten in op preventie van discriminatie door bewustwording, educatie en het versterken van inclusie in de samenleving.
Inhoud	We zetten in op preventie van discriminatie door bewustwording, educatie en het versterken van inclusie in de samenleving. Samen met de antidiscriminatievoorziening Vizier zetten we preventieve programma's in. Deze zijn onder andere gericht op scholen, ouders en wijken. Deze gezamenlijke inzet draagt bij aan meer inclusie, sociale veiligheid en het vroegtijdig tegengaan van pesten en discriminatie.
Financiën	We ontvangen vanuit het Rijk een vast bedrag per inwoner van € 0,14 om te werken aan preventie. Dit is € 4.943 in 2026.
Planning	2026 en volgend.
Risico	De middelen worden via de algemene uitkering van het gemeentefonds verstrekt. Omdat de middelen niet zijn geoordeeld, bestaat het risico dat ze voor andere doeleinden worden aangewend.

1.4 Het aanbod in het voorliggend veld sluit aan bij de vraag.

Resultaat 1.4.1	We versterken in 2026 het voorliggend met kennis uit het digitale platform.
Inhoud	Collega's, maatschappelijke partners en inwoners gebruiken het digitale platform www.wegwijzerbergendal.nl bij hun zoektocht naar activiteiten en hulp in het voorliggend veld. We krijgen feedback en cijfers over het gebruik van de website. Daarmee zien we waar veel op gezocht wordt. En wat er mogelijk ontbreekt. Op deze onderwerpen ontwikkelen we aanvullend aanbod. Gebruiken inwoners het voorliggend aanbod onvoldoende? Dan kijken we kritisch of we dit nog moeten aanbieden.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Maatschappelijke partners en inwoners kijken niet op het platform.

Resultaat 1.4.2	Meer jongeren maken gebruik van groepsaanbod in plaats van individuele zorg.
Inhoud	In 2026 houden wij ons huidige preventieve aanbod voor jeugdigen en hun ouders tegen het licht. Daarbij kiezen we voor kwaliteit in plaats van kwantiteit. Daarna richten we ons op het versterken van het aanbod. Daarbij ligt de focus op het groepswerk. Dit moet leiden tot een afname van de inzet van (dure) jeugdzorg. Ook gaan we de formatieomvang van de schoolconsulenten uitbreiden. Zij worden ook opgeleid om zelf groepswerk te bieden. Hiermee kunnen we meer collectieve zorg bieden en verwijzingen binnen de Jeugdwet voorkomen.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting. Er zijn 2 functies versterking beschreven in de kadernota 2026, voor leerplicht en voor schoolconsulenten. Dit is verwerkt in de begroting.

Planning	Doorlopend.
Risico	De besparing die dit op korte termijn oplevert is minder groot dan we verwachten. Dit komt doordat de schoolconsulenten nog geschoold moeten worden om groepswerk te bieden.

Ambitie 2 We bieden zorg aan de inwoners die dat nodig hebben.

2.1 We bieden zoveel mogelijk passende zorg voor inwoners die het echt nodig hebben.	
Resultaat 2.1.1	We stellen ons zakelijker op naar onze inwoners, bij de keuze welke vorm van zorg we inzetten.
Inhoud	In het project Bewust indiceren definiëren we met elkaar wat voldoende zorg is bij een hulpvraag. In deze tijd is het helaas niet meer mogelijk om voor een 10 te gaan. Soms moeten we genoegen nemen met misschien 'maar' een 6, om de zorg voor de inwoners die het nodig hebben beschikbaar en betaalbaar te houden. In 2026 starten we met de publiekscampagne gericht op 'Normaliseren' en 'We kunnen niet alles meer doen'. Dit is in lijn met de afspraken in de kadernota.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Inwoners nemen geen genoegen met deze werkwijze en zoeken de publiciteit.
2.2 We hebben een sterk sociaal team en goed afgestemde toeleiding naar zorg.	
Resultaat 2.2.1	Het sociaal team is meer een wijkteam en minder een indicatieorgaan.
Inhoud	In 2026 doen we onderzoek naar verbeteringen voor: 1. Toeleiding tot zorg; 2. Meer aandacht voor preventie (kortdurende ondersteuning en verbinding met partners in het voorliggend veld). Ook werken we met de doorbraakmethode. Lopen we bij meervoudige complexe problemen vast in regelgeving en werkprocessen, dan zoeken we naar niet voor de hand liggende oplossingen.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Door grote werkdruk bij sociaal team is er weinig ruimte voor verandering en preventief werken.

Resultaat 2.2.2	We werken integraal. En zorgen voor meer passende ondersteuning bij inwoners met multiproblematiek.
Inhoud	Voor passende zorg in multiprobleem situaties en bij zorgmijders is een domeinoverstijgende aanpak nodig. We verbeteren dit door te gaan werken volgens het AVE-model (Aanpak Voorkomen Escalatie bij huishoudens met oplopende problematiek). AVE helpt om helderheid te creëren in de samenwerking binnen (en tussen) het zorg- en veiligheidsdomein. Hierdoor voorkomen we dat verschillende partijen langs elkaar heen werken. En houden we een volledig beeld van de situatie in een huishouden. Zo kunnen betrokken partijen doelgerichter en efficiënter werken. En kunnen we escalatie binnen een huishouden zo veel mogelijk voorkomen. Ook werken we 1-gezin 1-plan verder uit binnen onze gemeente. En daarnaast passen we de werkzame elementen uit de evaluatie van de proeftuin toekomstscenario gezins- en jeugdbescherming toe.
Financiën	We betalen de AVE grotendeels door de regionale subsidie van ZonMw en zo nodig deels uit de lopende begroting. Proeftuin: er is nog geen zicht op of hier financiering voor nodig is.
Planning	AVE: Ontwerpen, voorbereiden uitvoering, doen, borgen en verbeteren: 2026-2027 Werken volgens principes 1-gezin 1-plan: 2026. Proeftuin: 2026-2027.
Risico	AVE en proeftuin vraagt een andere manier van werken. Er is tijd en inzet nodig om dit in te voeren. Hiervoor moeten we een medewerker vrij spelen. Risico is dat dit op korte termijn niet lukt. Verder bestaat er het risico dat deze methode extra inzet van medewerkers vraagt. In de huidige formatie is deze niet beschikbaar. Daarnaast is er risico dat sommige medewerkers onvoldoende bekwaam zijn om via deze methodiek te werken. Scholing is waarschijnlijk noodzakelijk. Dit brengt kosten en tijd met zich mee. Integraal werken wordt bemoeilijkt door wet- en regelgeving privacy.

Resultaat 2.2.3	Ontwikkelen van een woonvorm als skaeve huse voor inwoners met multiproblematiek die niet passen in de bestaande woonvoorzieningen.
Inhoud	We onderzoeken het nut en noodzaak van skaeve huse en komen met een voorstel.
Financiën	Er zijn middelen van beschermd wonen beschikbaar vanuit de lopende begroting.
Planning	2026
Risico	Ontwikkeling skaeve huse kan een langdurig en/of duur traject worden. Met een specifieke woonvorm als skaeve huse kunnen ook (vooraf) kwetsbare personen uit de regio worden aangetrokken.

Ambitie 3 Kinderen en jongeren groeien op tot zelfstandige en betrokken volwassenen.

3.1	Kinderen kunnen onbelemmerd onderwijs volgen.
Resultaat 3.1.1	We zijn gestart met het proces om te komen tot nieuwbouw van een kindcentrum Op de Horst.
Inhoud	Het schoolgebouw Op de Horst is verouderd. Op een andere locatie (sportcomplex de Horst) bouwt de gemeente samen met het schoolbestuur en overige betrokken partijen een nieuw kindcentrum.
Financiën	Budget voor nieuwbouw is door de raad op 12 december 2024 beschikbaar gesteld. Bij vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) in mei 2025 is dit budget verhoogd.
Planning	Op dit moment werken we aan plan voor herinrichting sportcomplex de Horst en ontwerp van het nieuwe kindcentrum. Start voorbereiding bouwwerkzaamheden is voorzien in 2027.

Risico	Kosten kunnen hoger uitvallen uit dan begroot. Realisatie kan langer duren dan gepland.
---------------	--

3.2 We ondersteunen jongeren en hun ouders bij opvoeden en opgroeien.

Resultaat 3.2.1	We helpen een groep jongeren met eenzaamheid.
Inhoud	Vanaf 2025 werken we regionaal samen met 'join us'. Dit is een methode voor jongeren die zich eenzaam voelen. In een groep werken de jongeren aan persoonlijke ontwikkeling en het maken van vrienden. In 2026 is een groep jongeren actief.
Financiën	Incidenteel, Integraal Zorg Akkoord (IZA).
Planning	2026
Risico	Aanmeldingen vallen tegen. Minimaal aantal leden voor een groep wordt niet bereikt.

Resultaat 3.2.2	Er zijn praktijkondersteuners huisartsenzorg (POH) jeugd actief in Berg en Dal.
Inhoud	Met de inzet van de POH'er(s) jeugd in 2026 zorgen we voor een betere samenwerking met onze huisartsen. Dit leidt tot minder doorverwijzingen naar zorg. De POH'ers jeugd lossen zelf beginnende hulpvragen op. We verwachten dat hiermee de zorgkosten voor onze jeugd afnemen. En dat we jeugd sneller kunnen helpen. Wij gaan het volgende monitoren: • Het aantal meldingen bij de POH'er; • Het aantal en het percentage doorverwijzingen naar algemeen toegankelijke voorzieningen; • Het aantal en percentage doorverwijzingen naar geïndiceerde jeugdzorg; • De zwaarte van de doorverwijzingen; • Het financiële verloop van de budgetten jeugd-basis-GGZ en jeugd-specialistische-GGZ. Blijkt er behoefte aan meer uren op het gebied van de POH-jeugd? Dan kunnen we (gefaseerd) uitbreiden met een tweede POH-jeugd. De inzet van POH-ers is een ontwikkeling die we ook in de regio terugzien.
Financiën	We betalen dit uit de lopende begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	We zien nu geen risico's.

Ambitie 4 Statushouders en vluchtelingen leven prettig in onze gemeente.

4.1 Wij helpen vluchtelingen aan onderdak en onderwijs.	
Resultaat 4.1.1	We realiseren een 3e locatie voor de opvang van Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV).
Inhoud	Als gemeente kiezen we ervoor om AMV in onze gemeente te huisvesten. Dit zijn er ongeveer 110 in 2025. We zijn nog op zoek naar de 3e locatie voor 82 jongeren.
Financiën	We ontvangen vanuit het COA een incidentele bijdrage per opvangplaats voor AMV. Daarnaast ontvangen we vanuit het Rijk een doeluitkering voor de uitvoering van de Spreidingswet.
Planning	2026
Risico	Weerstand uit de buurt. Geen geschikte locatie beschikbaar. Eventuele intrekking Spreidingswet en daarmee wettelijke taak die veranderd.

Resultaat 4.1.2	We verzorgen onderwijs en zorg voor alle AMV in onze gemeente.
Inhoud	We zien dat de komst van AMV gevolgen heeft voor de inzet van onze leerplichtambtenaren en medewerkers van de GGD (zoals een jeugdarts). Deze nieuwe tijdelijke inwoners van onze gemeente doen een groot beroep op dit werk. We moeten de ureninzet verhogen. Daarnaast kijken we naar de invulling van het onderwijs. Het verzuim onder AMV is hoog. Dit lijkt ook mede te komen doordat zij vaak niet passen binnen het reguliere Nederlandse onderwijs. We gaan kijken naar een andere invulling van het onderwijs, zoals het aanbieden van meer leerwerktrajecten.
Financiën	De extra kosten worden niet vergoed uit de middelen van het Rijk voor de huisvesting van asielzoekers. De extra inzet van de leerplichtambtenaar en de jeugdarts GGD kost ons jaarlijks € 100.000. Dit is zoals vastgesteld in de kadernota, verwerkt in de begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Door nog meer AMV'ers te huisvesten in onze gemeente, lopen deze kosten ook op.

Resultaat 4.1.3	We bieden de Oekraïense ontheemden een toekomstperspectief.
Inhoud	De huidige opvang is ingericht op kortdurend verblijf. Het langjarig verblijven van bijvoorbeeld gezinnen in één kamer gaat steeds meer knellen. Niet alleen de huisvesting is niet meer passend. Er is ook meer behoefte vanuit de doelgroep om de Nederlandse taal te leren en te integreren. In 2026 voeren we een plan van aanpak uit dat bijdraagt aan het toekomstperspectief van Oekraïense ontheemden in onze gemeente.
Financiën	De uitvoering van het plan van aanpak betalen we de algemene reserve. Dit leggen we afzonderlijk voor aan de gemeenteraad.
Planning	2025-2030.
Risico	Verloop van de oorlog biedt veel onzekerheid. Onzekerheid over financiële stromen. Onzekerheid over de juridische status van de Oekraïners.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten	-40.785	-47.831	-42.341	-43.610	-43.620	-43.579
Baten	11.303	8.811	3.740	3.973	3.973	3.973
Totaal programma	-29.483	-39.020	-38.601	-39.637	-39.646	-39.605

Verbonden partijen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid

Programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

Inleiding

Overkoepelende visie en ambities

Binnen het programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit werken we aan de ambities uit de beleidskaders die u vindt in de bijlage 'Beleidskaders'.

Samen onze dorpen en het buitengebied aantrekkelijk(er) houden en maken, met het oog op de toekomst. Daar staan we met z'n allen voor aan de lat. In onze omgevingsvisie staat welke gemeente we willen zijn, hoe we onze gemeente verder ontwikkelen en welke keuzes daarbij horen. In de kadernota is aangegeven dat voor grote opgaven staan in een tijd waarin het klimaat verandert, de natuur en het landschap onder druk staan, er een grote woningbouwopgave is en we over moeten stappen op duurzame energie.

Onze ambities zijn dan ook gericht op de kwaliteit van het landschap, gezonde en veilige leefomgeving, bodem, water en lucht.

Gelukkig denken en werken veel inwoners, ondernemers, verenigingen en anderen met ons mee. Zo bepalen we met elkaar hoe Berg en Dal als gemeente aantrekkelijk blijft.

Regulier werk

De werkzaamheden binnen dit programma richten zich op het verbeteren van de fysieke leefomgeving. Regulier werk omvat het monitoren van milieu- en luchtkwaliteit, het ondersteunen van klimaatadaptatie en energietransitie, en het bevorderen van duurzame mobiliteit. Ook werken we aan beleidsontwikkeling rond de Omgevingswet, circulaire economie en gezonde omgeving. Door samenwerking tussen en met maatschappelijke partners draagt het programma bij aan een toekomstbestendige, veilige en leefbare omgeving voor iedereen.

Samenwerken

We doen dit niet alleen. We werken samen met inwoners, maatschappelijke partners (zoals ODRN, MARN en DAR NV.) en bedrijven. En ook met de gemeenten om ons heen, met name in het Rijk van Nijmegen, Regio Rivierenland en de Groene Metropoolregio.

Ontwikkelingen en trends

Onze gezondheid is de rode draad bij onze Omgevingsvisie. Hierbij denken we aan zaken als schone lucht, bodem en water en maatregelen tegen gevolgen van de klimaatverandering. En we denken ook aan ontmoeting, sociale activiteiten, ontspanning en rust voor onze mentale gezondheid. Of beweging, toegang tot zorg en gezonde voeding voor onze fysieke gezondheid. Een gezonde omgeving is voor ons allemaal de basis.

Sinds 1 januari 2024 is na meerdere malen uitstel de Omgevingswet in werking getreden. Dat is vanaf nu ons wettelijk kader rondom de inrichting van de ruimte.

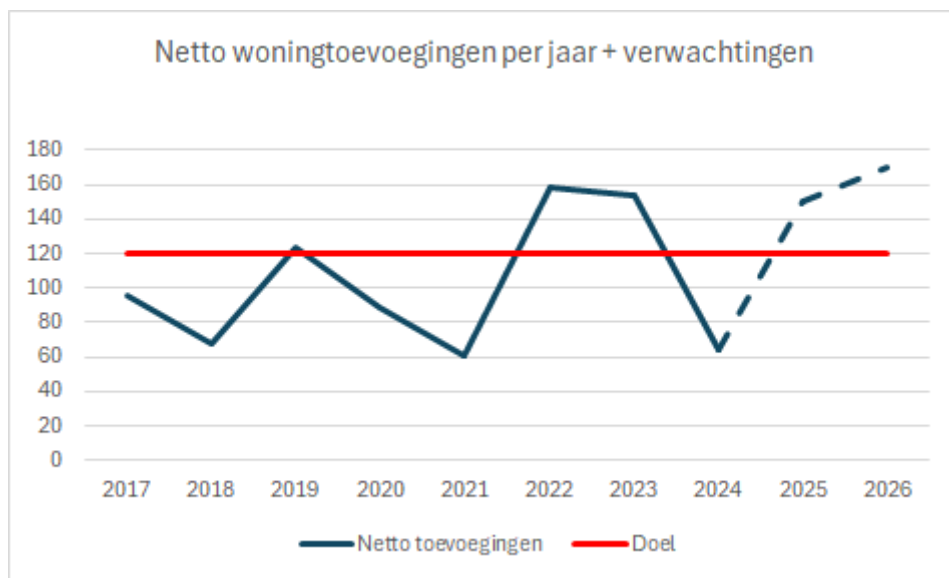
Veel beleidstrajecten hebben hierop gewacht; immers, we willen geen nieuw beleid opstellen als we niet helder hebben wat het ruimtelijk kader ons biedt aan mogelijkheden. Actualisering volgt uit de omgevingsvisie en komt niet in plaats van het huidige beleid. Het gaat om een nadere uitwerking om sturing te geven aan de ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente. Het gaat daarbij om het in de thematafels en kadernota besproken thema 'wat is de kwaliteit van ons landschap dat we willen behouden'.

Nu is het nodig op een aantal domeinen orde op zaken te stellen; sommige beleidsstukken dateren nog van voor de gemeentelijke herindeling. De hierboven genoemde thema's en de daarvoor benodigde middelen zijn daarom nu, zoals aangegeven in de kadernota, in de begroting opgenomen.

Voorzieningen zoals dorpshuizen, winkels, sportaccommodaties en openbaar vervoer verdienen doorlopend onze aandacht. Niet voor niets is dit onderwerp besproken aan de

thematabels in maart 2025. Voeg daarbij demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, afnemende beroepsbevolking, groeiende zorgvraag en individualisering en het resultaat is een complexe puzzel waarvoor we beperkte middelen beschikbaar hebben.

Een belangrijke ontwikkeling binnen dit programma is het aantal woningen in onze gemeente. Daarover gaat ook een van de doelen en resultaten in dit programma. Hieronder vindt u een grafiek met de netto woningtoevoeging per jaar en de verwachting voor de komende periode afgezet tegen de doelstelling.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 We beschermen ons landschap als een kernkwaliteit.

1.1 We richten ons op de gebruikswaarden, natuurwaarden en beleefswaarden van ons landschap.	
Resultaat 1.1.1	We hebben een actueel LOP (Landschapsontwikkelingsprogramma).
Inhoud	Het huidige LOP heeft een looptijd tot en met 2025. We actualiseren het LOP in 2025 en 2026. Dat doen we in afstemming met de omgevingsvisie. We vullen daarnaast het LOP aan met ontwikkelingen zoals de energietransitie en klimaatadaptatie. Een visie voor het stedelijk groen voegen we als bijlage toe aan het LOP.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2026 afgerond.
Risico	Het bureau levert niet tijdig of niet het gewenste plan.

Resultaat 1.1.2	We hebben een uitvoeringsprogramma voor het regionale programma Groene Mantel om Nijmegen.
Inhoud	In de Groene Mantel proberen meerdere partijen te komen tot natuur-inclusieve landbouw, natuurbehoud, landschapsontwikkeling, recreatief medegebruik en cultuurhistorie om het buitengebied in de regio leefbaar, veerkrachtig en aantrekkelijk te houden of te krijgen.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting. Na 2026 moet waarschijnlijk budget beschikbaar komen voor uitvoering van het uitvoeringsprogramma.

Planning	Verkenning van het project Groene Mantel is in 2026 afgerond, inclusief een uitvoeringsprogramma.
Risico	Onvoldoende budget om de ambities uit het uitvoeringsprogramma te kunnen bereken na 2026.
Resultaat 1.1.3	We nemen deel aan het interreg-programma verbeelden Romeins werelderfgoed.
Inhoud	De Groene metropool regio (GMR) is een interreg-subsidieaanvraag aan het voorbereiden om het Romeinse verleden van de regio te verbeelden. Dit doet de GMR samen met de gemeenten Nijmegen, Arnhem, Overbetuwe, Zevenaar, private partners en Duitse partners. Berg en Dal wil hieraan deelnemen. Daarvoor is cofinanciering noodzakelijk.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de taakveldenbegroting voor archeologie en recreatie en toerisme. We verdelen de inleg over de begrotingsjaren 2026, 2027, 2028 en 2029.
Planning	Eind 2029 afgerond.
Risico	Het niet uitkeren van de Interreg subsidie.
Resultaat 1.1.4	We streven naar een schone lucht in Berg en Dal in 2030.
Inhoud	We werken aan de 8 thema's uit het Schone Lucht Akkoord (SLA): mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook, binnenvaart en havens, landbouw, participatie, hoogst blootgestelde gebieden en gevoelige groepen. Doel van het SLA is 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Uiterlijk 2030 moeten we aan de aangescherpte EU-grenswaarden voor lucht vervuilende stoffen voldoen.
Financiën	Het convenant SLA loopt van 2020 tot 2030. In 2026 is er geen rijkssubsidie op basis van cofinanciering meer beschikbaar (het demissionaire kabinet heeft dit ingetrokken). We hebben geen budget vrijgemaakt voor de invoering van de verschillende SLA-maatregelen.
Planning	In 2026 zetten we het werken in klein en groot samenwerkingsverband tussen gemeenten, provincie en ministerie voort. We hebben een inventarisatie van SLA-maatregelen die in onze gemeente relevant en impactvol zijn. Daarmee zoeken we koppelkansen met onze doelstellingen op Klimaat en Duurzaamheid, Stikstof en Natuurherstel en Gezondheid.
Risico	Om de nieuwe EU-normen voor luchtkwaliteit te halen moeten we extra inspanning leveren. Er is nog geen zicht op de kosten die dat met zich meebrengt en ook niet of het Rijk subsidie beschikbaar stelt. Het stoken van hout door particuliere huishoudens zorgt voor 25% van de luchtverontreiniging in Nederland en dit aandeel is groeiende. Het levert daarmee een negatieve bijdrage aan de gezondheid van inwoners en geeft daardoor druk op de ziektekosten. Bereidheid.

Resultaat 1.1.5	We werken in 2030 schoon en emissieloos.
Inhoud	In 2030 is het verplicht dat al het klein materieel dat, bij grond-, weg- en waterbouw en onderhoudswerkzaamheden wordt gebruikt, emissieloos moet zijn. Vanaf 2035 geldt dat ook voor groot materieel. Als deelnemer van het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) voeren we dit gefaseerd met de Routekaart in en hebben daarbij beschikking over kennis, capaciteit en Spuks van SEB. Het draagt bij aan schonere lucht, minder geluidsoverlast, minder gebruik van fossiele brandstoffen, vermindering van stikstofuitstoot en aan betere gezondheid. Acties in 2026: delen van informatie en kennisopbouw (intern en extern), inventariseren van gemeentelijke elektrisch materieel, onderzoeken geschikte bouw- en onderhoudsprojecten, Spuks aanvragen, aanvullen van het Inkoop- en Aanbestedingsbeleid met SEB-voorwaarden, monitoring van voortgang, koppelingen maken met maatregelen Schone Lucht Akkoord, Duurzaamheid, Stikstof, Gezondheid.
Financiën	Er is maximaal 1 miljoen rijkssubsidie per jaar tot 2030 beschikbaar. Er is capaciteit bij SEB beschikbaar voor onder meer begeleiding, onderzoek en uitvoering.
Planning	Voldoen aan zero-emissie in 2030 en 2035 door volgen van Routekaart SEB.
Risico	Bereidheid van alle partijen.

Resultaat 1.1.6	We beperken de geluidshinder en beschermen de gezondheid van mensen.
Inhoud	We hebben een actueel Geluidprogramma. We actualiseren onderstaande onderdelen en voegen we regels toe aan het Omgevingsplan waar dat van toepassing is: • Verkeersgeluid • Het hogere waarde geluid beleid • Milieuzonering en bedrijven • Evenementen- /festiviteitengeluid We doen dit samen met de ODRN.
Financiën	Dit betalen we uit beschikbare budgetten en formatie.
Planning	In 2026 werken we aan het opstellen van regels voor geluid voor in het Omgevingsplan.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. We hebben tot 2030 de tijd om regels aan het Omgevingsplan toe te voegen.

Resultaat 1.1.7	We hebben een veilige leefomgeving waarin risico's van gevaarlijke stoffen en activiteiten voor mens en milieu tot een aanvaardbaar minimum zijn beperkt.
Inhoud	We hebben een programma Omgevingsveiligheid. Het omvat hoe we omgaan met alle risico's die de veiligheid van mensen en de fysieke leefomgeving kunnen bedreigen, zoals de productie, opslag, gebruik, transport van gevaarlijke stoffen of explosies, branden of giftige wolken bij ongevallen. De bijbehorende regels voegen we toe aan het Omgevingsplan. Dit doen we samen met de ODRN.
Financiën	Dit betalen we uit beschikbare budgetten en formatie.
Planning	2026.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.8	We verminderen geurhinder tot een acceptabel niveau om de leefkwaliteit en gezondheid van inwoners te verbeteren.
------------------------	--

Inhoud	We hebben een programma Geur. Hierin staat beleid voor industriële en agrarische geur. De bijbehorende regels en geurcontouren voegen we toe aan het Omgevingsplan. Voor industriële geur volgen we het beleidskader van de provincie. Ten aanzien van agrarische geur: de ODRN start voor geur in relatie tot veehouderijen een pilot waaraan wij deelnemen.
Financiën	Dit betalen we uit beschikbare budgetten en formatie.
Planning	2026.
Risico	Het onderwerp Geur is complex en het heeft tijd nodig om consensus in de provincie te krijgen over de te kiezen beleidslijn. Ook is het ministerie bezig met geurregels. Veehouderijen hebben ook een relatie met onderwerpen (secundair) stikstof en bestrijdingsmiddelen.

Resultaat 1.1.9	We willen specifieke milieudoelen behalen en inspelen op lokale opgaven voor een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.
Inhoud	We hebben aanvullende Milieuprogramma's Omgevingswet. • We voegen regels toe aan het Omgevingsplan voor spuitzones om veilige afstanden aan te houden rond akkerbouwpercelen waar men bestrijdingsmiddelen gebruikt; • We brengen het Bestand van inrichtingen/Milieu Belastende Activiteiten op orde; • We onderzoeken de mogelijkheid om Stikstofruimte van stoppende bedrijven over te nemen die ten goede kan komen aan andere projecten.
Financiën	We betalen dit uit beschikbaar budget in de begroting.
Planning	2026.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.10	We hebben dorpsprogramma's en gebiedsprogramma voor de kernen Beek, Ubbergen, Berg en Dal, Heilig Landstichting en omliggend buitengebied.
Inhoud	We hebben in 2025 de Omgevingsvisie vastgesteld. De Omgevingsvisie willen wij gebiedsgericht uitwerken in dorpsprogramma's en gebiedsprogramma's. Dit willen wij in drie stappen doen. We beginnen met de dorpen en het gebied op en tegen de noordelijke flank van de stuwwal. Om de integraliteit en onderlinge samenhang te waarborgen zetten we dit uit als één opdracht. Uiteindelijk komt er één document voor de vier kernen en het omliggende buitengebied.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2026 afgerond.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.11	We hebben de eerste twee wijzigingen in het Omgevingsplan doorgevoerd.
Inhoud	Volgens de Omgevingswet moeten we onze bestemmingsplannen en andere ruimtelijke regels omzetten naar één Omgevingsplan voor de hele gemeente. We hebben tot 2032 de tijd om dit te doen. Gezien de complexiteit en omvang willen we in stappen komen tot een volwaardig Omgevingsplan. We beginnen met twee kleinere wijzigingen om te oefenen met de nieuwe manier van werken. Het betreft een thematische wijziging op het onderwerp archeologie en een gebiedsgerichte wijziging voor een woonwijk in de kern Groesbeek. We stellen ook een transitieplan op met daarin de stappen die we tot 2032 gaan ondernemen om te komen tot het volwaardige Omgevingsplan.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2026 afgerond.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Ambitie 2 We willen elk dorp levendig en vitaal houden.

2.1 We zorgen voor een passend woningaanbod per dorp.	
Resultaat 2.1.1	We bouwen dit jaar 150 woningen.
Inhoud	We werken volgens het Actieplan Wonen. Hierin zijn onze ambities en randvoorwaarden voor een gevarieerd en kwalitatief woonprogramma opgenomen. We informeren de raad jaarlijks over de voortgang in de informatienota update woningbouwplanning.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten in de begroting.
Planning	We bouwen tenminste 120 woningen per jaar. We streven naar oplopende aantallen per jaar.
Risico	Bezwaar- en beroepsprocedures. Ontwikkelaars stellen andere prioriteiten. Netcongestie, stikstof.
2.1.2 We zorgen voor spreiding en betaalbare woningen.	
Resultaat 2.1.2	We zorgen voor spreiding en betaalbare woningen.
Inhoud	In het Actieplan Wonen staat dat we woningbouw spreiden over de kernen. Ook staat erin dat we in totaliteit zorgen voor 50% betaalbare woningbouw. Dit is opgebouwd uit minimaal 30% sociale huur en 20% middelduur. We rapporteren hierover jaarlijks in de informatienota woningbouwplanning.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten in de begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Bezwaar- en beroepsprocedures. Ontwikkelaars stellen andere prioriteiten. Netcongestie, stikstof.
2.2 We zorgen voor een passend aanbod van onze accommodaties voor onze inwoners.	
Resultaat 2.2.1	We gaan de besturen van dorpshuizen beter ondersteunen.
Inhoud	In de kadernota is aangegeven dat we de dorpshuizen in onze kernen willen behouden om ontmoeten in de directe leefomgeving mogelijk te maken. Tegelijkertijd wordt het besturen van dorpshuizen steeds complexer. Ook is het vinden van vrijwilligers voor het bestuur van dorpshuizen steeds moeilijker. Daarom gaan we de besturen beter ondersteunen met een aantal taken, zoals met de financiële administratie en het onderhoudsbeheer.
Financiën	In eerste instantie betalen we dit uit de beschikbare budgetten in de begroting. Indien blijkt dat dit onvoldoende is volgt een apart raadsvoorstel voor extra middelen.
Planning	In het derde kwartaal van 2025 is een eerste bijeenkomst (dorpscafé) georganiseerd voor de besturen. We moeten eerst de ondersteuningsvraag beter in beeld te krijgen.
Risico	Ondersteuningsbehoefte en daarmee samenhangende kosten zijn nog niet goed inzichtelijk.
Resultaat 2.2.2	Onze accommodaties voldoen aan de brandveiligheidseisen.
Inhoud	We willen graag veilige accommodaties die onder andere aan de brandveiligheidseisen voldoen. Op dit moment doet een externe partij in opdracht van ons onderzoek naar de brandveiligheid.
Financiën	Er volgt een apart raadsvoorstel voor extra middelen om de brandveiligheid te verbeteren.
Planning	Het onderzoek naar de brandveiligheid van maatschappelijke accommodaties is inmiddels gestart en naar verwachting eind 2026 gereed.
Risico	Ondersteuningsbehoefte en daarmee samenhangende kosten zijn nog niet goed inzichtelijk.

Resultaat 2.2.3	De Mallemolen is een aantrekkelijke plek (waar (muziek) verenigingen, bibliotheek, en inwoners elkaar ontmoeten en versterken).
Inhoud	We revitaliseren de Mallemolen om deze aantrekkelijk te houden. De Mallemolen is aan een grondige opknappbeurt toe. Ook moet zij een aantrekkelijke plek worden waar (muziek)-verenigingen, bibliotheek, dorps huis en onderwijs elkaar ontmoeten en versterken.
Financiën	Op 12 december 2024 heeft de raad ingestemd met het plan voor vernieuwbouw. Tegelijkertijd is daarmee ook budget geregeld in de begroting.
Planning	In 2026 verwachten we een start te maken met de verbouwing.
Risico	Al eerder zijn de kosten voor verbouwing hoger uitgevallen dan geraamd door stijgende kosten voor materialen.

Resultaat 2.2.4	We onderzoeken de mogelijkheid om het zwembad open te houden als basisvoorziening in onze gemeente.
Inhoud	Het huidige zwembad sluit per 31 december 2025. We onderzoeken of het mogelijk is om een zwembad als basisvoorziening te behouden voor onze gemeente.
Financiën	Er is een voorbereidingskrediet beschikbaar. Bij de begrotingsbehandeling moet blijken of en op welke wijze de raad het uitvoeringskrediet beschikbaar stelt.
Planning	In 2025 besluit over het investeringskrediet. Eind 2028 opleveren.
Risico	We hebben enkele jaren geen zwembad. Hierdoor gaan bewoners uitwijken waardoor terugkeer niet (gelijk) zeker is als het nieuwe bad weer open gaat. Bij het openen van een zwembad in de toekomst krijgen we mogelijk te maken met personeelstekorten.

Resultaat 2.2.5	We willen een goede binnensport accommodatie voor het midden gebied (Beek, Ooij, Leuth).
Inhoud	De gemeenteraad heeft in december 2024 besloten dat er in principe een nieuwe sporthal komt in Ooij.
Financiën	Er is een voorbereidingskrediet beschikbaar. Bij de begrotingsbehandeling 2026 moet blijken of en op welke wijze de raad het uitvoeringskrediet beschikbaar stelt.
Planning	In 2025 besluit over het investeringskrediet. Eind 2027 opleveren.
Risico	Mogelijk moeten we voor het bouwen van de sporthal andere functies verplaatsen waardoor kosten stijgen.

Ambitie 3 We willen duurzaam verbonden zijn.

3.1	We zorgen voor comfortabele en duurzame mobiliteit.
Resultaat 3.1.1	We willen een duurzaam, veilig en toegankelijk mobiliteitssysteem dat de leefomgeving verbetert en bijdraagt aan klimaat-, gezondheids- en bereikbaarheidsdoelen.
Inhoud	We maken een nieuw mobiliteitsprogramma in lijn met de uitgangspunten zoals verwoord in de kadernota. Als vervanging van de verouderde mobiliteitsvisie maken we een programma mobiliteit. Dit programma valt onder de Omgevingsvisie. Het uitgangspunt is dat onze kernen veilig en goed bereikbaar zijn voor inwoners en bezoekers. We zetten daarnaast in op het verduurzamen van mobiliteit in brede zin. Naast een programma stellen we een uitvoeringsagenda op om de komende jaren aan een aantal knelpunten in onze gemeente te werken.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	In 2025-2026.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Ambitie 4 We zijn een groene en gezonde gemeente.

4.1 We moeten klimaatneutraal zijn in 2050.	
Resultaat 4.1.1	Berg en Dal is klimaatneutraal in 2050.
Inhoud	We werken het actieplan duurzaamheid verder uit. In 2019 is het actieplan duurzaamheid door de raad vastgesteld. Hierin staan ambities, doelstellingen en projecten om tot een klimaatneutrale gemeente te komen. Uiterlijk 2050, bij voorkeur 2040.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	Om klimaatneutraal te zijn in 2050, werken we langs de volgende sporen: • Gebouwde Omgeving • Elektriciteit en energieopslag • Landbouw en landgebruik • Mobiliteit • Circulariteit en industrie • Klimaatadaptatie
Risico	Veranderende omstandigheden en regelgeving vragen continu om aanpassing en actueel houden van acties en maatregelen.
Resultaat 4.1.2 We stellen een warmteprogramma vast als opvolger van de warmte transitievisie.	
Inhoud	In het warmteprogramma zetten we de koers uit voor de warmtetransitie voor de komende jaren. We beschrijven de aanpak en werkwijze, en geven waar mogelijk al gebiedsgerichte duidelijkheid over mogelijke oplossingen.
Financiën	We betalen dit met financiering via Rijkssubsidies.
Planning	Vaststelling eind 2026.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Resultaat 4.1.3 We hebben de mogelijkheden in beeld voor energiesystemen en de opties voor een energiebedrijf.	
Inhoud	Samen met een aan te stellen kwartiermaker werken we een businesscase uit voor een lokaal warmtebedrijf. Daarbij horen ook een aantal concrete warmteprojecten als startportfolio. Samen met inwoners onderzoeken we de (on)mogelijkheden voor warmteprojecten.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	Oplevering in 3e kwartaal 2026.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Resultaat 4.1.4 We hebben en houden een robuust elektriciteitsnetwerk.	
Inhoud	We werken verder aan het verbeteren van het elektriciteitsnetwerk. Onderdeel van dit project is het trafo-station bij Beek.
Financiën	Budget en capaciteit beschikbaar in de begroting.
Planning	Voorlopig doorlopend.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. Maar we hebben hier als gemeente weinig invloed op.

4.2 We werken aan een passend en klimaatbestendig watersysteem.	
Resultaat 4.2.1	We willen minder wateroverlast in Heilig Landstichting.
Inhoud	We hebben al infiltratieschachten geplaatst en een wadi aangelegd. We onderzoeken welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om de wateroverlast in Heilig Landstichting verder te verminderen.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting. In het nieuwe WRP (Water- en Rioleringsprogramma) reserveren we jaarlijks € 200.000 voor klimaatadaptieve maatregelen.
Planning	2026 en verder
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Resultaat 4.2.2	We willen minder wateroverlast in Beek.
Inhoud	Voor komend jaar pakken we de geplande aanleg van een vergroot hemelwaterriool in de Lindestraat (ook wel de 'blauwe aorta' genoemd) op. De projecten passen onder andere binnen het regionale project Herstel Blauwe Motor Stuwval.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting. In het nieuwe WRP reserveren we jaarlijks € 200.000 voor klimaat adaptieve maatregelen.
Planning	2026
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten	-28.216	-31.572	-30.355	-29.498	-30.426	-31.537
Baten	14.862	14.534	14.389	15.192	15.297	15.380
Totaal programma	-13.354	-17.038	-15.966	-14.306	-15.129	-16.157

Verbonden partijen

Dar N.V.

Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen

Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen

Vitens N.V.

Programma Economie, Werk & Inkomen

Inleiding

Overkoepelende visie en ambities

Binnen het programma Economie, Werk en Inkomen geven we uitvoering aan de ambities uit de beleidskaders, zoals opgenomen in de bijlage 'Beleidskaders'. Zoals vastgesteld in de kadernota blijft uitgangspunt in ons beleid, dat iedereen de kans krijgt om mee te doen in onze gemeente.

Voor 2026 richten we ons op onderstaande ambities:

- We dragen bij aan een gezonde financiële basis voor inwoners;
- We zorgen ervoor dat iedereen kan participeren;
- We zorgen voor een vitale en duurzame economie;
- We zorgen voor lerende omgevingen.

Regulier werk

In 2026 blijven we ons inzetten voor de bestaanszekerheid van onze inwoners. We bieden ondersteuning aan mensen die (tijdelijk) niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Dit doen we door het verstrekken van uitkeringen en individuele toeslagen op basis van de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast bieden we ondersteuning bij aanvullende inkomensregelingen en zetten we ons actief in voor het voorkomen en oplossen van schuldenproblematiek. Zo komen we in 2026 met een nieuw actieplan Minima en Schuldhulpverlening.

Onze aanpak blijft gericht op maatwerk. We zetten passende instrumenten in zoals saneringskredieten, budgetbeheer en budgetcoaching. Ook in 2026 blijven we investeren in preventie en nazorg, zodat inwoners duurzaam financieel stabiel kunnen blijven.

Voor inwoners met een bijstandsuitkering ligt de nadruk op activering en participatie. Samen met het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen begeleiden we mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt richting werk. Is betaald werk (nog) niet haalbaar? Dan zoeken onze consulenten participatie samen met de inwoner naar andere vormen van maatschappelijke deelname. Bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, dagbesteding of een training. Dit is in lijn met het wetsvoorstel Participatiewet in Balans (beoogde inwerkingtreding 1 januari 2026). Daarbij wordt 'sociale activering' vervangen door 'maatschappelijke participatie'. Hierbij gaat het om onbeloonde activiteiten die gericht zijn op deelname aan het maatschappelijke leven.

In een tijd waarin het bijstandsbestand groeit en de druk op bestaanszekerheid toeneemt, blijven we alert en wendbaar. We zetten ons in voor een sociaal vangnet dat werkt en voor kansen die mensen vooruithelpen.

Daarnaast zijn we trots op onze gemeente als aantrekkelijke plek voor zowel inwoners als bezoekers. Met een gevarieerd aanbod aan winkels, musea en horeca dragen we bij aan levendige dorpskernen en een sterk voorzieningenniveau in alle dorpen. We ondersteunen initiatieven zoals de Bedrijven Investerings Zone (BIZ). Via het koopstroomonderzoek houden we zicht op ontwikkelingen in het lokale economische klimaat en sturen we waar mogelijk bij. We (blijven) investeren in een aantrekkelijke gemeente met voorzieningen van goede kwaliteit voor zowel inwoners als bezoekers. Ook onze bedrijventerreinen spelen een belangrijke rol in de lokale economie. We zetten in op duurzame, goed bereikbare en toekomstbestendige werklocaties die ruimte bieden aan innovatie. Tegelijkertijd stimuleren we samenwerking en netwerkvorming tussen ondernemers, zodat de organisatiegraad en gezamenlijke slagkracht verder kunnen groeien. Zo versterken we samen het economische fundament van onze gemeente.

Samenwerken

Dit werk doen we niet alleen. We werken nauw samen met onze maatschappelijke partners, zoals Stichting Leergeld, Stichting Urgente Noden Gelderland-Zuid, Stichting Schuldhulpbuddy Berg en Dal, Humanitas, de Kledingbank, de Voedselbank en Stichting BWN. Dankzij deze samenwerking kunnen we inwoners op meerdere leefgebieden ondersteunen en bijdragen aan hun bestaanszekerheid.

We werken samen met externe partners zoals de Groene Metropoolregio, The Economic Board en Lifeport@ en de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal.

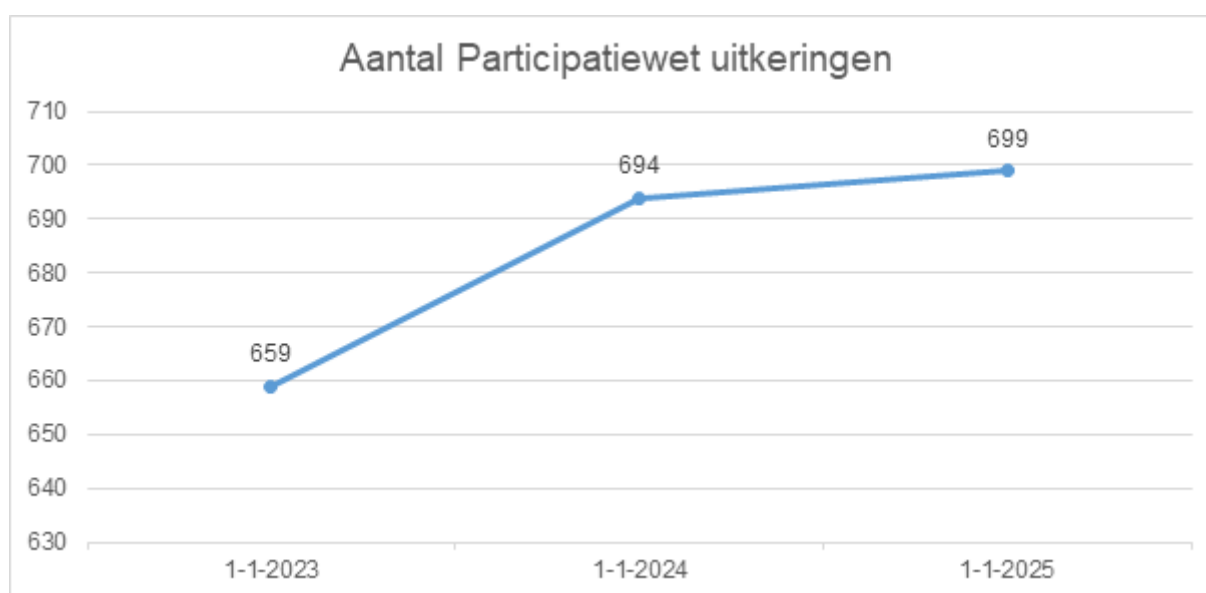
Ontwikkelingen en trends

Macrobudget BUIG

In 2026 blijft het Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten-budget apart. Het wordt niet verplaatst en er wordt niet op gekort. Voor kleinere gemeenten met een inwoneraantal tot 40.000 is het verdeelmodel grotendeels gebaseerd op historische uitgaven. Voor die gemeenten sluit de financiering steeds minder aan op actuele ontwikkelingen. Tegelijkertijd leidt de sluiting van regelingen als de Wajong en Wsw tot een grotere instroom in de bijstand. Daardoor neemt de druk op een al krappere wordend budget verder toe.

Aantal bijstandsgerechtigden

De komende periode vragen verschillende ontwikkelingen onze aandacht. Zo zien we sinds 2023 een toename van het aantal Participatiewet-uitkeringen. Deze trend heeft zich voortgezet in 2024 en in de eerste helft van 2025. De groei van het bijstandsbestand wordt mede veroorzaakt door een instroom van statushouders. En door instroom van inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, die voorheen recht hadden op bijvoorbeeld de Wajong. De uitstroom naar werk blijft achter, terwijl de instroom toeneemt. Hierdoor groeit het totaal aantal inwoners dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering. We merken dat inwoners steeds meer ondersteuning vragen. Dat komt ook doordat onder andere digitalisering veel vraagt van mensen, en niet iedereen kan dat allemaal behappen. Dit vraagt meer van onze consulenten en de medewerkers van het WerkBedrijf. Ook kost het meer tijd en middelen.

Bovenstaande ontwikkeling onderstreept het belang van een krachtige en samenhangende aanpak. Daarbij zetten we in op activering, begeleiding naar werk en ondersteuning op maat. We blijven investeren in samenwerking met partners en in het versterken van de lokale economie. Daardoor kunnen meer inwoners duurzaam deelnemen aan de samenleving.

Wetswijzigingen

De volgende twee wetten zijn in voorbereiding: wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening en wetsvoorstel Handhaving Sociale Zekerheid. Het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening maakt het mogelijk dat overheidsorganisaties zoals UWV, SVB en gemeenten burgers actief benaderen over regelingen en voorzieningen waar zij mogelijk recht op hebben. Het doel is om bestaanszekerheid te vergroten en armoede te verminderen door mensen beter te informeren en te ondersteunen. Hiervoor wordt het delen van persoonsgegevens tussen instanties wettelijk geregeld.

Het wetsvoorstel Handhaving Sociale Zekerheid introduceert een nieuw handhavingskader voor sociale zekerheidswetten. Hierbij ligt de nadruk op maatwerk, proportionaliteit en de menselijke maat. Het biedt uitvoeringsorganisaties meer ruimte om af te zien van boetes of terugvorderingen bij vergissingen of bijzondere omstandigheden. Ook wordt een schriftelijke waarschuwing zonder gevolgen mogelijk als alternatief voor sancties. De beoogde inwerkingtreding van beide wetten is 1 januari 2027, mits de parlementaire behandeling in 2025 of begin 2026 plaatsvindt.

Economische zaken en toerisme en recreatie

De economische visie “hier wordt gewerkt” uit 2017 is aan een update toe. In de begroting 2025 is al opgenomen dat we een uitvoeringsagenda Economie opstellen. Het budget hiervoor is gereserveerd. We bieden deze uitvoeringsagenda eind 2025/begin 2026 apart aan de raad aan. In 2026 starten we met de uitvoering hiervan.

Toerisme en recreatie

Wij voeren sinds de vaststelling (in 2017) van de Kadernota Toerisme Van Trots naar Topbestemming projecten uit die hierin benoemd zijn. Veel onderwerpen en projecten die hierin staan, zijn nog steeds actueel en relevant. Samen met verschillende interne en externe stakeholders evalueren we de nota en het uitvoeringsprogramma en stellen een nieuw uitvoeringsprogramma op voor de komende jaren. Hierin brengen we nieuwe accenten aan ten opzichte van de Kadernota uit 2017. We werken bijvoorbeeld al sinds 2018 aan onze duurzame toeristische bestemming (Green Destinations). We willen dit ook vastleggen in het nieuwe uitvoeringsprogramma. Daarnaast willen wij de kwalitatieve kant van toerisme en recreatie uitwerken in een uitvoeringsprogramma. De vraag: “hoe kan toerisme bijdragen aan de lokale leefbaarheid” is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Dit zijn slechts 2 voorbeelden van onderwerpen waarvan wij menen dat deze een plek moeten krijgen in het nieuwe uitvoeringsprogramma; we bieden vanzelfsprekend ruimte voor ideeën van betrokken stakeholders.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 We dragen bij aan een gezonde financiële basis voor inwoners.

1.1 We voorkomen inwoners met problematische schulden.	
Resultaat 1.1.1	We zetten in op preventie en nazorg van schulden. We komen met 30% van de inwoners in contact die in de vroegsignalering zijn gemeld. Verder ontwikkelen we nieuwe acties specifiek voor jongeren.

Inhoud	We voorkomen problematische schulden bij inwoners door een vroegtijdige en snelle dienstverlening bij geldzorgen. 1. We werken in 2026 met een aanpak specifiek voor jongeren die financieel kwetsbaar zijn. We zetten in op acties die gericht zijn op het voorkomen en aanpakken van schulden bij jongeren. Acties gaan onder andere over communicatie, voorlichting en nazorg. 2. We blijven onze preventie verder ontwikkelen. We ontwikkelen nieuwe flyers voor life events en gaan actiever aan de slag met vroegsignalering. We zorgen per melding voor 3 contactpogingen, met verschillende methoden (brief, bellen, huisbezoek). 3. We bieden inwoners een budgetcursus aan om te voorkomen dat ze terugvallen in de schuldhulpverlening.
Financiën	We betalen dit uit het schuldhulpverleningsbudget.
Planning	We bieden dit doorlopend aan.
Risico	Wanneer we meer inwoners bereiken, kan dit leiden tot een toename in het aantal schuldtrajecten. Dit verhoogt de werkdruk op de uitvoering en de financiële last.

1.2 We bereiken inwoners met een laag inkomen en ondersteunen hiermee in hun levensonderhoud.	
Resultaat 1.2.1	We zorgen ervoor dat we de financiële bestaanszekerheid van onze inwoners ondersteunen, en zetten verder in op vereenvoudiging en verduidelijking van ons aanbod.
Inhoud	Het nieuwe actieplan Minima & Schuldhulpverlening 2026-2029 is in 2026 actief. We vinden het belangrijk om de acties die we al doen goed te doen. Daarom staat 2026 in het teken van stabiliteit. We willen onze inwoners helpen met onze regelingen en partners. 1. We werken samen met organisaties als de Voedselbank, Kledingbank, Stichting Urgente Noden en Stichting Leergeld. De samenwerking met onze partners willen we versterken in het Platform Armoedebestrijding. 2. We blijven onze inwoners ondersteunen met aanvullende regelingen. We willen in 2026 ongeveer 385 kinderen ondersteunen via Stichting Leergeld, en meer dan 10 mensen ondersteunen via Stichting Urgente Noden Gelderland-Zuid. 3. We onderzoeken de mogelijkheden om ons minimabeleid te versimpelen en te verhelderen. 4. We voeren wetswijzigingen door en bereiden wetswijzigingen voor met betrekking tot de Participatiewet in Balans.
Financiën	Stichting Leergeld de Stuwval ontvangt in 2026 een subsidie van € 190.950. Stichting Urgente Noden Gelderland-Zuid ontvangt in 2026 een subsidie van € 21.639.
Planning	1. Het armoedepplatform komt twee keer per jaar bij elkaar. Daarnaast willen we, vrijblijvend, samen met het platform themabijeenkomsten organiseren. 2. Onze regelingen blijven we doorlopend aanbieden. 3. In het najaar van 2026 moet er een concreet plan liggen voor de doorontwikkeling van ons minimabeleid. 4. De eerste wetswijzigingen lijken in 2026 inwerking te treden. Het is nog niet vastgesteld wanneer dit precies gaat zijn.
Risico	Het blijft voorlopig nog onduidelijk wanneer de eerste wetswijzigingen van de Participatiewet in Balans inwerking treden.

Ambitie 2 We zorgen ervoor dat iedereen kan participeren.

2.1 Alle inwoners doen mee, bij voorkeur door werk.	
Resultaat 2.1.1	We willen het bestand in dienstverlening bij consultants participatie met 5% verminderen.
Inhoud	Ook in 2026 kijken we samen met inwoners naar hun talenten, mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften. Op basis daarvan delen we mensen in groepen in, zodat we gericht kunnen helpen. Voor elke groep maken we een aanpak die past bij wat zij nodig hebben, met altijd ruimte voor maatwerk. Zo krijgen we beter zicht op wie welke ondersteuning nodig heeft. Dit helpt ons om inwoners op een passende manier te begeleiden naar maatschappelijke deelname of richting het WerkBedrijf. Daar krijgen zij hulp bij het vinden van werk, het ontwikkelen van vaardigheden en het zetten van stappen naar een zelfstandige toekomst.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten.
Planning	We bieden deze ondersteuning doorlopend aan. Elk kwartaal evalueren we of de acties leiden tot doorstroom richting het WerkBedrijf. Op basis van deze evaluaties kunnen we tijdig bijsturen. Voor het bepalen van de uitgangssituatie hanteren we 1 januari 2026 als peildatum voor de 0-meting. We verwachten dat de eerste inzichten over de voortgang beschikbaar zijn in het eerste kwartaal van 2026, met vervolgmetingen elk kwartaal daarna.
Risico	• Personele ontwikkelingen. • Bij de doorstroom naar WerkBedrijf zijn we afhankelijk van de dienstverlening van het WerkBedrijf. De voorgenomen bezuinigen hebben hier effect op. • De afname van het budget, dat wij hiervoor van het Rijk ontvangen, beperkt de ruimte voor maatwerk en begeleiding. • De keuze voor aanpak bestand worden in najaar 2025 uitgewerkt.
Resultaat 2.1.2	We bewegen nog meer richting vertrouwen, eenvoud en menselijke maat.
Inhoud	In 2026 voeren we aanpassingen door naar aanleiding van de wetswijzigingen van de Participatiewet in Balans. We actualiseren onze werkwijze stap voor stap, in lijn met de drie fasen waarin de wet wordt ingevoerd. Dit betekent dat we onze interne processen, werkinstructies en beleidsdocumenten herzien. We zorgen ervoor dat deze aansluiten bij de nieuwe uitgangspunten van de wet. Ook bereiden we de organisatie voor op de veranderingen, zodat we tijdig en zorgvuldig kunnen uitvoeren wat nodig is. We werken nu al op veel vlakken volgens het gedachtegoed van de wetswijziging en bouwen hier actief op voort. Zo versterken we onze aanpak stap voor stap en ontwikkelen we ons gericht verder in de richting die de wet voor ogen heeft.
Financiën	Het Rijk stelt met de septembercirculaire middelen beschikbaar aan gemeenten voor de implementatie van de wijzigingen.
Planning	De invoering van de wetswijzigingen van de Participatiewet in Balans vindt plaats in drie fases. • Fase 1 start op 1 januari 2026. • Fase 2 wordt uitgevoerd in de loop van 2026. • Fase 3 gaat in op 1 januari 2027. We verwachten dat de acties die horen bij fase 1 en 2 eind 2026 zijn afgerond. Het volledige resultaat, inclusief de invoering van fase 3, wordt naar verwachting bereikt in de loop van 2027.
Risico	• De Eerste Kamer moet de wet nog behandelen. Ook kijkt het kabinet nog met onder meer VNG naar de termijn van invoering per maatregel. • Onvoldoende duidelijkheid of vertraging in landelijke regelgeving kan implementatie bemoeilijken. • Cultuurverandering binnen de organisatie vraagt tijd en investering.

Resultaat 2.1.3	We willen inwoners met een uitkering met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt meer kans geven op duurzaam betaald werk.
Inhoud	In 2026 voeren we het beleidskader 'Arbeidsmarkt- en re-integratie, Klaar voor nieuwe kansen! 2024-2027' verder uit. We richten ons daarbij op de ondersteuning van inwoners, met extra aandacht voor hun ontwikkeling en ondersteuningsbehoeften. Dit doen we in nauwe samenwerking met het WerkBedrijf. Per 1 januari 2026 gaat een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) in. Op basis daarvan zetten we extra in op participatiecoaching, intensieve interventies, lokale marktbewerking, aanvullende trainingen en arbeidsbemiddeling op locatie. Ook vinden er kwartaalgesprekken plaats met het WerkBedrijf om de uitvoering te volgen en waar nodig bij te sturen.
Financiën	We gaan uit van de begroting 2026 van de MGR.
Planning	De DVO loopt van 1 januari 2026 tot 31 december 2027. Als het nodig is, dan is een tussentijdse bijsturing mogelijk in overleg met het WerkBedrijf.
Risico	• Wat verstaan wordt onder 'intensieve begeleiding', kan verschillend worden geïnterpreteerd. • De voorgenoemen bezuinigen bij WerkBedrijf. • Werkgevers kunnen terughoudend zijn in het aannemen van inwoners met een ondersteuningsbehoefte. • Complexe problematiek bij doelgroep vraagt om langdurige inzet, wat niet altijd past binnen jaarresultaten.

Ambitie 3 We zorgen voor een vitale en duurzame economie

3.1	We zorgen voor een divers ondernemersaanbod.
Resultaat 3.1.1	We gaan in 2026 aan de slag met de uitvoeringsagenda Economie (themagericht programma Economie).
Inhoud	Laatste kwartaal 2025 wordt de nieuwe uitvoeringsagenda opgesteld. In 2026 gaan we met de uitvoering hiervan aan de slag.
Financiën	Dit betalen we uit bestaande formatie en budgetten van taakveld economische zaken.
Planning	In 2026 starten we met de uitvoering.
Risico	Nu nog niet bekend welke onderdelen hierin komen en of de huidige dekking voldoende is.
3.2	Toeristen en recreanten bezoeken Berg en Dal graag.
Resultaat 3.2.1	We verbeteren het toegankelijke aanbod.
Inhoud	We doen mee aan de Dag van de Toegankelijkheid met nieuwe thema's om te blijven enthousiasmeren. We zetten bijvoorbeeld in op nieuwe doelgroepen zoals doven en slechthorenden. We betrekken hierbij ook onze musea.
Financiën	Kosten dekken we uit het budget voor toeristisch beleid.
Planning	Gedurende het jaar diverse activiteiten in samenwerking met de STER.
Risico	Geen.

Resultaat 3.2.2	Wandelaars en fietsers weten onze gemeente nog beter te vinden.
Inhoud	We hebben sinds 2025 een nieuw wandelnetwerk en maken optimaal gebruik van deze mogelijkheden door bijvoorbeeld nieuwe thematische routes te ontwikkelen. Het beheer en onderhoud van dit netwerk is in 2026 in afstemming met de Groene Metropoolregio geregeld. We blijven vernieuwende manieren zoeken om wandelen en fietsen aantrekkelijk te maken voor inwoners en recreanten.
Financiën	Kosten dekken we uit het budget voor toeristisch beleid.
Planning	In 2026 is er een gezamenlijke overeenkomst voor beheer en onderhoud in de Groene Metropoolregio.
Risico	Geen.

Resultaat 3.2.3	We gaan aan de slag met de uitvoeringsagenda/programma Toerisme en Recreatie
Inhoud	In het laatste kwartaal van 2025 is de vernieuwde uitvoeringsagenda opgesteld in samenwerking met de andere disciplines binnen RO en externe partners. In 2026 gaan we me de uitvoering hiervan aan de slag.
Financiën	Kostendekkend uit budget Toerisme en Recreatie.
Planning	In 2026 starten we met de uitvoering van de agenda Toerisme en Recreatie.
Risico	Kleine onzekerheid omdat nog niet bekend is welke onderdelen hierin komen en of de huidige dekking Toerisme en Recreatie voldoende is.

Resultaat 3.2.4	Berg en Dal is en blijft een Green Destination. We behouden de hoogste onderscheiding die we hebben ontvangen.
Inhoud	In 2026 is er een nieuwe audit gepland voor deze onderscheiding. We moeten dan aantonen dat we deze nog verdienen. Hiervoor zetten we diverse acties uit die bijdragen aan deze onderscheiding en onze duurzame bestemming.
Financiën	Niet van toepassing.
Planning	2026 herbeoordeling.
Risico	Dat we de hoogste onderscheiding niet halen. De punten waarop we nu nog moeten scoren zijn veeleisend. De vraag is of dit haalbaar is in 2026.

Resultaat 3.2.5	We hebben Vitale Vakantieparken.
Inhoud	Op sommige vakantieparken in onze gemeente is sprake van strijdig gebruik met de bestemming, zoals zakelijke verhuur of permanente bewoning. Dit project loopt door in 2026 omdat het vitaliseren van parken een langdurig proces is.
Financiën	Projectbudget. Om door te kunnen gaan in 2026 moet de raad hiervoor budget beschikbaar stellen. Hiervoor volgt een afzonderlijk voorstel met dekking uit de algemene reserve.
Planning	Doorlopend.
Risico	De raad moet nog instemmen met een vervolg op dit project. Aankomende gemeenteraadsverkiezingen kunnen ook vertragend of stagnerend werken voor dit project.

Ambitie 4 We zorgen voor lerende omgevingen.

4.1 We creëren een sterke culturele basisinfrastructuur.	
Resultaat 4.1.1	We versterken zes toegankelijke bibliotheekvoorzieningen in onze gemeente.
Inhoud	De vastgestelde uitvoeringsagenda 2025 – 2028 van de bibliotheek is leidend in de genoemde versterking van bibliotheekwerk in 2026.

Financiën	Naast onze eigen middelen krijgen we voor de bibliotheek met ingang van 2025 per jaar € 104.500 euro rijksmiddelen voor versterking van de service van de bibliotheekvestigingen.
Planning	De bibliotheek kan de uitvoeringsagenda in 2026 uitvoeren zoals omschreven.
Risico	Niet van toepassing.

Resultaat 4.1.2	We hebben een museumlandschap met twee bijzondere musea. Deze musea krijgen in 2026 een plek in de uitvoeringsagenda toerisme en economie.
Inhoud	We hebben de versterking van het Vrijheidsmuseum reeds in gang gezet. We hebben Orientalis gesteund in een vernieuwend plan om het hoofd boven water te houden. Orientalis bevindt zich nu in de 3e fase van de doorontwikkeling en zal ons in 2026 in toenemende mate ook ruimtelijk bevragen. We gaan hier koers & kaders voor ontwikkelen. De toekomst van het Afrikamuseum als zelfstandig museum is ongewis.
Financiën	Het exploiteren van het museumlandschap is een blijvend onderwerp van gesprek met de partners. De financiële inspanning tot nu toe is met name op het steunen van toekomstplannen gericht. Voor educatie krijgen Orientalis en het Vrijheidsmuseum jaarlijks € 25.000.
Planning	Het ontwikkelen van koers & kaders voor Orientalis moet in 2026 klaar en toetsbaar zijn, in de uitvoeringsagenda toerisme en economie.
Risico	Voor de musea in onze gemeente bestaat het risico dat ze niet meer exploitabel zijn.

Resultaat 4.1.3	We ondersteunen onze verenigingen en onderwijsinstellingen met respectievelijk een verenigingsondersteuner cultuur en een cultuurcoach.
Inhoud	De verenigingsondersteuner gaat in 2025-2026 aan de slag met een programma en individuele ondersteuning van verenigingen. Uw raad heeft daartoe in maart 2025 besloten. De cultuurcoach van De Lindenberg zet het cultuurmenu voor scholen voort zoals begonnen.
Financiën	Zoals besloten in 2025 (VB/Raad/25/02041) is er een bedrag beschikbaar gesteld van € 64.800 voor de pilot periode verenigingsondersteuner 2025-2026. Daarvan komt € 42.000 uit de gemeentelijke begroting en de rest uit de Regeling Combinatiefuncties van het rijk. Vanaf 2027 nemen we € 64.800 inclusief de rijksbijdrage structureel op in de begroting. De cultuurcoach onderwijs bij de Lindenberg betalen we uit subsidies van de Groene Metropool Regio (GMR). Dit is € 60.000 t/m 2025. En uit de landelijke subsidie Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK). Dit is € 50.000 per jaar. Voortzetting van de GMR na 1 januari 2026 is nog onzeker. Dit hangt af van de uitwerking van het bestuurlijke besluit in de GMR.
Planning	Eind 2026 evalueren we de pilotfase van de verenigingsondersteuner.
Risico	De financiering van de Groene Metropoolregio voor de cultuurcoach onderwijs (Lindenberg) is niet structureel.

Resultaat 4.1.4	We onderzoeken samen met St. Cecilia de mogelijkheden voor een nieuwe accommodatie.
Inhoud	Het huidige gebouw van St. Cecilia is 60 jaar oud en kent vele gebreken en verzakkingen. Om te verduurzamen moeten hoge kosten worden gemaakt. Dit staat niet in verhouding tot de levensduur van het gebouw. Daarnaast is het huidige gebouw te klein geworden voor een orkest van inmiddels 60 leden. Daarnaast is de akoestiek, met de kennis van nu, onvoldoende. Om mogelijke nieuwbouw te realiseren, heeft de raad december 2024 een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Samen met St. Cecilia onderzoeken we mogelijke nieuwbouw.
Financiën	We vragen de raad met een apart voorstel om een besluit te nemen over een bouwkrediet.
Planning	We verwachten dat we dit voorstel eind 2025 / begin 2026 aan de raad voorleggen.

Risico	De ingeschatte kosten voor een nieuw gebouw zijn ongeveer € 2 miljoen. Dit is hoog voor een beperkt aantal spelende leden. Daarom is St. Cecilia gevraagd hun eigen vitaliteit (opbouw ledenbestand) kritisch te beschouwen. Ook kijken we samen of meerdere (culturele) verenigingen gebruik willen en kunnen maken van het nieuwe gebouw en bekijken we kritisch of het aantal vierkante meters daadwerkelijk nodig is.
---------------	---

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten	-27.426	-30.126	-29.076	-28.773	-28.688	-28.547
Baten	13.714	14.280	14.433	14.844	14.844	14.844
Totaal programma	-13.712	-15.847	-14.643	-13.929	-13.844	-13.703

Verbonden partijen

Euregio (Rhein-Waal)

Grenzland Draisine GmbH

Instituut Bijzonder Onderzoek

Leisurelands

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

Stichting Rijk van Nijmegen@

Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen

Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

Inleiding

Overkoepelende visies en ambities

In 2026 gaan we door met het verder versterken van de betrouwbaarheid en transparantie van onze gemeentelijke organisatie. Waar dat kan samen met onze inwoners en partners. Onze gemeente wil toegankelijk zijn en een veilige plek bieden om te wonen, te ondernemen en te recreëren.

Als mensen denken aan de toekomstige relatie met de overheid, zien ze het liefst een overheid die eerlijk is, begripvol richting burgers communiceert en handelt met een menselijke maat. Begrijpelijkheid en dienstverlening via één loket zijn belangrijke verbeterpunten (Uit: Nationale Ombudsman 'Relatie tussen burger en overheid 2030').

Met dit programma zetten wij stevig in op een slagvaardig bestuur, een dienstverlening die de inwoner centraal stelt en een veilige leefomgeving voor iedereen. Zo bouwen we aan een toekomstbestendige gemeente die klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Regulier werk

Alle medewerkers van de gemeente dragen bij aan de ambitie om betrouwbaar, toegankelijk en veilig te zijn. Wat betekent dit precies, nu en in de komende jaren? We gaan verder met dit te concretiseren en versterken onze dienstverlening. Belangrijke aandachtspunten zijn daarbij benaderbaar en betrouwbaar zijn, helder communiceren en onze afspraken nakomen.

We streven naar één loket voor inwoners en het verder digitaliseren van onze dienstverlening – hiermee sluiten we aan op landelijke standaarden zoals die zijn gesteld in de nieuwe Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv). We zorgen daarnaast voor goede bereikbaarheid en waar gewenst persoonlijk contact met inwoners.

Hebben inwoners hulp nodig bij het doen van aanvragen? Dan bieden we die hulp. We bieden digitale zelfservice waar dat kan en zijn persoonlijk waar het nodig is. Ook onze samenwerkingspartners vergeten we niet: we maken goede afspraken om hen te kunnen aanspreken op hun dienstverlening.

Samenwerken

We doen dit niet alleen. We werken samen met inwoners, maatschappelijke partners (zoals de VRGZ en Munitax) en bedrijven. En ook met de gemeenten om ons heen, met name in het Rijk van Nijmegen, Regio Rivierenland en de Groene Metropoolregio.

Ontwikkelingen en trends

Onze gemeente staat midden in een dynamische samenleving. Demografische, economische, politieke en technologische ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Deze trends beïnvloeden de manier waarop wij besturen, diensten verlenen en veiligheid borgen. In de komende begrotingsperiode richten wij ons op een wendbare, weerbare en toekomstgerichte organisatie die inspeelt op de volgende ontwikkelingen:

Bestuur (financiën)

Zoals vastgelegd in de kadernota verhogen we de onroerende zaakbelasting (OZB) stapsgewijs naar het gemiddelde niveau van de referentiegemeenten (maximaal 45%). Dit geeft extra jaarlijkse inkomsten van € 72.000 (1%) en kan oplopen tot maximaal € 3.240.000 (45%).

Maar dit doen we alleen als het nodig is voor het financiële meerjarenperspectief. We zetten deze stijging dan in om de begroting sluitend te maken.

We verhogen de toeristenbelasting vanaf 2027, ondanks dat het niet nodig is om de begroting sluitend te krijgen. We vinden het belangrijk dat ook onze toeristen bijdragen aan onze lokale voorzieningen en onderhoudsniveau. Daarnaast brengen we hiermee het tarief in lijn met de omliggende gemeenten. Het percentage waarmee we de toeristenbelasting willen laten stijgen bedraagt 53%. Dit betekent voor 2027 dat de tarieven per overnachting stijgen naar € 2,50 (2026: € 1,63) voor het normale tarief en naar € 1,58 (2026: € 1,03) voor tarief kamperen. Hiermee halen we € 411.000 extra toeristenbelasting op.

Dienstverlening

Het gemeentehuis in Groesbeek is de centrale huisvesting voor onze organisatie. Het dagelijkse onderhoud is op orde. Maar het gebouw voldoet op meerdere onderdelen niet meer aan de eisen van deze tijd. De inrichting sluit onvoldoende aan bij de wensen en behoeften van inwoners, medewerkers, bestuur en raad. Met het project huisvesting geven we invulling aan een structurele aanpassing van de inrichting van het gemeentehuis. Een aanpassing waarmee we de inrichting weer in overeenstemming brengen met de huidige eisen van dienstverlening, duurzaamheid en goed werkgeverschap. De nadruk ligt op de vernieuwing van het publieksgebied (de hal), de raadszaal en het kantoorgedeelte. Zo verbeteren we de ontvangst en service voor inwoners. We versterken de vergaderfaciliteiten voor de raad. En creëren een passende, flexibele werkomgeving voor onze medewerkers.

Sterker en diverser inwonerbestand

Het inwoneraantal groeit licht en de samenstelling verandert. Inwoners zijn mondiger, digitaal vaardiger én verwachten maatwerk. Daarom sluiten wij onze dienstverlening nog nauwer aan op individuele wensen. We brengen hiervoor de klantreis van de inwoners steeds beter in beeld. Zo kunnen we onze processen en communicatie hierop afstemmen.

Regionale samenwerking onder druk van schaarste

De arbeidsmarkt is krap en de uitvoeringslast groeit. Voor een product als reisdocumenten zien we de komende vier jaar een piek van zo'n 60%. We zetten een personeels- en expertisepool in de regio op. Zo spreiden we de werkdruk, beperken we kwetsbaarheid en benutten we gezamenlijke capaciteit optimaal.

Toenemende complexiteit

Inwoners vragen om snelle en betrouwbare burgerzaken. Daarnaast wordt het complexer, door nieuwe wetten, zoals in 2024 de dubbele achternamen. En door strengere regels rond het voorkomen van identiteitsfraude.

Politieke dynamiek en vertrouwen in de overheid

Met meerdere verkiezingen op komst en een onvoorspelbaar politiek landschap is transparantie belangrijker dan ooit. We investeren in bewustwording bij medewerkers over hun publieke rol, de Wet open overheid en zaakgericht werken. Zo zien inwoners dat wij betrouwbaar, toegankelijk en zorgvuldig omgaan met informatie. Tegelijk blijven we alert op piekbelasting bij grootschalige vluchtelingeninstroom en de registratie in de BRP.

Technologische versnelling

Digitalisering en kunstmatige intelligentie bieden kansen voor efficiëntere processen, maar maken het resterende werk specialistischer. We investeren in opleiding, moderne ICT-infrastructuur en ethisch verantwoorde inzet van AI (artificiële intelligentie). We stimuleren inwoners hun zaken zelf af te handelen, zonder daarbij de menselijke maat te verliezen. Zo houden we professionele capaciteit vrij voor complexe vragen.

Veiligheid

We willen werken vanuit vertrouwen, maar tegelijkertijd ook fraude aanpakken. We voeren het regionaal beleidsplan 2024-2027 Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ) uit. Dat

betekent, dat we inzetten op goede crisisbeheersing. We werken lokaal en regionaal samen op het gebied van ondermijning.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 De gemeente Berg en Dal is een betrouwbare, toegankelijke en veilige gemeente.

1.1 Verhogen van de betrouwbaarheid van de dienstverlening van de gemeente.	
Resultaat 1.1.1	Alle medewerkers van onze gemeente werken volgens de nieuw vastgestelde visie op dienstverlening.
Inhoud	We actualiseren de visie op dienstverlening inclusief servicenormen. Daarnaast leveren we op: • Klantcontactstrategie; • Ontwikkelagenda met tijdlijn voor 2026-2027; • Implementatieplan per jaar.
Financiën	Past binnen beschikbare budget. Het opleiden doen we binnen de capaciteit.
Planning	Loopt door tot in 2027.
Risico	Door verloop kennen de medewerkers de kaders onvoldoende en passen deze te weinig toe in het dagelijkse werk.
1.2 We hebben (integraal) inzicht in de tevredenheid van inwoners over onze dienstverlening.	
Resultaat 1.2.1	We kennen de behoeften van inwoners over onze dienstverlening. We sluiten met onze dienstverlening aan bij de behoeften van onze inwoners.
Inhoud	1. We voeren een nulmeting uit. Dit geeft ons inzicht en helpt om beleid en ondersteuning beter aan te laten sluiten bij de wensen van inwoners. De ervaring en feedback van onze inwoners is een belangrijke basis voor het ontwerpen en verbeteren van onze diensten. 2. We gaan verder met de inzet van minimaal 4 'klantreizen' waarbij de ervaringen van inwoners en bedrijven centraal staan voor het inrichten onze diensten. We ontwikkelen een 'toolkit' zodat deze werkwijze in de organisatie breed toepasbaar wordt. 3. We ontwikkelen één dashboard voor al onze dienstverlening. We rapporteren maandelijks om de dienstverlening continu te verbeteren. Zo kunnen we trends analyseren. Daardoor kunnen we snel en effectief inspelen op de behoeften en verwachtingen van onze inwoners.
Financiën	1. Past binnen beschikbare budget. 2. Past binnen beschikbare budget. 3. Budget/Formatie Power BI.
Planning	1. 1x per 2 jaar. 2. 2x per jaar. 3. Doorlopend.
Risico	Te weinig formatie en tijd/ruimte binnen de betreffende teams. En afhankelijkheid van externe partijen/leveranciers.
1.3 We streven naar een hoog niveau van onze dienstverlening. Daarnaast willen we goed toegankelijke dienstverlening voor alle inwoners en ondernemers.	
Resultaat 1.3.1	We maken onze digitale diensten inzichtelijk en kijken of we verder kunnen digitaliseren.

Inhoud	We bieden inwoners de mogelijkheid om de Wmebv-diensten (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) online aan te vragen. Het college heeft in april 2024 het plan van aanpak hiervoor vastgesteld. We ontwikkelen een routekaart. Daarin leggen we vast aan welke digitale ontwikkelingen we prioriteit geven. We willen echter ook een achtervang zijn voor inwoners, die moeite hebben de digitale ontwikkelingen te kunnen volgen. We geven inwoners met een inwonerportaal inzicht in de status van (aan)vragen en bieden hierbij waar nodig ondersteuning. Daarnaast werken we vanaf 2026 met een nieuw registratiesysteem. Daarin zijn de inwonercontacten (via de diverse kanalen) zichtbaar. En is er beter zicht op wie waarover, via welk kanaal contact heeft opgenomen. Ook kunnen we zien hoe de diverse teams vragen beantwoorden. Hebben we inzicht in de vragen die worden gesteld? Dan kunnen we onze processen verbeteren en zorgen voor pro-actieve dienstverlening.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget. In de begroting is hier rekening mee gehouden.
Planning	Doorlopend. De Wmebv gaat in op 1 januari 2026.
Risico	Te weinig formatie en tijd/ruimte binnen de organisatie. Onze inwoners kunnen de digitale ontwikkelingen niet bijhouden en/of begrijpen deze niet.

Ambitie 2 De gemeente Berg en Dal is een prettige en veilige omgeving om te wonen, te werken en te recreëren.

2.1 Een veilige gemeente waar wet- en regelgeving wordt nageleefd en waar we ondermijnende activiteiten bestrijden.	
Resultaat 2.1.1	We versterken de regionale samenwerking op het gebied van ondermijning.
Inhoud	We starten met het opstellen van een 'basisnorm weerbaarheid tegen ondermijning'. Dit doen we samen met gemeenten binnen Tweestromenland.
Financiën	Dit betalen we uit het beschikbare budget en capaciteit.
Planning	Start 2025.
Risico	Deze taak kost extra capaciteit. Daarnaast zijn er ook financiële kosten die de uitwerkingen met zich meebrengen en veiligheid van betrokkenen.
2.2 We zijn voorbereid op een eventuele crisis.	
Resultaat 2.2.1	We versterken de samenwerking met de Veiligheidsregio en andere ketenpartners in onze regio en creëren daarmee een sterk netwerk op het gebied van veiligheid en crisisbeheersing.
Inhoud	We nemen actief deel aan regionale netwerk- en kennissessies.
Financiën	Past binnen beschikbare budget.
Planning	Doorlopend.
Risico	Als we niet aanwezig zijn bij de sessies, is er sprake van verminderde zichtbaarheid in de regio en het mislopen van waardevolle kennis en samenwerkingen.
Resultaat 2.2.2	We werken aan een weerbare organisatie en passen continuïteitsplannen aan op de actualiteit.
Inhoud	We zorgen ervoor dat onze primaire dienstverlening doorgang kan vinden tijdens en na verstoringen en leggen werkprocessen vast in lokale continuïteitsplannen.
Financiën	Mogelijke extra kosten voor bijvoorbeeld aanschaf extra noodaggregaten.
Planning	2026.

Risico	Uitval van primaire processen zodra de bedrijfscontinuïteit niet gewaarborgd is.
Resultaat 2.2.3	We zijn voorbereid op een ramp of crisissituatie.
Inhoud	We bereiden onze interne crisisorganisatie voor op het moment dat een ramp of crisissituatie zich voordoet. We leggen werkprocessen vast in lokale crisisplannen en besteden jaarlijks meerdere keren aandacht aan OTO-momenten (Opleiden, Trainen, Oefenen).
Financiën	Dekking binnen huidige opleidingsbudget.
Planning	Doorlopend met ingang van 2026.
Risico	Invulling van de functies en taken binnen de interne crisisorganisatie.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten	-34.483	-32.309	-24.234	-24.559	-24.819	-24.904
Baten	99.934	104.681	93.871	92.731	91.135	91.688
Totaal programma	65.450	72.372	69.637	68.172	66.315	66.784

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Hieronder staat het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen met een toelichting per onderdeel.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025 Actueel	Begroting 2026	Verschil Begroting 2026 Begroting 2025
a. Lokale heffingen				
- OZB	6.979	7.272	7.540	268
- Toeristenbelasting*	819	725	775	50
- Forensenbelasting*	30	30	30	-
- BIZ-belasting*	42	46	46	-
- Uitvoeringskosten*	-1.102	-993	-1.001	-8
Totaal lokale heffingen	6.768	7.081	7.391	310
b. Algemene uitkering				
- uitkering	73.907	75.557	80.426	4.869
- uitvoeringskosten	-14	-19	-19	-0
Totaal algemene uitkering	73.893	75.538	80.407	4.869

c. Dividend

- opbrengsten	223	223	262	39
- kosten	-5	-5	-5	-
Totaal dividend	218	218	257	39

d. Saldo financieringsfunctie	1.091	-154	538	692
--------------------------------------	--------------	-------------	------------	------------

e. Overige dekkingsmiddelen

- Post onvoorzien	-	-25	-25	-
- Stelposten	-	-68	-112	-44
- Saldo kapitaallasten	285	1.021	1.081	60
- Vennootschapsbelasting	17	-	-	-
- Diversen	-	-	-245	-245
Totaal overige dekkingsmiddelen	302	928	698	-230

Totaal algemene dekkingsmiddelen	82.272	83.611	89.292	5.681
---	---------------	---------------	---------------	--------------

Mutaties op reserves

- toevoeging aan	-11.732	-8.614	-398	8.216
- onttrekking aan	14.999	17.807	1.489	-16.318
Totaal reserves	3.266	9.193	1.091	-8.102

Begrotingsresultaat	8.901	392	427	35
----------------------------	--------------	------------	------------	-----------

* De toeristenbelasting en forensenbelasting met de daarbij horende uitvoeringskosten zijn vermeld bij programma 3 Economie, Werk en Inkomen. Dit is verplicht op grond van het BBV.

a. Lokale heffingen

Onder lokale heffingen verstaan we de Onroerende zaakbelastingen, Toeristenbelasting, Forensenbelasting en de BIZ-belasting. Voor een verder toelichting verwijzen we naar de paragraaf 'Lokale heffingen'.

De uitvoeringskosten zijn in het overzicht apart zichtbaar gemaakt. Dit om de ontwikkeling van de opbrengsten goed zichtbaar te maken.

b. Algemene uitkering

De belangrijkste inkomstenbron van de gemeente is de uitkering die wij ontvangen van het Rijk uit het Gemeentefonds. Deze algemene uitkering is berekend op basis van de meest actuele gegevens voor onze gemeente, zoals aantallen inwoners, uitkeringsgerechtigden enzovoort. De raming is gebaseerd op de septembercirculaire 2025.

c. Dividend

Het betreft het dividend dat we ontvangen van de BNG en Vitens.

d. Saldo financieringsfunctie

In de regelgeving is het saldo van de financieringsfunctie apart vermeld als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen. Onder dit saldo wordt verstaan: het saldo van de kosten en opbrengsten die samenhangen met het uitzetten en opnemen van geld, en de renteopbrengsten van de eigen financieringsmiddelen. De eigen financieringsmiddelen zijn

de reserves en voorzieningen.

e. Overige algemene dekkingsmiddelen

Vennootschapsbelasting

De gemeente moet belasting afdragen over de winst die met "commerciële activiteiten" wordt gemaakt. Met commerciële activiteiten worden in dit verband activiteiten bedoeld, die zowel door de gemeente als door ondernemers (kunnen) worden verricht. Te denken valt hierbij aan de grondexploitatie. Op dit moment hebben we voor vennootschapsbelasting geen raming in deze begroting opgenomen.

Onvoorzien/ stelposten

In de jaren 2026 tot en met 2029 hebben we voor onvoorziene uitgaven jaarlijks een raming van € 25.000 opgenomen.

Overhead

Wat is overhead?

De commissie BBV legt de overhead uit als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het primaire proces zijn de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waarmee we de inwoner helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.

In de begroting verzamelen we de kosten zoveel mogelijk op het programma waar ze horen. De overheadkosten verdelen we niet over de programma's. Deze kosten verzamelen we op een apart taakveld overhead, zodat ze beter zichtbaar zijn. Hieronder staat het overzicht overhead met een toelichting.

Bedragen x € 1.000			
Overhead	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Loonkosten overhead	-7.778	-8.164	-7.795
2. ICT-kosten	-2.950	-3.046	-3.310
3. Huisvestingskosten	-595	-671	-672
4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	-1.906	-1.347	-2.243
Totaal	-13.229	-13.228	-14.020
Toerekening aan projecten/grondexploitatie	420	459	622
Overhead ten laste van exploitatie	-12.809	-12.769	-13.398

Toerekening aan projecten/grondexploitatie

Een deel van de overheadkosten rekenen we toe aan de projecten/grondexploitatie. Deze overheadkosten drukken daardoor niet op het begrotingssaldo.

Opslag overhead

Opslagpercentage (op basis van euro's)

Zoals hierboven aangegeven bedragen onze overheadkosten in totaal € 14.020 (x 1.000). De direct toegerekende loonkosten bedragen in totaal € 16.086 (x 1.000).

Het opslagpercentage is dan $14.020 / 16.086 \times 100\% = 87,16\%$.

Dit betekent dat we de directe loonkosten verhogen met 87,16%, zodat de overhead juist meegenomen wordt.

Percentage formatie (op basis van fte's)

Kijken we naar de formatie (hoeveel personeel overhead is er opgenomen in de begroting ten opzichte van het totaal), dan komen we tot de volgende berekening (1 fte is één fulltime medewerker):

Onze totale formatie is 265,62 fte. Hiervan heeft 86,61 fte (verspreid over de hele organisatie) betrekking op overhead.

Het percentage overhead van de formatie is dan $86,61 \text{ fte} / 265,62 \text{ fte} = 33\%$.

Dit betekent dat 33% van onze formatie belast is met overheadwerkzaamheden. Dit percentage is iets hoger dan voorgaande jaren (2024: 32% en 2025: 32%).

Voor meer informatie over de organisatie en de bedrijfsvoering verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Verbonden partijen

Bank Nederlandse gemeenten

Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor

Veiligheidsregio Gelderland Zuid

Paragrafen

Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de belastingen en heffingen die een gemeente mag innen. We gaan in op de volgende onderdelen:

- de verwachte (geraamde) belastinginkomsten
- het beleid over de lokale heffingen
- een overzicht van de diverse heffingen
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk

De gemeente mag een aantal belastingen en heffingen innen. Deze gemeentelijke belastingen en heffingen maken voor ongeveer 16% deel uit van de gemeentelijke inkomsten. We maken in het gemeentelijk belastinggebied onderscheid tussen:

- belastingen, dit zijn onder andere de onroerendezaakbelastingen (OZB), BIZ-belasting, toeristenbelasting en forensenbelasting: De opbrengst hiervan is niet gekoppeld aan bepaalde diensten die wij aanbieden. Het is een algemeen dekkingsmiddel.
- bestemmingsheffingen, zijn heffingen die gekoppeld zijn aan een bepaalde dienst van de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.

Beleid en geraamde inkomsten

De regels met betrekking tot belastingen leggen we vast in een zogenaamde verordening. De gemeenteraad stelt in december 2025 de nieuwe verordeningen voor 2026 vast.

Bij het opstellen van de begroting 2026, en de meerjarenraming, is uitgegaan van de volgende punten. Deze zijn door de gemeenteraad vastgesteld in de Kadernota 2026.

- De OZB stijgt met 2,2% inflatiecorrectie.
- We gaan ervan uit dat de afvalstoffenheffing, rioolheffing, het rioolaansluitrecht en de leges 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten aan elkaar gelijk zijn.
- Bij de Begroting 2020 is besloten om de tarieven voor de Toeristenbelasting in de jaren 2022-2026 gelijk te houden en de investeringen in de sector onaangetast te laten. Daarom wijzigen de tarieven voor de toeristenbelasting in 2026 niet. Vanaf 2027 verhogen we de toeristenbelasting met 53%. Dit betekent voor 2027 dat de tarieven per overnachting stijgen naar € 2,50 (2026: € 1,63) voor het normale tarief en naar € 1,58 (2026: € 1,03) voor tarief kamperen. Hiermee verwachten we € 411.000 extra toeristenbelasting op te halen.
- De tarieven voor de forensenbelasting, marktgelden en grafrechten verhogen we met 2,2% inflatiecorrectie.
- Voor de Bedrijfs Investerings Zone Belasting (BIZ) is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum voor een periode van 5 jaar. Deze overeenkomst loopt tot en met 2026. Ook is met Vereniging BIZ Millingen Centrum een overeenkomst gesloten tot eind 2028. De tarieven wijzigen niet.

Munitax voert voor onze gemeente de belastingwerkzaamheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) uit. Munitax is het gemeenschappelijk belastingkantoor waar wij bij zijn aangesloten. Munitax verzendt de belastingaanslagen.

Hieronder vindt u een overzicht van de verwachte (geraamde) belastinginkomsten voor de jaren 2025 en 2026 en de gerealiseerde inkomsten 2024.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Vershil Begroting- Begroting
Onroerendezaakbelasting	6.979	7.272	7.540	268
Toeristenbelasting	819	725	775	50
Forensenbelasting	30	30	30	-
Afvalstoffenheffing (inclusief huisvuilzakken)	4.500	4.552	5.131	579
Rioolheffing	4.299	4.467	4.565	98
Marktgelden	8	16	16	-
Grafrechten	65	75	75	-
BIZ-belasting	42	46	46	-
Leges	2.294	2.151	2.475	324
Totaal geraamde belastinginkomsten	19.036	19.335	20.654	1.320

In vergelijking met de verwachte opbrengsten 2025 is de raming van de totale belastingen opbrengsten in 2026, per saldo € 1.320.000 hoger.

De belangrijkste verklaringen zijn:

- meer OZB-opbrengsten € 268.000 door actualisatie op basis van 2025 en inflatiecorrectie +2,2%;
- hogere opbrengst toeristenbelasting € 50.000 op basis van realisatie afgelopen jaren.
- hogere opbrengst afvalstoffenheffing € 579.000 door afspraak dat we kostendekkend willen zijn.
- hogere opbrengsten rioolheffing € 98.000 door inflatiecorrectie +2,2%;
- hogere legesopbrengsten € 324.000 met name door hogere opbrengst leges omgevingsvergunningen en hogere afgifte reisdocumenten/rijbewijzen en inflatiecorrectie + 2,2%.

Kostendekkendheid

Afvalstoffenheffing

Wij brengen afvalstoffenheffing in rekening op grond van de Wet milieubeheer.

Belastingplichtig is degene, van wie de gemeente het huishoudelijk afval moet inzamelen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 12,6%. De verwachte opbrengst in 2026 is € 4.875.903. Daarmee komt de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing uit op 100%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten 100% van de kosten kunnen betalen. De verklaring van deze stijging is enerzijds het inflatiepercentage. Dar heeft een indexpercentage berekend van 5,54%. Daar staat tegenover dat de aantallen ook zijn bijgesteld. Ook de inkomsten van afvalstromen zijn opnieuw geraamd en zijn van invloed op de berekening van de afvalstoffenheffing.

In 2025 hadden we maar een stijging van 1,2%, door het inzetten van de voorziening afval. De voorziening is na 2025 leeg en deze kunnen we dus niet meer inzetten. Daardoor moeten we in 2026 een extra stijging doorberekenen.

Afvalstoffenheffing

7.3 Afval incl btw	-5.359.426
6.3 Kwijtschelding incl btw	-201.738
0.4 Overhead	-321.328
Overige opbrengsten	1.006.589
Totale kosten	-4.875.903
Opbrengst belastingen	4.875.903
Totale opbrengsten	4.875.903
Dekking	100%

Rioolheffing

De gemeente moet zorgen voor de afvoer van het stedelijk afvalwater (rioolwater) en hemelwater (regenwater). De kosten betalen we uit de rioolheffing.

In oktober 2025 stelt de gemeenteraad het (nieuwe) Water en Rioleringsprogramma (WRP) Berg en Dal 2026-2030 vast. Zoals in het WRP is opgenomen, verhogen we de tarieven voor 2026 met de inflatiecorrectie (+2,2%).

De totale opbrengst voor 2026 is begroot op € 4.565.000. Op basis van de begroting is de rioolheffing 100% kostendekkend. Dit betekent dat de kosten net zo hoog zijn als de inkomsten.

Rioolheffing

7.2 Riolering incl btw	-4.381.459
7.2 Overige opbrengsten	31.000
7.2 Onttrekking aan voorziening	734.964
0.9 Onttrekking reserve	44.550
5.7 Natuurlijk groen incl btw	-140.883
6.3 Kwijtschelding	-201.738
2.1 Schoonhouden wegen incl btw	-161.044
0.4 Overhead	-490.390
Totale kosten	-4.565.000
Opbrengst belastingen	4.565.000
Totale opbrengsten	4.565.000
Dekking	100%

Rioolaansluitrecht

We hanteren een vast tarief als we een standaard aansluiting op het riool moeten maken. Uitgangspunt hierbij is dat we met de opbrengsten de kosten kunnen betalen.

Rioolaansluitrecht

7.2 Huisaansluitingen incl btw	-8.491
0.4 Overhead	-546

Totale kosten	-9.037
Leges	9.000
Totale opbrengsten	9.000
Dekking	100%

Marktgelden

In de marktgeldverordening staan de gemeentelijke regels over de markt. We verhogen de tarieven voor 2026 met 2,2% (inflatie).

Het dekkingspercentage, inclusief de inkomsten uit staangelden, is 62%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten (€ 16.000) voor 2026, 60% van de kosten (€ 25.964) kunnen betalen. Er is dus een tekort van € 9.964. Dit komt doordat kosten voor een aantal evenementen ook aan deze taak zijn toegerekend.

Marktgelden	
3.3 Kosten markten	-26.155
0.4 Overhead	-10.409
3.3 Overige opbrengsten	10.600
Totale kosten	-25.964
Opbrengst belastingen	16.000
Totale opbrengsten	16.000
Dekking	62%

Lijkbezorgingsrechten/Grafrechten

Met de opbrengst uit de begraafrechten betalen we de kosten van het begraven en het onderhouden van de begraafplaatsen. Voor 2026 verhogen we de tarieven met 2,2% (inflatie).

Wij verwachten een opbrengst van € 75.000. Op basis van de begrotingsgegevens realiseren wij een dekkingspercentage van 38%. Het gevolg is een tekort op de exploitatie van € 121.116 voor 2026. Er is bewust voor gekozen om deze tarieven niet kostendekkend te laten zijn. We zitten op vergelijkbare tarieven als de kerken in onze gemeente.

Begraafplaatsrechten	
7.5 Kosten begraafplaatsen	-166.288
0.4 Overhead	-35.828
7.5 Overige opbrengsten	6.000
Totale kosten	-196.116
Opbrengst belastingen	75.000
Totale opbrengsten	75.000
Dekking	38%

Leges

Op basis van de legesverordening worden de rechten geheven van degenen die gebruik maken van de diensten, beschikbaar gesteld door het gemeentebestuur. De Tarieventabel bij de verordening is conform het VNG-model ingedeeld in drie titels zijnde:

Titel 1 Algemene dienstverlening;

Titel 2 Dienstverlening vallende onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen;

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen.

De verbijzondering van onderwerpen binnen de titels zijn terug te vinden in de Legesverordening.

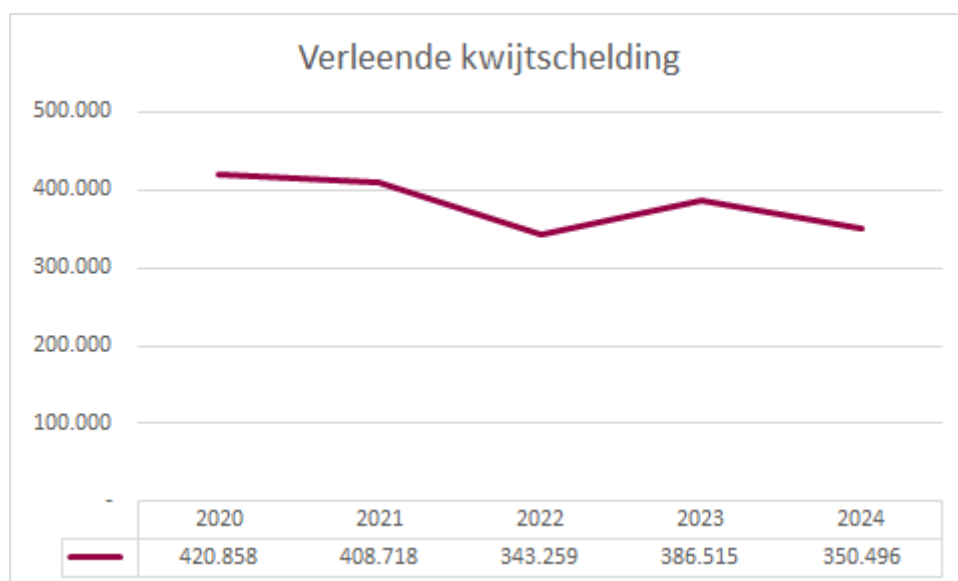
In artikel 229b van de Gemeentewet is bepaald dat de tarieven zodanig moeten zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Daar waar rijksnormen of maximumtarieven gelden (zoals bij reisdocumenten), zijn deze leidend. De overige tarieven in de legesverordening worden - los van overige wijzigingen van de legesverordening - verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,2%.

Bedragen x € 1.000

Legesverordening Hoofdstuk	Directe kosten	Overhead	Overige kosten	Opbrengst	Kosten- dekkendheid
1. Algemene dienstverlening	-512	-419	-393	838	63%
2. Dienstverlening en besluiten in het kader van Omgevingswet	-129	-106	-1.780	2.121	105%
3. Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2	-22	-18	-4	12	27%
Totaal legesverordening	-662	-542	-2.178	2.971	88%

Kwijtscheldingsbeleid

Het is voor belastingplichtigen mogelijk om voor de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en de rioolheffing kwijtschelding aan te vragen. In onderstaande grafiek ziet u hoeveel kwijtschelding er de afgelopen 5 jaren is verleend. Op basis van het gemiddelde hiervan is in de begroting 2026 een bedrag van € 380.000 voor kwijtschelding opgenomen.

Of de aanvrager in aanmerking komt voor kwijschelding hangt af van zijn persoonlijke financiële situatie. Wij verlenen kwijschelding als aan alle voorwaarden voor kwijschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijscheldingsnorm. Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen, altijd in aanmerking komen voor kwijschelding.

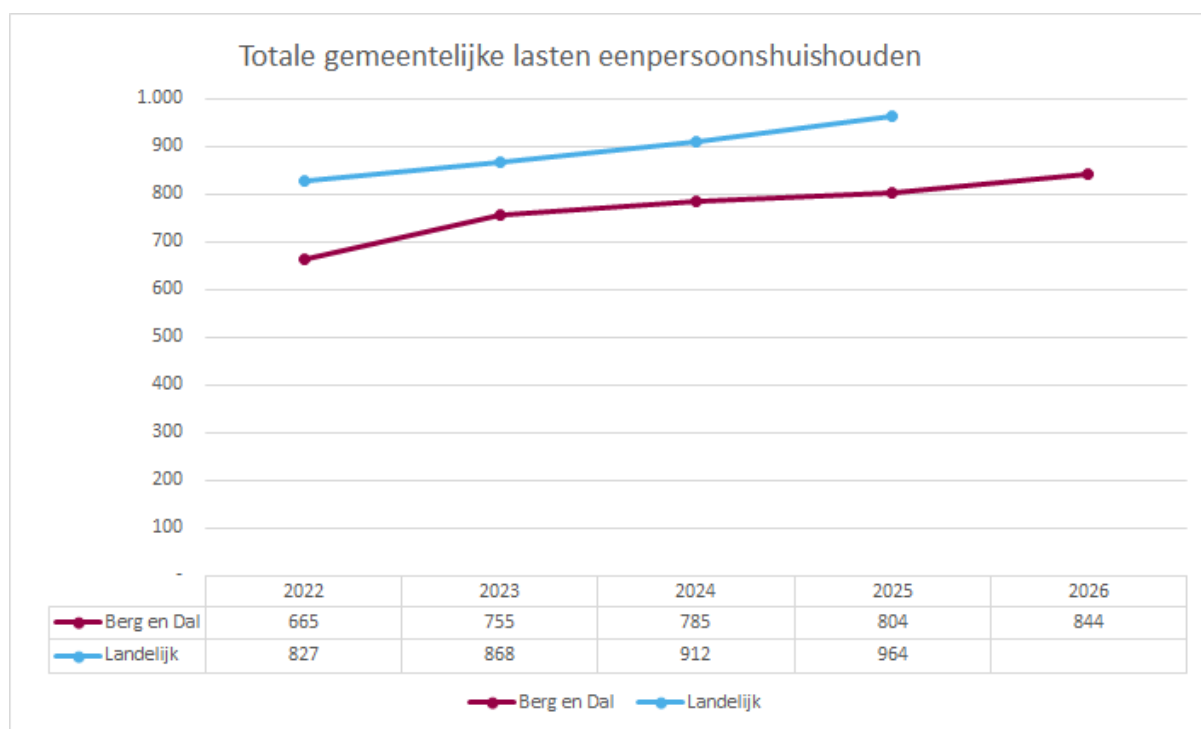
Belastingkantoor Munitax regelt voor ons de uitvoering van het kwijscheldingsbeleid. Zij maken voor het verlenen van geautomatiseerde kwijschelding gebruik van de informatie van het landelijk Inlichtingenbureau. Het bureau toetst het gemeentelijke bestand met de huishoudens die in 2025 recht hebben op kwijschelding aan de hand van gegevens van het UWV, de Belastingdienst en de RDW. Afhankelijk van het toetsingsresultaat wordt het recht op kwijschelding wel/niet ambtshalve verleend.

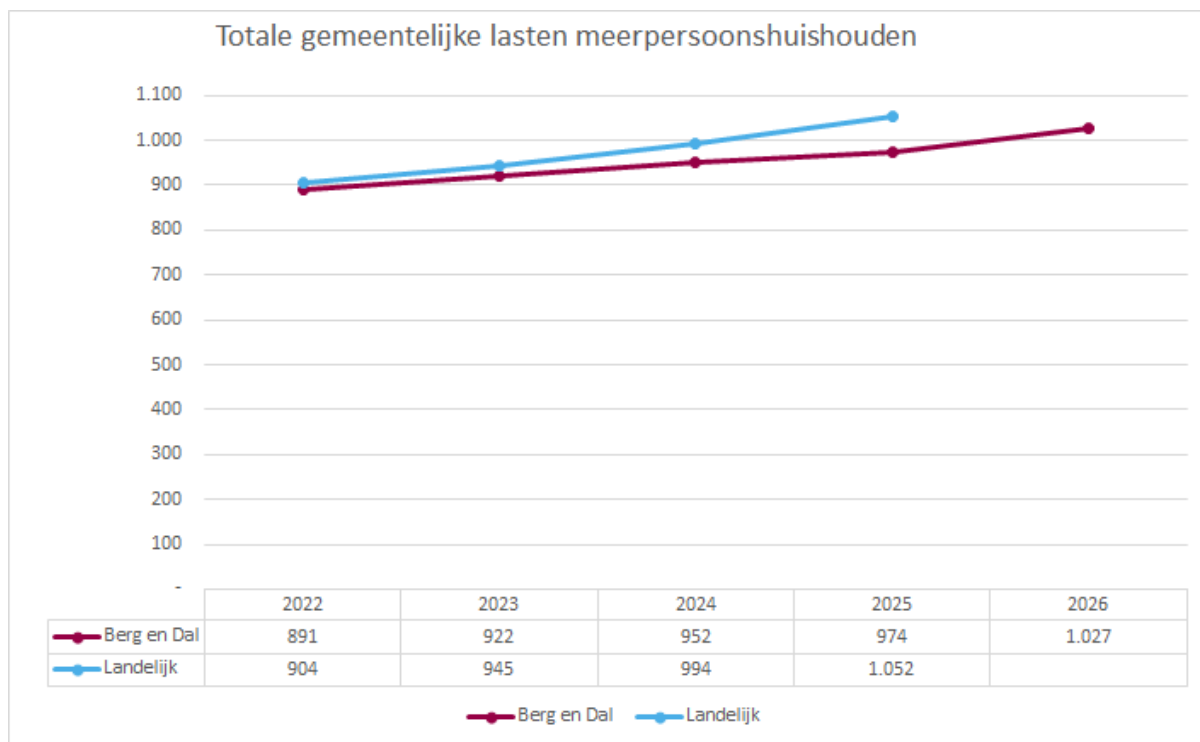
Lokale lastendruk

De belastingen en heffingen die inwoners betalen, verschillen per persoon. Toch bestaat de behoefte om gemeenten te vergelijken. Voor die vergelijking maken we gebruik van de gemeentelijke lastendruk. Hierbij gaan we uit van een standaardsituatie met de tarieven van onze gemeente. In de berekening van de lastendruk houden we rekening met de Onroerende- zaakbelastingen, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

In de grafieken hieronder zijn de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde weergegeven voor een eenpersoonshuishouden en een meerpersoonshuishouden op basis van de Coelo atlas.

De belastingen in Berg en Dal stijgen minder hard dan het landelijk gemiddelde.

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om onverwachte, hoge kosten op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van taken en de bedrijfsvoering in gevaar komen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk de financiële positie van de gemeente is. Voor het beoordelen van de "weerstand" is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten beschikbaar zijn. In deze paragraaf gaan wij in op onze risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Risicoregister

In het risicoregister maken we een overzicht van alle bekende risico's binnen de organisatie. Deze beoordelen en analyseren we om te bepalen hoe we met deze risico's om willen gaan. Voor elk risico wordt een risicoscore bepaald. Net als in de jaarrekening 2024 zijn de risico's per categorie: aansprakelijkheid, eigendommen, bedrijfsvoering en financieel, bij elkaar opgeteld om een totaalbeeld van de risico's te geven. Om de grootste risico's inzichtelijk te maken zijn risico's met een financieel belang vanaf € 100.000 hieronder verder toegelicht. We doen dit in het kader van het project herinrichting P&C cyclus.

Bedragen x € 1.000	
Categorie	Risico
1. Aansprakelijkheid	48
2. Eigendommen	151
3. Bedrijfsvoering	470
4. Financieel	3.863
Totaal risico's	4.532

Wmo begeleiding en Jeugdhulp

De ramingen 2026 hebben we zo realistisch mogelijk ingeschat. We lopen het risico dat de aanvragen en de duur van de zorg nog meer toenemen. Daarnaast is er onzekerheid vanwege de transformatie naar specialistische voorzieningen en aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt en de CAO- stijging van de afgelopen jaren. De hervormingsagenda jeugd moet leiden tot maatregelen die de kosten van jeugdhulp beperken vanaf 2028. Het is onduidelijk wat dit (financieel) voor ons betekent. We schatten het risico in op € 1.248.000.

Prijsontwikkelingen investeringen

In het Meerjareninvesteringsplan van de begroting 2026 is voor de periode 2026-2029 een investering van € 62,4 miljoen opgenomen. Dit bedrag is gebaseerd op de laatst bekende prijsgegevens. We ontvangen geregeld signalen dat de prijzen blijven stijgen door onder meer tekort van materialen en grote vraag naar materialen. Ook werken de stijgingen van lonen en energiekosten nog steeds door in de prijzen. De kapitaallasten bedragen in 2029 ruim € 2,6 miljoen. We schatten het risico in op 20% van deze kapitaallasten: € 527.000.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2050 energieneutraal

Voor de verduurzaming van gemeentelijke en maatschappelijke panden wordt een 0 meting uitgevoerd. Aan de hand van de uitkomst kunnen de kosten voor de uit te voeren maatregelen berekend worden. De verduurzamingsplannen zullen op natuurlijke momenten (tijdens renovatie, einde technische levensduur) gefaseerd uitgevoerd worden tot 2050. Het bedrag benodigd voor verduurzamen is nog niet bekend. Daarnaast kan uitvoering van dit programma tot extra huisvestingskosten leiden. Voor nu is het financieel belang ingeschat op € 500.000.

Algemene uitkering

In de begroting 2026 is de septembercirculaire 2025 de basis voor de berekening van de algemene uitkering. We hebben de WOZ-waardes bijgesteld volgens de overzichten van Munitax tot en met 1 juli 2025 en deze waardes geïndexeerd.

Het financieel ravijn dat in 2026 zou intreden is vertraagd (vanaf 2028) en wat gedempt. De opschalingskorting die tot 2026 bevroren was, is vanaf 2026 afgeschaft.

Overschotten (of tekorten) uit het BTW-Compensatiefonds (BCF) worden toegevoegd (of onttrokken) aan de algemene uitkering. Het is toegestaan om het overschot van 2024 vanaf 2026 structureel op te nemen, maar dit is onzeker. Wij ramen toch het overschot op basis van de gerealiseerde overschotten 2024. Dit is conform het advies van het ministerie van BZK.

Vooralsnog schatten we het totale risico met betrekking tot de algemene uitkering in op € 491.000.

Langdurige afwezigheid personeel

Kennis en kunde zijn (tijdelijk) niet beschikbaar waardoor de kwaliteit van de organisatie en de door de organisatie geleverde producten lager worden. Uitgangspunt bij ziekteverzuim is een interne oplossing en geen externe inhuur, afhankelijk van de duur van de afwezigheid en taak. Het risico schatten we in op € 326.000.

Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding

De uitgaven ramen we op € 2,32 miljoen. Het risico dat de uitgaven verder toenemen, is aanwezig. Dit risico schatten we in op € 145.000.

GGD

In de begroting 2026 van de GGD is rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage. We lopen het risico dat het begrotingsbudget van de GGD niet toereikend is. We schatten het risico in op een bedrag van € 118.000.

MGR Werkbedrijf en ICT

De risico's van het werkbedrijf zijn berekend in de begroting van het werkbedrijf. Aangezien het werkbedrijf geen algemene reserve mag aanhouden, moet elke gemeente haar risicodeel in de begroting opnemen. Het risico schat de MGR in op € 4,3 mln. Ons aandeel bedraagt daarin ongeveer € 114.000.

Prijsontwikkeling energie

Met betrekking tot de kosten voor energie bestaat een afhankelijkheid van de energieleverancier i.c.m. mogelijke prijsverhogingen. Het risico hierop schatten we in op: € 103.000.

Wijzigingen

Zoals ook gemeld in de jaarrekening 2024 zijn de volgende twee grote risico's zijn gewijzigd ten opzichte van de begroting 2025. Deze wijzigingen hebben een grote impact op de weerstandsratio en zijn daarom hieronder beschreven:

Schadeclaims

Voorgaande jaren hebben we het risico op schadeclaims opgenomen in het risicoregister. Hiervoor was een financieel risico van € 200.000 opgenomen. Omdat we verzekerd zijn voor schadeclaims is dit risico verwijderd uit het risicoregister.

Garanties en borgstellingen

Het risico voor garanties en borgstellingen is bijgesteld ten opzichte van voorgaande jaren. De gemeente staat garant voor enkele aan en door stichtingen en verenigingen verstrekte geldleningen. Eerder werd ook het risico dat wij dragen als achtervang voor leningen aangegaan door woningcorporaties meegenomen in dit onderdeel. Gezien de ervaringen en de regelgeving hierover lopen we op dit terrein nauwelijks risico. Per 1 augustus 2021 is de

generieke achtervangovereenkomst van toepassing. Hierdoor is het risico dat het WSW een beroep moet doen op de gemeentelijke achtervang nog verder beperkt. We schatten dit onderdeel van het risico daarom in als nihil. Het risico op garanties en borgstellingen is daarmee zo klein geworden dat deze niet meer boven de rapportagegrens van € 100.000 uitkomt.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in structureel en incidenteel. De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000	
Onderdeel	Bedrag
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>	
1. onbenutte belastingcapaciteit	6.030
2. post onvoorzien	25
3. vrije begrotingsruimte	-
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal structurele weerstandscapaciteit	6.055
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>	
1. algemene reserve	39.216
2. bestemmingsreserves	-
3. stille reserves (overwaarde gemeentelijke bezittingen)	270
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	39.486
Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2026	45.541

Weerstandsvermogen

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Op basis van de begroting 2026 ziet de weerstandsratio er als volgt uit:

	Begroting 2026	Begroting 2025	Rekening 2024	Begroting 2024
Ratio	45.541			
weerstandsvermogen	4.532	6,41	7,62	6,55
	10,05			

Een weerstandsratio hoger dan 2 is uitstekend. Met een weerstandsratio van 10,05 beschikken wij op dit moment dus over een uitstekend weerstandsvermogen. Er zijn ruim voldoende middelen om de in beeld gebrachte risico's op te kunnen vangen.

De weerstandsratio is gestegen ten opzichte van de begroting van 2025. Dit heeft drie belangrijke oorzaken. Ten eerste zijn er extra bedragen toegevoegd aan de algemene reserves. Met name het restant rekeningsaldo van de jaarrekening 2024. Ten tweede zijn de risico's in de risicoparaagraaf afgenomen. Tot slot is de onbenutte belastingcapaciteit toegenomen. Dit komt doordat onze OZB minder hard is gestegen dan de landelijke norm. Deze ontwikkelingen zorgen samen voor een hogere weerstandsratio.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) moeten gemeenten een vijftal financiële kengetallen opnemen in de paraagraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en de jaarstukken. Het doel is om op deze wijze makkelijker inzicht te verschaffen in de financiële positie van de gemeente.

De vijf kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld, is voorbehouden aan de raad. Hiervoor zijn geen algemene normen gegeven.

Kengetal		Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Normering Categorie
1a. Netto schuldquote		15%	64%	64%	65%	65%	0%	A
1b. Netto schuldquote	gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	8%	53%	53%	64%	54%	0%	A
2. Solvabiliteitsratio		55%	37%	36%	30%	28%	0%	B
3. Grondexploitatie		0%	0%	0%	0%	0%	0%	A
4. Structurele exploitatie ruimte		3,2%	0,2%	0,4%	0,3%	-1,8%	-2,1%	B
5. Belastingcapaciteit		101%	98%	98%	98%	98%	98%	B

Zoals aangegeven bestaan er geen algemeen geldende of wettelijk voorgeschreven normen voor de beoordeling van de financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor een afgewogen beoordeling van de financiële positie moeten de financiële kengetallen in hun onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente worden bekeken.

Om de beoordeling gemakkelijker te maken hebben wij in de laatste kolom van bovenstaande tabel een normering opgenomen. Deze normering is gelijk aan de normen die de provincie Gelderland in het kader van haar financiële toezicht functie hanteert. Hierbij wordt gewerkt met de drie categorieën 'A', 'B' en 'C'. Aan deze categorieën is geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaats dient te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

In samenhang geven de kengetallen een positief beeld van de financiële positie van de gemeente Berg en Dal. De schuldpositie is op een aanvaardbaar niveau, er is sprake van enige onbenutte belastingcapaciteit en het weerstandsvermogen is uitstekend zodat wij in staat zijn om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf beschrijven we op welke wijze wij onze kapitaalgoederen beheren.

1. Wegen
2. Riolering
3. Water
4. Groen
5. Gebouwen
6. Openbare verlichting
7. Speelruimten

Voor deze kapitaalgoederen beschrijven we:

- Het beleidskader;
- De financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien;
- De vertaling van de financiële consequenties.

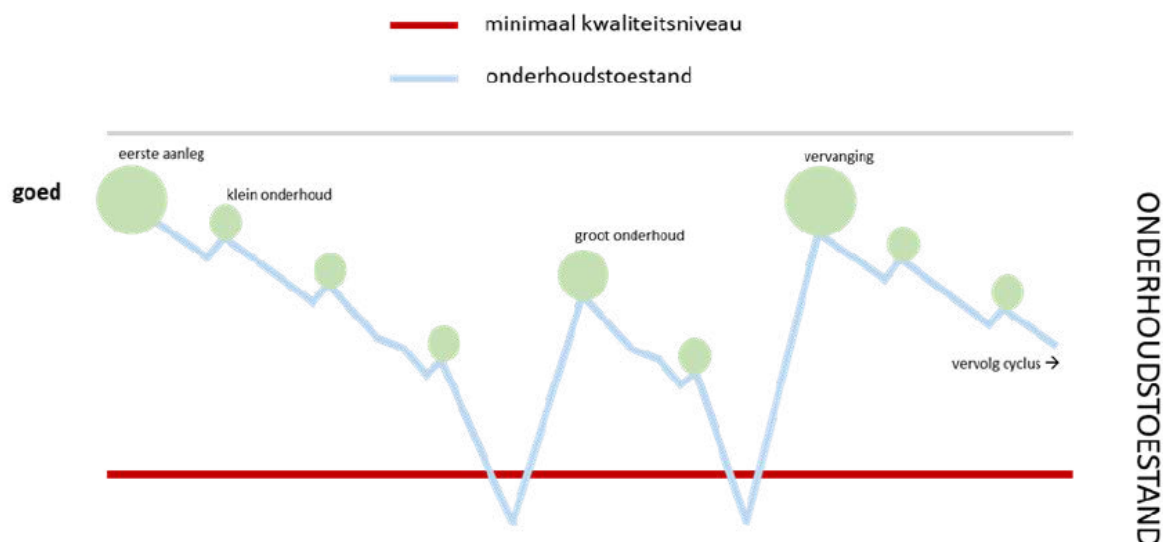
Algemeen

De gemeente heeft wegen, riolen, groen, lichtmasten, speeltuinen en gebouwen in eigendom. Dit noemen we kapitaalgoederen. De gemeente zorgt voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Dat is belangrijk om prettig en veilig in de gemeente te kunnen wonen en verblijven. Tijdens de thematafels en in de kadernota 2026 is aangegeven dat we minimaal de kwaliteit van onze kapitaalgoederen willen behouden en wat dat voor onze gemeente kan betekenen. Om de kapitaalgoederen goed te onderhouden hebben we beleidsplannen opgesteld en vertaald naar beheer- en uitvoeringsplannen. Zo weten we wat we hebben, wat we willen, wat nodig is en wat het ons gaat kosten.

 VERHARDING 2.025.338 m2	 VERLICHTING 7.187 stuks	 VRI'S 1 VRI	 CIVIELE KUNSTWERKEN 28 stuks
GROEN BOMEN 16.733 stuks BLOEMBAKKEN 49 stuks GROENVLAKKEN 1.935.234 m2			FAUNAVOORZIENINGEN SCHERMEN EN RASTERS 14.675 m OVERIG 156 stuks
SPEELVOORZIENINGEN SPEEL- ONDERGRONDEN 5.952 m2 SPEELTOESTELLEN 431 stuks		STRAATMEUBILAIR KLIMPLANTENSTEUNEN 11 stuks HEKWERK 3.560 m MEUBILAIR 513 stuks	
RIOLERING RIOOL 366 km GEMALEN, KOLKEN, POMPEN 11.779 stuks		WATER INFILTRATIE- PUTTEN 516 stuks WADI'S EN WATER- DOORLATENDE VERHARDING 21.980 m2 SLOTEN EN BEKEN 68.400 m1	

De levenscyclus van kapitaalgoederen

Na verloop van tijd gaat de kwaliteit van de kapitaalgoederen achteruit. De ideale levenscyclus illustreren we in onderstaand figuur. Met klein onderhoud kunnen we de kwaliteit tijdelijk verbeteren. Slijtage gaat echter verder en groot onderhoud is nodig. Na verloop van tijd is vervanging noodzakelijk en begint de cyclus opnieuw. In het figuur zijn de verschillende typen onderhoud (klein onderhoud, groot onderhoud en vervanging) en het effect op de onderhoudstoestand geïllustreerd.

Actuele beleids- en beheerplannen

In 2023 hebben we een Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte opgesteld. In dit document hebben we een nieuwe visie bepaald: “We zetten ons in voor een schone, veilige en goed onderhouden openbare ruimte die klaar is voor de toekomst, zodat inwoners en andere gebruikers hier prettig kunnen wonen, werken en verblijven”. Om te komen tot een openbare ruimte die hierop aansluit, hebben we zes principes beschreven, die we door hebben vertaald naar beheer-, ontwerp- en inkooprichtlijnen.

In onderstaand schema hebben we per kapitaalgoed relevante beleids- en beheerplannen genoemd. In de laatste kolom is aangegeven of en waar het beleids-/ beheerplan in de begroting staat.

Kapitaalgoed	Beheerplan/ Beleidsplan	Vaststelling door raad	Volgende actualisatie	Financiële vertaling in begroting
Algemeen	- Integraal beleidsplan openbare ruimte	12 juni 2023	-	Algemeen
Wegen	- Onderhoudsplan Wegen	1 april 2021	2025	MIP*, voorziening en exploitatie
Riolering/ Water	- Gemeentelijk Rioleringsplan	29 oktober 2020	2025	MIP*, voorziening, reserve en exploitatie
Groen	- Beleidsplan stedelijk groen	Nieuw plan	2026	Exploitatie en MIP
	- Bomenstructuurplan	29 augustus 2013 (Groesbeek) 28 januari 2014 (Millingen)	2026	Exploitatie
	- Lijst bijzondere houtopstanden	28 januari 2014 (Groesbeek) 28 januari 2014 (Millingen)	2026	Exploitatie
Gebouwen	- Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen	28 januari 2014 (Groesbeek) 28 januari 2014 (Millingen)	2026	MIP*, voorziening en exploitatie
Openbare verlichting	- Openbare verlichting	14 juli 2016	-	Exploitatie
Speelruimten	- Vervangingsplan Speelvoorzieningen	15 december 2022	2026	MIP*, reserve en exploitatie

* MIP = Meerjaren investeringsplan

Wegen

Wat willen we?

We gebruiken het uitgebalanceerde onderhoudsniveau. Bij een uitgebalanceerd onderhoudsniveau maken we onderscheid tussen bepaalde type wegen. Zo schrijven we voor bijvoorbeeld centrumgebieden, rijbanen en fietspaden binnen de kom een hoog niveau voor. Voor bedrijventerreinen, wijkontsluitingswegen en overige wegen binnen de kom is dit niveau basis.

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse inspectie brengen we de onderhoudstoestand in kaart. In 2024 voerden we deze tweejaarlijkse inspectie voor het laatst uit, dus in 2026 voeren we de inspectie weer uit. De inspectie geeft per wegvak inzicht in de kwalitatieve toestand van de weg. Blijkt uit de inspectie dat een weg niet meer te onderhouden is, dan vragen we budget voor vervanging of herinrichting aan. Dit doen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP). Het aansluitende beheerplan 'beheerplan wegen 2020' heeft de raad in 2021 vastgesteld. In 2025 actualiseerden we het beheerplan. Daarmee hebben we een beheerplan met bijbehorende dotatie aan de voorziening wegen, voor 2026 t/m 2030.

Wat is nodig?

Op basis van de inspectieresultaten in 2024 hebben we het groot onderhoud voor 2026 bepaald. We gaan in ieder geval op de volgende locatie onderhoud uitvoeren:

- Het derde en laatste gedeelte van Oude Kleefsebaan in Berg en Dal.
- De Koningin Wilhelminaweg in Groesbeek
- Stollenbergweg Berg en Dal, vervangen asfalt door klinkers.

Wat gaat het kosten?

Samen met de planning uit het Water- en rioleringsprogramma (WRP) vormt de wegenplanning de basis voor de integrale projecten met andere vakgebieden. Deze integrale projecten plaatsen we op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het MIP staan de kosten per project verdeeld. Hierbij maken we onderscheid tussen riool en OpR, waar wegen onder valt.

Voor het uitvoeren van groot onderhoud werken we met raamovereenkomsten. Op basis van deze overeenkomsten laten wij diverse onderhoudswerkzaamheden uitvoeren. Door (groot) onderhoud op tijd uit te voeren, verlengen we de levensduur van een weg verlengen en stellen daardoor reconstructies uit. De raamovereenkomst voor het groot onderhoud van asfaltverhardingen hebben we in 2025 verlengd. De overeenkomst voor elementenverharding loopt dit jaar nog door en actualiseren we in 2027.

Voor de financiering van het groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud wegen. Hier voegen we jaarlijks € 1.468.000 aan toe. Voor het verloop van de voorziening onderhoud wegen verwijzen wij u naar het overzicht "reserves en voorzieningen".

Het budget voor klein dagelijks onderhoud in de exploitatie bedraagt € 143.500.

Voor het schoonhouden van verharding vragen we in 2026 € 763.500. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2025, zoals vermeld in de kadernota én toegelicht in een memo: [informatienota Inbesteding IBOR-contract Dar 2026-2029](#).

Riolering

Wat willen we?

Een goed functionerend rioolstelsel, zodat we vuil- en hemelwater op een juiste manier kunnen verwerken. Dat doen we door het afvalwater af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Het inzamelen en afvoeren van afvalwater naar de afvalwaterzuivering is een belangrijke wettelijke zorgplicht voor de gemeente. Daarnaast heeft de gemeente ook de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van hemelwater en het voorkomen van nadelige gevolgen voor grondwater.

De riolering maakt deel uit van het watersysteem, waarbij zowel boven- als ondergrondse voorzieningen aanwezig zijn. Daarmee is het een belangrijk onderdeel van de leefomgeving.

Enkele ontwikkelingen hebben een relatie met riolering en effect op onze werkzaamheden:

- Klimaatadaptatie. Het klimaat verandert. Het regent vaker en harder, het wordt warmer en droger voor lange aaneengesloten perioden. Droge zomers hebben effecten op onze waterhuishouding. Dat zien we door grondwaterstanden die dalen, een stuwwal die steeds droger wordt en opgedroogde bronnen. Daarentegen zien we ook dat grote hoeveelheden regenwater via de stuwwal de kern in stroomt en wateroverlast veroorzaakt. Door hemelwater af te koppelen en te infiltreren houden we water op de plek vast waar het valt en nodig is.
- Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet biedt mogelijkheden om zaken die nu nog op nationaal niveau geregeld zijn lokaal te regelen. Dit betekent dat er straks meer keuze is hoe we de gemeentelijke watertaken vormgeven. De gemeentelijke zorgplichten blijven overigens onveranderd gelden en komen terug in de Omgevingswet.
- Capaciteit afvalwaterzuivering. Ons afvalwater gaat naar de afvalwaterzuivering van Waterschap Rivierenland op de Bruuk. Deze zit aan de maximale capaciteit en dat kan gevolgen hebben voor nieuwe woningbouwprojecten in Groesbeek.

Het beleid rondom riolering en de gemeentelijke watertaken staat in het Water- en rioleringsprogramma (WRP) 2026-2030, en vervangt het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Het voorgaande beleid uit het GRP zetten we grotendeels door, maar we geven meer aandacht aan klimaatverandering en de wijze waarop we hier mee omgaan. Het WRP biedt ook de onderbouwing voor (ontwikkeling van) de rioolheffing.

Wat is nodig?

Afhankelijk van ontwikkelingen en het functioneren van bestaande voorzieningen, berekenen we het functioneren van de riolering met een computermodel. Op basis van de uitkomsten laten we werkzaamheden aan het riool uitvoeren. Onderstaande reguliere beheerwerkzaamheden en projecten voeren we jaarlijks uit om te voldoen aan de visie en beleidsdoelen:

- Reinigen en inspecteren riolering, trottoirkolken, rioolgemaal en pompunits.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan riolering, kolken, gemalen en pompunits.
- Meten en monitoren van riolering en grondwater.

Naast deze reguliere taken, staan vervangingen op het MIP. Het aanpassen van de overstort De Heikant is er een van en blijkt een complex vraagstuk te zijn.

Wat kost het?

De planning uit het Water- en rioleringsprogramma (WRP) vormt samen met de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten. Deze projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het WRP is gerekend met deze projecten en hiervoor is geld gereserveerd.

Voor groot en dagelijks onderhoud is er budget in de exploitatie. Door groot en dagelijks onderhoud tijdig uit te voeren, kunnen we de levensduur van de riolering verlengen.

Om de lasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, maken we gebruik van de voorziening riolering. Het uitgangspunt is volledige kostendekkendheid door middel van de rioolheffing.

Water

Wat willen we?

De komende periode blijven we bij de aanleg van riolering zo veel mogelijk huishoudelijk afvalwater en hemelwater scheiden. Waar mogelijk infiltreren we hemelwater. Dit helpt verdroging tegen te gaan en we hoeven het niet af te voeren naar de afvalwaterzuivering.

In 2019 hebben de regiogemeenten samen met veel andere partijen de visie Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal ondertekend. In deze visie staan veel ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen. In een uitvoeringsprogramma staat wat prioriteit heeft, wat we regionaal of lokaal gaan doen en welke partijen bij welke maatregelen betrokken zijn. Er is in ieder geval een bewustwordingscampagne nodig om inwoners duidelijk te maken dat we ons moeten voorbereiden op de klimaatverandering en dat de overheid niet alles kan en wil oplossen. Ook inwoners en organisaties staan aan de lat om maatregelen te nemen.

Wat is nodig?

De hemelwatertaak van de gemeente, zoals omschreven in de Omgevingswet, omvat de zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater van openbaar terrein. Een verdere uitwerking hiervan staat in het Water- en rioleringsprogramma (WRP). Zo brengen we wateroverlastlocaties in beeld en nemen we maatregelen om dit zo veel mogelijk te voorkomen.

Op diverse plekken hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. Vooral in de kern Breedeweg was dat het geval. Hoewel in andere mate, ook in de kern Beek en Ubbergen. In Heilig Landstichting zijn ook plekken die hier regelmatig mee te maken hebben. We maken onderscheid tussen wateroverlast en waterhinder. Met overlast bedoelen we dat er daadwerkelijk schade optreedt aan privé of gemeentelijke eigendommen en dat heeft onze prioriteit. Met hinder bedoelen we situaties waarbij water op straat staat.

Wat kost het?

Vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken is inzichtelijk gemaakt welke financiële middelen noodzakelijk zijn voor de maatregelen die we willen nemen. Een groot deel van de rioolheffing gaat naar civieltechnische vervangingsopgaven op het MIP. Deze zijn opgenomen in het WRP 2026-2030. Ook reserveren we jaarlijks € 195.000 voor onderhoud aan de vrijvervalriolering. En in het nieuwe WRP reserveren we jaarlijks € 200.000 voor klimaat adaptieve maatregelen.

Tot slot leveren wij een bijdrage aan andere disciplines voor onderhoud. Een voorbeeld is dat we uit het WRP bijdragen aan het onderhoud van wadi's.

Ook was twee keer €750.000,- beschikbaar voor de aanpak wateroverlast binnen de overige kernen. Dit geld is inmiddels uitgegeven en gereserveerd. Voor dit budget hebben we in Heilig Landstichting infiltratieschachten geplaatst en een wadi gemaakt. Ook een groot deel van project Thilman Werenbertszstraat hebben we vanuit dit krediet betaald. Het resterende bedrag zetten we in voor project Lindestraat in Beek. Daar gaan we uiterlijk in 2027 een groot hemelwaterriool aanleggen. Deze brengt het overtollige hemelwater van de stuwwal naar een plek waar het geen overlast veroorzaakt.

Groen

Wat willen we?

Groen bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefomgeving. Daarom laten we het gemeentelijk stedelijke groen (zoals plantsoenen en hagen) op A-kwaliteit onderhouden. Dat betekent dat er weinig onkruid (maximaal 20% bedekking) mag groeien en er geen kale plekken mogen zijn. Grasvelden onderhouden we op hetzelfde kwaliteitsniveau en maaien we in het groeiseizoen wekelijks. Steeds meer grote grasvelden vormen we om naar bloemrijk grasland. Dat doen we door ze veel minder vaak te maaien.

Bermen en sloten maaien we één tot twee keer per jaar. We maken steeds vaker de overstap naar ecologisch bermbeheer. Dit betekent dat we brede bermen minder vaak maaien en maai-resten opruimen. Dat doen we om de ontwikkeling van bloemen en kruiden te stimuleren. De meterstrook met bermplanken en uitzichthoeken maaien we vanwege verkeersveiligheid wel vaker.

Voor het boombeheer hebben wij een lijst met de meest bijzondere bomen (lijst bijzondere houtopstanden) en een bomenstructuurplan (waardevolle rijen van bomen). In deze documenten staat welke bomen/structuren wij het meest belangrijk vinden. Actualisatie van deze documenten staat op de planning.

Beleid voor stedelijk groenbeleid hebben we nog niet. Daarom stellen we in 2026 een beknopt beleidsplan op, waarin we beschrijven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Wat is nodig?

Voor het klein onderhoud werken wij met onderhoudscontracten. In deze contracten beschrijven wij wat de aannemers moeten doen en welke kwaliteit wij verwachten. Voor het dagelijks onderhoud van het stedelijk groen hebben we een contract met de DAR. Dat contract hebben we eind 2025 opnieuw aan Dar gegund en heeft een looptijd van vier jaar. Het onderhoud van gazon, berm en sloten besteden wij uit. Het gazonbestek hebben we in 2024 opnieuw aanbesteed.

Naast regulier onderhoud moeten we groen regelmatig vernieuwen. Bijvoorbeeld als er planten dood zijn door droogte of werkzaamheden in het groen. Elk najaar vervangen wij ruim 15.000 planten en struiken. Bomen vervangen we als ze ziek of dood zijn. Uitgangspunt is dat wij twee nieuwe bomen planten voor iedere boom die wij kappen. Door groen en bomen tijdig te vervangen ontstaat er geen achterstand en blijft het gemeentelijk groen op peil. Daarnaast zetten we in op het groen inrichten van nieuwe wijken en het vergroenen van bestaande wijken. Groen draagt bij aan allerlei actuele onderwerpen, zoals hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimte voor water

Voor bomen hebben wij een zorgplicht. Dat betekent dat we ze regelmatig moeten controleren en onderhouden. De controle doet een externe partij en de buitendienst onderhoudt de bomen.

Uit de laatste controle bleek dat het met Essen (Essentaksterfte) in onze gemeente steeds slechter gaat. Daarvoor vragen we via het Meerjaren investeringsplan krediet aan om zieke Essen te vervangen.

Wat kost het?

Voor klein en groot onderhoud van stedelijk groen zoals plantsoenen, hagen en grasvelden is in de exploitatie in totaal ongeveer € 1.424.405 opgenomen. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2025, en zoals vermeld in de kadernota én toegelicht in een memo: [informatienota Inbesteding IBOR-contract Dar 2026-2029](#)

Voor onderhoud van natuurlijk groen zoals landschapselementen, parken en bermen is in de exploitatie ongeveer € 417.000 opgenomen.

Voor onderhoud en inspectie én het vervangen van enkele bomen is jaarlijks ongeveer € 150.000 beschikbaar in de exploitatie. Vervangen we bomenlanen of liften we mee in projecten, dan vragen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP) om budget.

Gebouwen

Wat willen we?

Onze ambitie is om bij voorkeur in 2040, maar uiterlijk in 2050 uitsluitend energieneutraal gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed te hebben. Aan de hand van een aantal onderzoeken en in overleg met de collega's van duurzaamheid willen we bepalen welke maatregelen hiervoor nodig zijn. Een geschikt middel om hiervoor in te zetten is GPR-gebouw. Dit is een digitaal instrument om de duurzaamheid van een woon-, kantoor of onderwijsgebouw in kaart te brengen. Dit door middel van rapportcijfers voor de thema's energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Het doel hierbij is duurzaam bouwen meetbaar en bespreekbaar te maken.

Het onderhoudsniveau van alle overheidsgebouwen zo optimaal mogelijk houden. Hierbij maken we onderscheid tussen het gemeentehuis en overige gemeentelijke gebouwen. Het gemeentehuis onderhouden we op niveau 2 en andere gebouwen onderhouden we op niveau 3 en 4 (1 is optimaal en 6 is de ondergrens).

We onderhouden al onze panden doelmatig en sober. Het gemeentehuis dient daarbij in conditie redelijk tot goed te blijven. Voor de overige panden geldt een redelijke conditie. Veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en circulariteit (hergebruik van materialen) zijn hierin de belangrijkste onderhoudsaspecten.

Iedere drie jaar laten we onze gebouwen inspecteren en stellen we een onderhoudsplan op. We vervangen volgens planning en op natuurlijke momenten, maar wel door duurzamere alternatieven. De laatste inspectie was in 2025. Dit jaar of volgend jaar schrijven we een nieuw onderhoudsplan gebouwen. Onder andere de dotatie aan de voorziening stellen we bij aan de hand van de inspectieresultaten en naar verwachting stijgen de kosten voor dagelijks beheer.

We werken met vier voorzieningen:

1. gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf in Groesbeek en Beek.
2. sportaccommodaties, zoals de sporthallen en het zwembad.
3. welzijnsaccommodaties, zoals de Mallemolen en het Kulturhus in Millingen a/d Rijn.
4. overige accommodaties, zoals het Draisine gebouw en parkeergarage Bellevue in Groesbeek.

Vorig jaar hebben we voorzieningen hart Op de Heuvel in Groesbeek overgenomen. Dat is het tiende gemeentelijke gebouw dat wij in eigendom hebben en beheren.

Wat is nodig?

Wij organiseren aanbestedingen en stellen contracten op voor een periode van minimaal drie jaar. Deze contracten gaan over dakwerk, schilderwerk, bouwkundig onderhoud, werktuigbouwkundig onderhoud en elektrotechnisch onderhoud. Het elektrotechnisch en werktuigbouwkundig onderhoud hebben we in 2022 aanbesteed. Beide werken zijn door dezelfde aannemer aangenomen. Daarmee is het onderhoud in principe voor vier jaar geregeld. In 2022 hebben we ook het schilderwerk aanbesteed.

Overige projecten zijn:

- Verduurzaming De Duffelt.
- Project revitalisering van de Mallemolen.
- Verder verduurzamen van het gemeentehuis naar duurzaamheidslabel A++, een Bijna Energieneutraal Gebouw (BENG).

Wat kost het?

Voor financiering van groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud gebouwen. De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening is € 417.000. Daarnaast is er in de exploitatie € 380.000 beschikbaar voor dagelijks en contractueel onderhoud. Voor vervangingen die meer dan € 25.000, vragen we krediet via het MIP.

Openbare verlichting

Wat willen we?

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp. Onze gezamenlijke doelstelling is om in 2030 nog maar de helft van de stroom te verbruiken ten opzichte van 2013. Dat hebben de gemeenten in Nederland met elkaar afgesproken. Onze oude lampen verbruiken gemiddeld 40 Watt stroom. Om het gebruik terug te dringen, plaatsen we sinds 2013 ledlampen. Die verbruiken nog maar 16 Watt.

In de gemeente Berg en Dal staan 7.187 lichtmasten. Daarvan heeft ongeveer 70% al zuinige ledlampen. De overige lichtmasten zijn nog niet afgeschreven en deze vervangen we zodra dat nodig is ook door ledlampen.

Wat is nodig?

Voor dit jaar staat vervanging van de resterende oude openbare verlichting in Beek op de agenda. Een deel in Groesbeek (omgeving Gooiseweg zuid, afhankelijk van de voortgang van het project) en wijk Lage Horst.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 396.000 beschikbaar voor onderhoud en vervanging van lichtmasten en openbare verlichting. Dit bedrag bestaat uit een budget voor het vervangen van lichtmasten (€ 321.000) en een budget voor het onderhoud (€ 75.000).

Geregeld liften we mee met projecten op het Meerjaren investeringsplan. Als we de hele straat vernieuwen, plaatsen we meteen nieuwe ledverlichting.

Speelruimten

Wat willen we?

Wij willen speelplekken heel en veilig houden. Ook moeten wij voldoen aan wet- en regelgeving. Voor speeltoestellen is dat het 'Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen'. Daarin staat exact beschreven aan welke veiligheidseisen speeltoestellen in de openbare ruimte moeten voldoen.

We hebben een vervangingsplan dat gebaseerd is op de leeftijd van de speelplekken. Hierin staat welke speelplekken we in een bepaald jaar vervangen en hoeveel geld we daarvoor nodig hebben.

Speeltoestellen vervangen wij in principe na 12 (hout) of 18 jaar (kunststof en metaal). Dit is afhankelijk van het materiaal en hoeveel de toestellen gebruikt zijn. Op basis van de kwaliteit en inspectieresultaten passen wij het onderhouds- en vervangingsplan aan. Zodra de afschrijvingstermijn bereikt is, beslissen we of we de speelplek gaan vernieuwen. Dit is ook afhankelijk van de behoefte in de wijk. Soms is een speelplek eerder aan vervanging toe

doordat toestellen versleten zijn. Dit verwerken wij in de actualisatie van het vervangingsschema.

Wij kiezen ervoor om alle speeltoestellen op één plek tegelijkertijd te vervangen. Hierdoor kunnen we een volledig nieuwe speeltuin maken. Samen met de kinderen uit de buurt maken wij een ontwerp. De kinderen mogen dan zelf kiezen welke speeltoestellen zij het leukste vinden.

Wat is nodig?

Een externe specialist inspecteert de speeltoestellen één keer per jaar. Daarnaast controleert onze buitendienst de speeltoestellen twee tot drie keer per jaar. Als er iets kapot is, dan maken we dat meteen. Als we iets niet meer kunnen maken, dan verwijderen we het speeltoestel.

Voor 2026 staan volgens het vastgestelde vervangingsschema op de volgende locatie gepland:

- De speelplek tussen Hermelijnstraat 35-36 in Groesbeek.
- De speelplek ter hoogte van Profetenlaan 19 in Heilig Landstichting.
- De speelplek achter Boterbloemstraat 7 in Millingen aan de Rijn.
- De speelplek naast Thilman Werenbertszstraat 19 in Ubbergen.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 50.000 beschikbaar voor klein en groot onderhoud én € 5.000 voor keuringen van speeltoestellen. Voor vervangingen is in 2026 € 80.000 beschikbaar. Alle vervangingen nemen we op in het Meerjaren investeringsplan. Dat doen we door jaarlijks één krediet aan te vragen waarop we alle vervangingskosten voor dat jaar boeken.

Financiering

Vanuit de financieringsfunctie zorgen we dat er tijdig voldoende financiële middelen zijn om uitvoering te geven aan de doelen van de raad. Dit doen we binnen de gestelde kaders.

Beleidskaders

- Het BBV geeft een aantal kaders mee voor deze paragraaf. De risico's die we moeten beheersen vanuit de wet zijn koers- en renterisico's.
- Het college heeft richtlijnen vastgesteld voor het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit is opgenomen in het financieringsstatuut.
- In de financiële verordening heeft de raad kaders vastgesteld voor de inrichting van de financiële functie en de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer. Ook is er een relatie gelegd met het financieringsstatuut.

Financiële positie

De ontwikkeling van de financiële positie leiden we vooral af uit de meerjarenbegroting, meerjarig investeringsplan en de ontwikkelingen van aflossingen op onze leningen. Al deze zaken komen samen in de balansprognose. Deze is opgenomen onder het onderdeel Financiële begroting.

Kasstroomprognose

De kasstroomprognose wordt afgeleid van de balansprognose en geeft inzicht in de achterliggende bronnen die de ingaande en uitgaande kasstromen veroorzaken.

Operationele activiteiten die bestaan uit transacties die veelal direct leiden tot opbrengsten en kosten vanuit de normale bedrijfsvoering en uitvoering van beleid. We zien dat de operationele kasstroom positief is (€ 5.778).

De investeringskasstroom geeft aan hoeveel we willen uitgeven aan investeringen. Deze geldstroom is negatief (€- 22.375) omdat we er geld aan uitgeven.

Als laatste kennen we de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Deze bestaat uit de opname en aflossingen van geldleningen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kasstroom uit operationele activiteiten	
Saldo begroting	0
Afschrijvingen	6.097
Mutatie werkkapitaal	1.527
- Mutatie voorraden	0
- Mutatie vorderingen	0
- Mutatie kortlopende schulden excl. Bankschulden	1.527
Onttrekkingen reserves	-1.489
Toevoegingen reserves	398
Onttrekkingen voorzieningen	-2.775
Toevoegingen voorzieningen	2.017

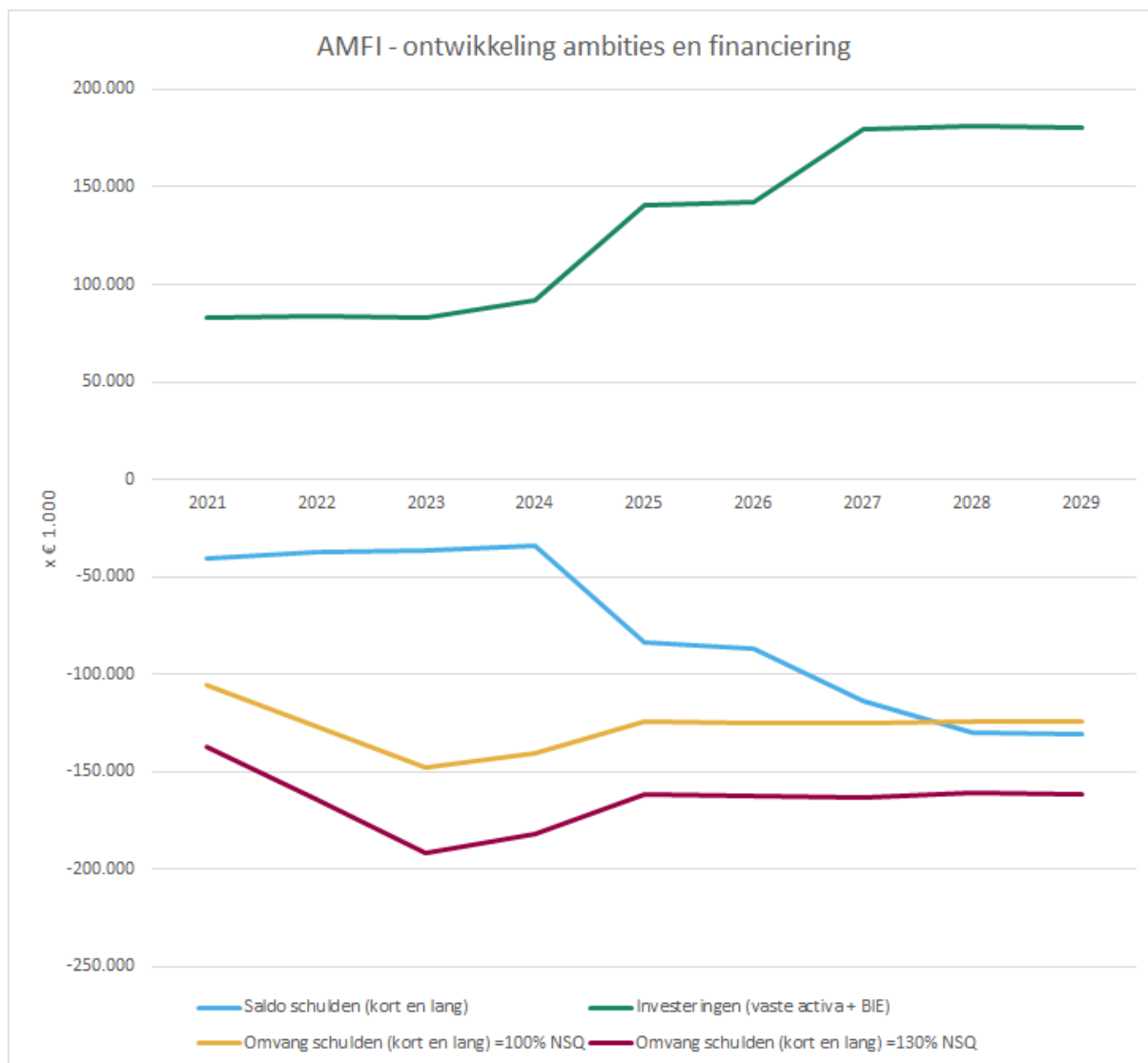
Totaal uit operationele activiteiten	5.778
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	
Investerings materiële vaste activa	-22.375
Desinvesteringen materiële vaste activa (bijdrage derden)	0
Investerings financiële vaste activa	0
Desinvesteringen financiële vaste activa	0
Totaal investeringsactiviteiten	-22.375
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	
Opname langlopende geldleningen	5.000
Aflossing langlopende geldleningen	-3.292
Mutatie kasgeldleningen	0
Totaal financieringsactiviteiten	1.708
Mutatie geldmiddelen	-14.889
De mutatie in geldmiddelen is als volgt te specificeren:	
Liquide middelen ultimo vorig dienstjaar:	500
Liquide middelen ultimo dienstjaar:	500
Afname liquide middelen	0

Netto schuldpositie

Per saldo constateren we dat we meer geld willen uitgeven aan investeringen dan we overhouden uit onze operationele geldstroom. Dat houdt in dat we meer geld gaan lenen, onze schuldpositie slechter wordt en onze begroting minder wendbaar. Ondanks deze ontwikkelingen blijft onze begroting nog steeds heel wendbaar. Dit is ook terug te zien in de paragraaf weerstandsvermogen.

In onderstaand beeld geven we weer:

- Hoe de schuldpositie zich ontwikkelt ten opzichte van de investeringsambities.
- Hoe de schuldpositie zich ontwikkelt ten opzichte van de normen van de VNG.

Liquideitsplanning

In 2025 is er sprake van een liquiditeitstekort van ongeveer € 11 miljoen. Omdat de rente op kort geld (< 1 jaar) laag is, financieren we het liquiditeitstekort met kasgeldleningen (kort geld). Zolang deze situatie zich voordoet en we binnen de kasgeldlimiet blijven financieren we het liquiditeitstekort met kort geld.

Stijgt de rente op korte termijn dan maken wij de afweging om een deel van het tekort met een langlopende geldlening te financieren. Het verloop van de liquiditeiten is sterk afhankelijk van de tijd en de mate waarin de voorgenomen investeringen feitelijk worden gerealiseerd. Per kwartaal brengen we de liquiditeiten in beeld en beslissen we hoe één en ander te financieren.

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de huisbankier van de gemeente. Nagenoeg al het gemeentelijk betalingsverkeer loopt via deze bank. Contant geldverkeer beperken we zoveel mogelijk.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 zijn overheidsorganisaties verplicht om mee te doen aan schatkistbankieren. Dit betekent dat we geld dat we niet direct nodig hebben, moeten storten bij het Ministerie van Financiën. We mogen alleen een klein bedrag zelf houden. Voor ons is

dat maximaal € 2.000.000. Dit bedrag is 2% van onze jaarlijkse begroting van ongeveer € 100 miljoen.

Het doel van schatkistbankieren is om de gezamenlijke schuld van alle overheden in Nederland (de zogenaamde EMU-schuld) zo laag mogelijk te houden. EMU staat voor Economische en Monetaire Unie. Elk jaar berekent het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hoeveel geld alle overheidsorganisaties samen tekortkomen of overhouden. Dit heet het EMU-saldo.

Een positief EMU-saldo betekent dat een overheid geld overhoudt. Een negatief saldo betekent dat er meer geld is uitgegeven dan ontvangen. Alle EMU-saldi van gemeenten, provincies en het Rijk worden bij elkaar opgeteld. Het totale tekort van alle overheden samen mag niet groter zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP), dat is de totale waarde van alles wat in Nederland wordt verdiend.

Onze bijdrage aan dit EMU-saldo is als volgt:

Omschrijving	2026 x € 1.000 raming	2027 x € 1.000 raming	2028 x € 1.000 raming
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-659	-756	-2.665
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	22.500	31.539	-8.104
3 Mutatie voorzieningen	758	1.207	-530
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-22.401	-31.089	4.910

Rente

Koersrisico

Het koersrisico is het risico dat de waarde van aandelen of obligaties daalt door koersontwikkelingen. Wij lopen weinig koersrisico, omdat onze gelden zijn uitgezet op vastrentende waarden die niet gevoelig zijn voor koersontwikkelingen.

Renterisico

Er zijn twee normen die aangeven hoe groot het renterisico is.

1. Kasgeldlimiet

Dit is een grens die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan een jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld. Deze grens bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van de gemeente. Volgens deze grens mogen we voor 2025 € 8,5 miljoen kort lenen.

2. Renterisiconorm

Deze norm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Als de aflossingen en de renteherzieningen onder de € 20 miljoen blijven is het goed. Doordat we uitsluitend leningen zijn aangegaan met een vast rentepercentage gedurende de gehele looptijd, is er geen sprake van tussentijdse renteherziening op vaste schuld.

Rentebeleid en -resultaat

De economische vooruitzichten zijn wat verbeterd. De prijzen van olie en vooral gas zijn in de afgelopen maanden gedaald. Westerse overheden hebben bovendien maatregelen genomen om de gevolgen van de hoge energieprijzen voor burgers te verlichten. In 2026 wordt een economische groei van 1,5% voorzien (op basis van CPB cijfers).

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Om de inflatie te beteugelen gaat de ECB in een sneller tempo de rentetarieven verhogen. Er is daardoor een einde gekomen aan de negatieve rente. De depositorente staat sinds juni 2025 op 2,00%. (op basis van cijfers DNB)

In de begroting 2026 hebben wij gerekend met een rentepercentage van 1,50% voor de reserves en vaste activa. Voor de grondexploitatie zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 1,07%. Voor de in 2025 opgenomen langlopende geldleningen rekenen wij met 2% rente.

Bijgaand renteschema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Dit vindt u terug op het taakveld treasury.

Schema rentetoerekening zonder bespaarde rente

Externe rente korte en lange financiering	1.356.351	
Externe rentebaten	-39.141	
		1.317.210
Af : rente grondexploitatie	0	
Af: rente projectfinanciering	0	
		1.317.210
Saldo door te rekenen externe rente		
Rente eigen vermogen	906.614	
Rente voorzieningen contante waarde	148.634	
		2.372.458
Toe te rekenen rente taakvelden		
Werkelijk aan taakvelden toegerekend	1,50%	2.314.301
Renteresultaat		-58.157

Bedrijfsvoering

Wij blijven werken aan betere dienstverlening. Daarbij kijken we ook steeds naar hoe we de interne organisatie van onze gemeente kunnen verbeteren. Daarom krijgt ook de bedrijfsvoering, de organisatie van de gemeente, doorlopend aandacht. In deze paragraaf gaan wij in op ons beleid op het gebied van bedrijfsvoering en de stappen die we zetten om de bedrijfsvoering ook in 2026 en volgende jaren goed en actueel te houden.

Personeel

Goed werkgeverschap

Het binden en boeien van medewerkers blijft een belangrijk thema. We weten dat de komende jaren de krapte op de arbeidsmarkt groot blijft. En blijven er extra taken op ons afkomen die vaak complex zijn. Het behouden van personeel is een speerpunt waar we ons voor inzetten. Dit doen we onder andere door in te zetten op strategische personeelsplanning en leiderschap. We kijken naar wat we de komende jaren nodig hebben aan capaciteit en competenties en naar de kwaliteiten van onze medewerkers en bespreken actief met onze medewerkers waar hun ontwikkelbehoefte ligt (strategische personeelsplanning). Dit vergt leiderschap. Leiderschap kan bijdragen aan de verlaging van werkdruk en aan het gevoel van waardering van onze medewerkers. Ook gaan we ons inzetten voor teamontwikkeling. Op die manier voelen medewerkers zich nog meer verbonden met het werk, het team en de organisatie.

Diversiteit

Met ons personeelsbestand willen we een afspiegeling van de samenleving zijn. Als maatschappelijke organisatie hebben wij hierin een voorbeeldfunctie. Door een divers én inclusief personeelsbestand zijn we beter in staat om ontwikkelingen en spanningen in de samenleving te begrijpen en hierop in te spelen.

We zorgen ervoor dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn binnen onze gemeente.

Personeelsbegroting

Met het oog op de financiële positie en de uitbreidingen van de afgelopen jaren is ook voor 2026 kritisch gekeken naar de formatie-uitbreidingen. Dit heeft desondanks geleid tot een claim van ongeveer € 0,3 miljoen voor ruim 3,5 fte. Deze uitbreidingen volgen uit de Kadernota 2026 en zijn nodig om wettelijke taken uit te kunnen voeren. De uitbreidingen zijn ingediend om de dienstverlening aan de inwoners te waarborgen. We hebben ook een afname van 6,0 fte door de sluiting van het zwembad. Uit de meest recente personeelsmonitor van het A&O fonds van 2024 blijkt dat wij per 1.000 inwoners 8,5 medewerkers/ 7,2 fte hebben. Dit is bij vergelijkbare gemeenten 8,6 medewerkers en 7,6 fte en bij alle gemeenten 11,2 medewerkers en 10,2 fte.

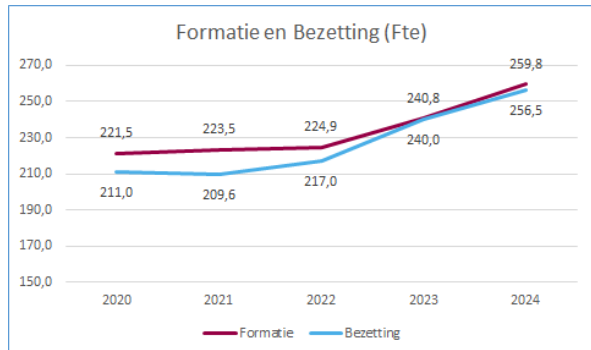
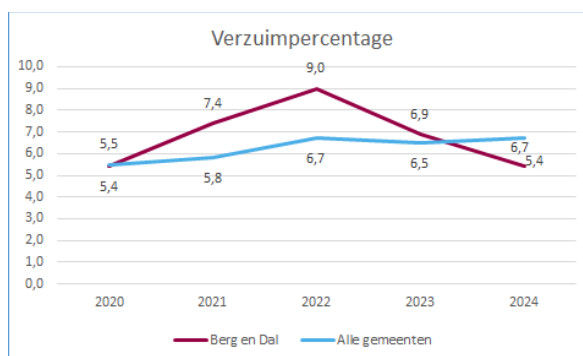
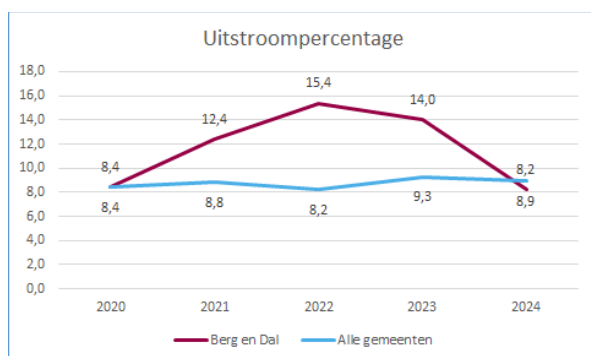
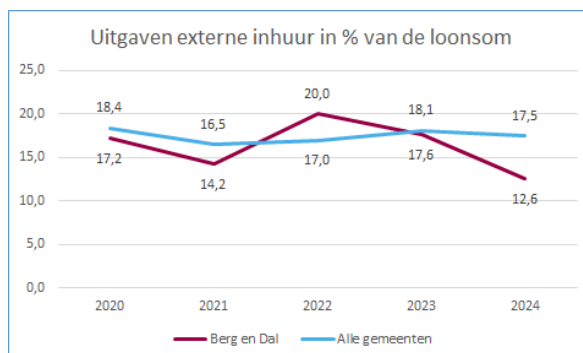
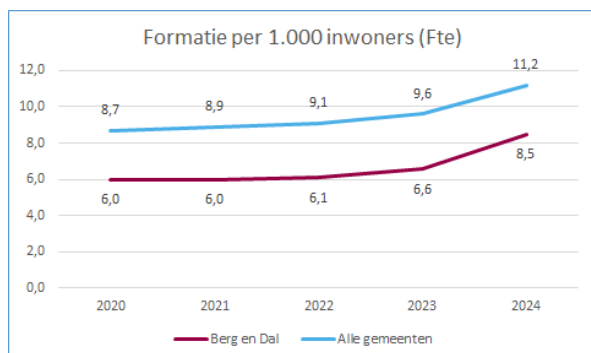
Dat de gemeentelijke bezetting groeit is een landelijke trend. Alle gemeenten samen hebben een bezettingsgroei van 4,6 procent. Eén van de redenen is dat we meer taken hebben gekregen (bijvoorbeeld inburgering). Een andere reden is dat het invullen van vacatures makkelijker gaat. Dit komt ten goede aan de dienstverlening voor onze inwoners. Het aandeel moeilijk vervulbare vacatures daalde van 20 procent naar 16 procent. Natuurlijk kijken we met de begroting vooruit naar 2026. De personeelsmonitor betreft een terugblik over 2024.

Stelpost Inhuur

Inzet van de stelpost inhuur blijft noodzakelijk om in te kunnen zetten op extra taken die tijdelijk en specialistisch zijn. Daarnaast zetten we in op vervanging van langdurig zieken en functies die we moeilijk met vaste formatie gevuld krijgen. In 2024 hebben we 12,6 procent van onze loonsom ingezet voor externe inhuur. Wanneer we de inzet van inhuur vergelijken

met andere gemeenten, zitten we onder het gemiddelde. Dit terwijl wij ook een lagere bezetting in fte hebben per 1.000 inwoners.

Ontwikkeling formatie, bezetting en inhuur

De instroom en doorstroom binnen onze gemeente is hoger in vergelijking met andere gemeenten. De uitstroom is iets lager vergeleken met andere gemeenten. Hieruit kunnen we afleiden dat onze inzet op goed werkgeverschap vruchten afwerpt. We maken onze intenties als goed werkgever en onze doorgroeimogelijkheden en ontwikkeling van medewerkers waar.

In vergelijking tot andere gemeentes is ons verzuimpercentage laag. We blijven ook in 2026 inzetten op het trainen van onze leidinggevendenden in het begeleiden van medewerkers en preventie van verzuim.

Communicatie

Klare Taal

Bij de gemeente Berg en Dal schrijven we in Klare Taal. Dat wil zeggen dat we teksten schrijven die goed zijn afgestemd op de ontvanger. Sinds 2025 krijgen alle nieuwe

medewerkers standaard de training Klare Taal. In 2026 gaan we hiermee verder en blijven we zoeken naar manieren op Klare Taal onder de aandacht te houden.

Onderzoek communicatiemiddelen

We willen graag meer inzicht in het bereik en gebruik van onze communicatiemiddelen. En inzicht in de behoefte van onze inwoners rond communicatie van de gemeente. In 2026 doen we hier onderzoek naar. Met de resultaten hopen we duidelijkheid te krijgen over hoe we onze communicatiemiddelen het beste kunnen gebruiken en ons bereik kunnen vergroten.

Informatievoorziening

Voor de gemeente is de digitale informatievoorziening niet meer weg te denken uit het aanbod aan inwoners en bedrijven. In 2025 hebben we stappen gezet naar een betere digitale dienstverlening met onder andere een nieuw zaaksysteem en financieel systeem. In 2026 gaan we hiermee verder. We verbeteren het zaaksysteem verder om zo informatie-uitwisseling naar inwoners en bedrijven mogelijk te maken via een digitaal portaal. Gegevens moeten voor een goede dienstverlening daarom betrouwbaar, beschikbaar en actueel zijn.

Aan de andere kant zijn er technologische ontwikkelingen die onze aandacht vragen. Neem bijvoorbeeld het steeds bredere gebruik van kunstmatige intelligentie binnen de samenleving. Als gemeente zetten wij, samen met de regio, de komende jaren in op bewust gebruik van kunstmatige intelligentie door onze medewerkers en leveranciers. Dit doen we door communicatie en opleiding over dit onderwerp.

Nieuwe wetgeving en innovaties hebben een grote impact op de inrichting van onze informatiesystemen, processen en de mensen (medewerkers, maar soms ook inwoners) die er mee werken. We vinden het belangrijk om ook oog te houden voor inwoners die (nog) niet hun weg weten te vinden in de digitale wereld.

De uitrol van Microsoft365 gaat ook in 2026 verder. We onderzoeken slimme apps binnen het platform die onze dienstverlening verbeteren.

Een ander groot project wat in 2026 gaat plaatsvinden is het vervangen van onze gegevensmakelaar dat nu op de servers van het IRVN is geïnstalleerd. Deze verhuizen we naar de Cloud. De gegevensmakelaar zorgt ervoor dat gegevens tussen verschillende applicaties getransporteerd kunnen worden om zo meervoudig gebruik van eenmalig opgeslagen informatie mogelijk te maken

Informatiebeveiliging en privacy

Het beveiligen van onze informatie en beschermen van de privacy van onze inwoners, blijft een doorlopend proces en blijft een prioriteit. Naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek naar onze informatiebeveiliging en privacy is een plan van aanpak opgesteld om een (professionalisering) slag te maken. De Raad heeft dit plan op 21 september 2023 vastgesteld. Hier gaan we in 2026 mee verder. We gaan verder met het implementeren van ons Information Security Management System (Normity). In deze applicatie bewaren we onder andere onze risicoanalyses, het verwerkingsregister en onze Data protection impact assessment.

Daarnaast werken we in 2026 verder aan onze bewustwording. Dit doen we met een externe partner die hierin is gespecialiseerd. U moet hierbij denken aan phishing-campagnes en korte filmpjes en teksten voor de medewerkers.

Archiefbeheer

In 2026 gaan we vanuit ons nieuwe zaaksysteem digitale data vernietigen, die wettelijk niet bewaard moeten of morgen worden. Het kwaliteitshandboek is operationeel en aan het vervangingsbesluit wordt de laatste hand gelegd.

Ook met het bouwarchief maken we in 2026 stappen. Eerst brengen we de kwaliteit ervan op orde en daarna maken we de eerste stappen om dit over te brengen naar het Regionaal Archief Nijmegen (RAN).

Verder zetten we in op al ingezette digitalisering van analoge documenten. Veel documenten zijn alleen nog analoog in te zien bij het RAN. Door deze te digitaliseren, zijn ze eenvoudiger in te zien.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2026
1.	Cyberbarometer	De Cyberbarometer geeft inzicht in de kennis van onze medewerkers op het gebied van de informatiebeveiligings- en privacyrisico's. Nu ligt die nog onder het benchmarkgemiddelde. De komende jaren zal team- en resultaatgericht verder worden gewerkt aan gedragsverandering om deze risico's te verkleinen.	We willen dat het kennisniveau binnen twee jaar verhoogd is tot minimaal op het niveau van de benchmark. Dit willen we bereiken door middel van de driejarige IBP-bewustwordingstraining van onze medewerkers, college en raadsleden, waarmee we medio 2023 zijn gestart

Organisatie

Wij willen een betrouwbare en service-verlenende organisatie zijn. Hierbij luisteren we goed naar onze inwoner en bieden we waar nodig maatwerk aan. Onze omgeving verandert voortdurend. Daarom moeten wij als moderne organisatie ons werk hierop aanpassen.

Planning & Control-cyclus en rechtmatigheid

In 2023 heeft uw raad ingestemd met de herinrichting van de P&C-cyclus. Afgelopen jaar zijn de P&C-producten op deze nieuwe wijze aangeleverd met meest recente aanpassing de Kadernota 2026. In 2026 gaan we het proces en de P&C-producten, na evaluatie, verder verbeteren. Hiermee moeten we de leesbaarheid, toegankelijkheid en het gebruik van de P&C-producten voor zowel de raad, het college en de ambtelijke organisatie verder verbeteren.

Sinds 2023 legt het college verantwoording af over de naleving van de regels bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Met deze verplichte rechtmatigheidsverantwoording legt het college zelf verantwoording af aan de raad over de rechtmatige besteding van middelen. De rechtmatigheid gaat over het begrotingscriterium, voorwaarden criterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording voeren we volgens het Verbijzonderde Interne Controleplan (VIC) controles uit binnen de organisatie.

Juridische kwaliteitszorg

Juridische kwaliteitszorg gaat over de acties die een organisatie onderneemt om de juridische kwaliteitszorg van de dienstverlening, processen en producten op peil te houden en te verbeteren. Als de juridische kwaliteitszorg op orde is hebben bestuur, management, medewerkers, maar vooral inwoners en bedrijven daar voordeel van.

Wij zien juridische kwaliteitszorg als een fundament voor goed bestuur. Met het verbeteren van juridische kwaliteitszorg leveren we een structurele bijdrage aan het voorkomen van risico's en het verbeteren en borgen van de juridische kwaliteit.

Huisvesting

Na de gemeentelijke herindeling in 2015 is gekozen voor één centrale huisvesting: het gemeentehuis in Groesbeek. In de tussentijd is er veel veranderd. Het dagelijks onderhoud is op zich prima op orde, maar we zijn nu toe aan een meer structurele aanpassing van de inrichting van het gemeentehuis. Een aanpassing waarmee we de inrichting weer in overeenstemming brengen met de huidige eisen van dienstverlening, duurzaamheid en goed werkgeverschap.

De plannen voor de herinrichting richten zich concreet op een drietal onderdelen van het gebouw. Allereerst voorziet het schetsontwerp in een toegankelijke, veilige en aantrekkelijke publiekshal, waar onze dienstverlening persoonlijk en efficiënt is. En waar het voor onze inwoners prettig verblijven is. Ten tweede willen we de vergaderfaciliteiten van de raadszaal verbeteren. Dit doen we door de opstelling te veranderen en door het binnenklimaat te verbeteren. Ten derde zijn de plannen gericht op een nieuwe kantoorinrichting, waarmee we voor onze medewerkers weer een fijne werkomgeving bieden, met faciliteiten die aansluiten bij de nieuwe en moderne manier van flexibel en hybride werken. Tot slot maken we “werk met werk” door deze verbouwing te combineren met een aantal noodzakelijke investeringen in het klimaatsysteem. Hiermee zetten we weer belangrijke stappen in het realiseren van onze klimaatdoelstellingen.

U heeft door het aannemen van een motie (2025-MO33) aangegeven betrokken te willen worden bij de nadere uitwerking van tenminste de publiekshal en de raadszaal. En ook wilt u betrokken worden in de scenariokeuzes die van invloed zijn op de uiteindelijke omvang van de investering. Wij stellen voor hiervoor een raadswerkgroep in te stellen. Uiteindelijk zal dit leiden tot een kredietvoorstel waarmee de in de begroting geraamde middelen vrijgegeven worden, en we concreet aan de slag kunnen. We verwachten eind 2026 met de bouwvoorbereidingen te kunnen starten.

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel de openheid en transparantie van de overheid te vergroten.

Wat willen we bereiken?

Het doel van de Wet open overheid (Woo) is:

1. Een transparanter en actief openbaar makende overheid;
2. Het dienen van het belang van openbaarheid;
3. Publieke informatie openbaar maken.

Dit is goed voor de democratische rechtsstaat, de inwoner, het bestuur en de economische ontwikkeling.

Kader

In de Woo staat dat de Woo-invoering gefaseerd plaatsvindt. Wij volgen de landelijke planning van openbaarmaking. De eerste vijf informatiecategorieën van de 1e tranche hebben we in 2024 al bekendgemaakt. De rijksoverheid is inmiddels met de actieve openbaarmaking van de 2e tranche gestart. De definitieve planning van deze tranche voor gemeenten volgt nog. De daarvoor gevraagde technische voorzieningen moeten nog worden bepaald. Bij de verdere implementatie van ons nieuwe zaakstelsel bekijken we hoe we het beste aan de landelijke eisen kunnen voldoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De implementatie van de Woo vindt gefaseerd plaats en richt zich op 3 hoofdthema's:

1. Actief openbaar maken van informatie;
2. Passief openbaar maken van informatie;
3. Informatiehuishouding op orde.

We werken deze drie hoofdthema's thema voor thema uit.

Actief openbaar maken van informatie

Hieronder vindt u een overzicht van de 11 informatiecategorieën die de Woo verplicht stelt om uit eigen beweging openbaar te maken. Achter elke informatiecategorie is aangegeven om welk artikel uit de Woo het gaat plus een beschrijving van de documenten.

Daarna volgt per categorie de inventarisatie van:

- Wat er al openbaar wordt gemaakt;
- In hoeverre is aangesloten op de landelijke Woo-index;
- De voorgenomen landelijke planning waarop wij ons richten.

			Openbaar op lokale site	Openbaar landelijk (Woo-index)	Openbaar landelijk Planning (Woo-index)
Informatiecategorie	Artikel 3.3	Wat	Ja/Nee	Ja/Nee	Jaartal
1 Wet- en regelgeving	1.a	Besluiten, beleidsregels, verordeningen	Nee	Ja	Nov 24
	1.b	Andere algemeen verbindende voorschriften	Nee	Ja	Nov 24

	1.c	Ontwerpen van besluiten, beleidsregels, verordeningen en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, met inbegrip van de adviesaanvraag	Nee	Nee	2e tranche, medio 2025
2 Organisatiegegevens	1.d	Inzicht in de organisatie en haar werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van organisatieonderdelen.	Ja	Ja	Nov 24
	1.e	Hoe de organisatie en haar onderdelen te bereiken zijn en hoe een informatieverzoek kan worden ingediend	Ja	Ja	Nov 24
3 Raadsstukken	2.a	Bij de gemeenteraad ingekomen stukken, tenzij deze gaan over individuele gevallen	Ja	Nee	Nov 24
	2.c	Vergaderstukken en verslagen van de raad, behalve waarop geheimhouding geldt.	Ja	Ja	Nov 24
4 Bestuursstukken	2.d	Agenda's, besluiten en besluitenlijsten van vergaderingen van colleges van B&W, tenzij geheimhouding geldt	In ontwikkeling	In ontwikkeling	2e tranche, medio 2025
5 Adviezen van adviescolleges	2.e	Adviezen van officiële adviescolleges (door besluit van een bestuursorgaan vastgesteld):	Nee	Nee	2e tranche, medio 2025
		- Adviesvoorstel, advies			
		- Adviesaanvraag			
		- Adviesvoorstel			
		- Advies			
		Behalve adviezen/aanvragen die gaan over individuele gevallen			
6 Convenanten	2.f	Convenanten, overeenkomsten, verbintenissen en soortgelijke afspraken van een bestuursorgaan met andere partij(en)	Nee	Nee	3e tranche, 2e helft 2025
7 Jaarplannen en -verslagen	2.g	De jaarplannen en -verslagen van het bestuursorgaan, behalve de jaarplannen en -verslagen van afzonderlijke afdelingen of directies	Nee	Nee	2e tranche, medio 2025
8 Woo-verzoeken	2.i	Inhoud van het verzoek	Ja, per 1-8-2024	Nee	3e tranche, medio 2025
		Schriftelijke beslissing op het verzoek	Ja	Nee	2e tranche
		De verstrekte informatie	Op te vragen	Nee	2e tranche
9 Onderzoeken	2.j	Onderzoeksrapporten die:	Nee	Nee	3e tranche, 2e helft 2025
		- Intern en extern zijn uitgevoerd			
		- Voornamelijk uit feitenmateriaal bestaan			
		- Gaan over het functioneren van de eigen organisatie, voorbereiding of evaluatie van beleid, inclusief de uitvoering, naleving en handhaving			

10 Beschikkingen	2.k	Beschikkingen in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) vallen hieronder:	Nee	Nee	4e tranche, 2026
		- Schriftelijke beslissingen van een bestuursorgaan			
		- Die een publiekrechtelijke rechtshandelingen inhouden			
		- Voor een specifiek geval gelden			
		Behalve beschikkingen die zijn uitgezonderd van de Woo (artikel 3.3 tweede lid, onderdeel k van de Woo)			
	2.h	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking	Nee	Nee	4e tranche, 2026
11 Klachten	2.l	Schriftelijke oordelen n.a.v. klachtenprocedures over gedragingen van de organisatie	Nee	Nee	3e tranche, 2e helft 2025

Passief openbaar maken van informatie

De gemeente maakt informatie uit eigen beweging openbaar. Daarnaast krijgt de organisatie ook verzoeken om informatie openbaar te maken.

WOO- verzoeken (en Wob)	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2025	Realisatie 2024	Realisatie 2023
<i>Inwerkingtreding WOO per 1 mei 2022</i>				
Aantal Woo/(Wob)-verzoeken ontvangen op jaarbasis	40	45	38	37
<i>De verzoeken zijn:</i>				
- informeel afgedaan			6	N.b.
- toegekend			13	N.b.
- afgewezen			5	N.b.
- Buiten behandeling gesteld			9	N.b.
Behandeld door de gemeente binnen de in de wet gestelde beslistermijn (inclusief eventuele opschortingen en vertragingen), in %			-	N.b.
Gemiddelde behandelingstermijn, in weken (inclusief opschortingen verdagingen).			-	N.b.
Aantal verzoeken waarbij precisering is gevraagd van de verzoeker, in %			-	N.b.

In bovenstaande tabel staan nog geen nadere specificaties opgenomen. Medio 2024 zijn we wel gestart met het bijhouden van deze informatie. We hebben nog geen cijfers voor een heel jaar. Ook sinds medio 2024 worden de ontvangen Woo-verzoeken, de daaraan verbonden besluiten en een inventarisatielijst gepubliceerd op onze website.

Informatiehuishouding op orde

De informatiehuishouding zorgt ervoor dat de gemeente weet waar welke documenten volgens de definitie uit de Woo (art. 2.1 en 2.2) te vinden zijn. Documenten kennen een voorgeschreven bewaartermijn waarop deze worden geselecteerd en overgedragen voor de archiefbewaarplaats of voor vernietiging. Door digitalisering is informatie aan verandering onderhevig: denk aan teksten, Geo-informatie, 3D-bestanden, appberichten en dergelijke. Dit zorgt ervoor dat er nieuwe opgaven ontstaan om die informatie volgens de geldende eisen duurzaam en digitaal toegankelijk te houden. Dit is een complex proces dat tijd nodig heeft om te ontwerpen en te implementeren. Het vraagt aanpassing van werkprocessen, functies

en rollen over de volle breedte van de organisatie. De eerste helft van 2025 zijn we gefaseerd live gegaan met een nieuw zaaksysteem. Het nieuwe zaaksysteem vormt een belangrijke schakel in onze informatiehuishouding. De implementatie is gebruikt om de informatiehuishouding van verschillende processen verder te optimaliseren. Onderstaand overzicht gebruiken we pas sinds kort, waardoor nog niet alle informatie beschikbaar is. Vanaf nu verzamelen en monitoren we deze informatie.

Indicatoren informatiehuishouding	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2025	Realisatie 2024	Planning gereed (jaar)
Er is de beschikking over, of is aangesloten op, een e-depotvoorziening.	Ja (DVO RAN 2022-2026)	Ja (DVO RAN 2022-2026)	Ja	-
In de applicaties gebruikt door de gemeente zijn selectielijsten geïmplementeerd.	Ja (80%)	Ja (80%)	N.n.b.	2027
Het beheer van emailarchivering is georganiseerd en sluit aan bij een landelijke aanpak.	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Beheer op tekstberichten is georganiseerd.	Ja (80%)	Ja (80%)	50%	2027
Informatiebeheerplan is vastgesteld.	Ja	N.n.b.	Beheerregeling 2023	N.n.b.
Het kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer is vastgesteld en voldoet aan artikel 16 van de Archiefregeling.	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Het metagegevensschema is vastgelegd en aan elk blijvend te bewaren informatieobject zijn metagegevens gekoppeld.	Ja	Nee	Nee	2026

Verbonden partijen

We werken samen met verschillende organisaties. Soms is dat vanuit een wettelijke plicht, zoals met de veiligheidsregio en de omgevingsdienst (ODRN). Soms op basis van een eigen keuze, omdat we niet alles zelf kunnen, zoals op het gebied van ICT. En soms om bepaalde ontwikkelingen aan te jagen in regionaal verband, zoals binnen de Groene Metropool Regio. Ook zien we bestuurlijk dat het belangrijk is dat we goede afspraken maken met onze partners zodat we ze daar ook op kunnen aanspreken.

Wij spreken van een Verbonden partij als het een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie betreft waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Aanleidingen voor de start van een samenwerking / verbonden partij zijn:

- Risicospreiding;
- Efficiencyvoordeel;
- Kennisvoordeel;
- Katalysatorfunctie;
- Vermindering van de kwetsbaarheid;
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit.

Deze redenen geven mede inhoud aan het (bestuurlijke) belang.

Op grond van het BBV, besteedt de gemeente in de jaarrekening aandacht aan partijen, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er zijn bestuurlijke en financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten voortvloeien. Op het moment dat er financiële risico's zijn, nemen we dit op in de tabel hieronder en nemen we deze op in het risicoregister, als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Advies gemeenschappelijke regelingen

Met de gemeentes in de regio Nijmegen zijn afspraken gemaakt over de advisering van begroting- en jaarrekeningstukken van de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- GGD Gelderland Zuid;
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ);
- Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN);
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN);
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR).

De afdeling stadscontrol van de gemeente Nijmegen adviseert de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en de gemeentebesturen. Per gemeente komt een advies ook bij een centrale coördinator. Wij zijn vrij om dit advies over te nemen, te wijzigen of te negeren. De bevoegdheid om te beslissen over begroting- en jaarrekeningstukken ligt bij het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling.

Hierna volgt een overzicht van onze verbonden partijen met daarbij het openbare belang. In de kolom risico is met een of een aangegeven of dat er een risico bekend is. Zo ja, dan is deze opgenomen in het risicoregister in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Verbonden partij	Bestuurlijke positie	Openbaar belang	Risico
Gemeenschappelijke regeling			
Bedrijfsvoeringsorganisatie	Lid AB	De vervoersorganisatie heeft tot doel de	

Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen		gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.	
Euregio (Rhein-Waal)	Lid Euregioraad	Het stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duits grensgebied.	—
Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid	Lid AB + Lid DB	De GGD voert de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid en Jeugdwet uit. Daarnaast voert de GGD-Gelderland Zuid ook andere taken uit bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke opvang.	✓
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	Lid AB	Samen met 16 andere gemeenten in de regio Arnhem – Nijmegen werken we samen aan vijf maatschappelijke opgaven. De focus ligt op: circulariteit, cultuur & toerisme, economie, mobiliteit en woningbouw. Doel is het realiseren van groei én het versterken van het groene karakter van de regio. Daarnaast zijn we door deze samenwerking beter in beeld bij de Rijksoverheid en bij de Europese Unie en proberen we extra middelen aan te trekken om onze ambities te realiseren.	✓
Instituut Bijzonder Onderzoek	Afgevaardigde gemeente	De opsporing van oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden.	✓
Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen	Lid AB	De MARN (Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen) is een samenwerking tussen de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Deze samenwerking richt zich op het brede terrein van milieu. Door de regionalisering van de Dar en de komst van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is het (regionale) belang van MARN op het gebied van projecten voor afval en milieu afgenomen. MARN heeft als gemeenschappelijke regeling nog wel een belangrijke rol om namens de regiogemeenten het aandeelhouderschap in de ARN te behartigen. Tevens is in MARN verband een werkgroep actief over de mogelijkheden van ARN als energieproducent in combinatie met de energietransitie.	✓
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	Lid AB + Lid DB	De MGR heeft twee modules, het Werkbedrijf en IRvN. De gemeente Berg en Dal is deelnemer in beide modules. Het Werkbedrijf voert voor de regiogemeenten de wettelijke re-integratie taken uit op grond van de Participatiewet. Daarnaast voert ze de wettelijke taken uit op grond van de Wet sociale werkvoorziening. De module IRvN voert een aantal ICT-taken uit voor de regiogemeenten. De platformfunctie faciliteert het gesprek tussen de gemeenten in het Rijk van Nijmegen over samenwerking.	✓

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor	Afgevaardigde gemeente	Munitax is de uitvoeringsorganisatie van vijf regiogemeenten op het gebied van belastingen. Deze organisatie is ondergebracht bij de centrumgemeente Beuningen, op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen. De taken van Munitax zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit: a. de heffing en invordering van belastingen; b. de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ); c. het administreren van de relevante vastgoedgegevens; d. het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en aan derden.	—
Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen	Lid AB	De ODRN behartigt de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Het doel van de vorming van de ODRN is het bereiken van een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast hopen we door bundeling van de taken de efficiency te verbeteren. Alle deelnemende gemeenten hebben hun milieutaken ingebracht (verplichting vanuit het Rijk). De gemeente Berg en Dal, gemeente Beuningen, gemeente Heumen en de provincie Gelderland hebben ook de uitvoering van de bouwtaken (Wabo-breed) ingebracht.	✓
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	Lid AB	De VRGZ behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.	✓
Stichtingen en verenigingen			
Stichting Rijk van Nijmegen@	Lid bestuur	RvN@ heeft als doel om de innovatiekracht van het MKB in het Rijk van Nijmegen te versterken om zo een topregio in Nederland te worden. Hierbij staan de thema's Food&Health, Circulair ondernemen en Smart&IT centraal. Het vergroten van de innovatiekracht van het MKB is ook een hoofddoel uit de Economische visie van de gemeente. Innovatie is belangrijk voor de concurrentiekracht van onze bedrijven. Daarnaast is er veel overlap tussen de thema's van RvN@ en onze economische thema's.	
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen	Afgevaardigde gemeente	Het vergroten van het toeristisch marktaandeel van de Regio Arnhem Nijmegen.	—
Vennootschappen en coöperaties			
Bank Nederlandse gemeenten	Stemrecht Ava	BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	✓
Dar N.V.	Stemrecht AvA	Inzameling en verwerking van afval in de regio Nijmegen. Voor een aantal gemeenten, waaronder Berg en Dal, ook werkzaamheden bij beheer van de openbare ruimte zoals groenonderhoud.	✓

Grenzland Draisine GMBH	Lid Raad van Toezicht	Toeristische exploitatie van het voormalig spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.	—
Leisurelands	Stemrecht AvA	Het in stand houden, optimaliseren en laagdrempelig toegankelijk houden van openbare recreatieplassen.	—
Vitens N.V.	Stemrecht AvA	Het voorzien in schoon en veilig drinkwater.	—

Voor de financiële informatie is gebruik gemaakt van de cijfers uit de begrotingen 2026 van de verbonden partijen.

Van een aantal verbonden partijen (Euregio, TVAN, IBO, BNG, Draisine, Leisurelands en Vitens) zijn de cijfers van de jaarrekening 2024 ingevuld.

Bedragen x € 1.000

Verbonden partij	Aandeel belang (%)	Eigen vermogen 31-12-2025	Eigen vermogen 31-12-2026	Vreemd vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 31-12-2026	Bijdrage Berg en Dal
Gemeenschappelijke regeling						
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	3,80%	0	0	13.000	14.000	-1.298
Euregio (Rhein-Waal)	0	1	1	2	2	-9
Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid	5,41%	2.220	2.220	28.802	27.815	-2.361
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	4,43%	100	100	8.027	8.016	-344
Instituut Bijzonder Onderzoek	21,30%	0	0	160	186	-144
Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen	10,75%	7.103	6.689	2.244	2.116	-225
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	8,48%	0	0	0	0	-7.923
Munitax Gemeentelijk belastingkantoor	23,98%	0	0	29.636	29.580	-1.293
Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen	10,43%	556	556	3.690	3.654	-3.312
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	5,78%	8.809	8.109	77.188	75.339	-3.117
Stichtingen en verenigingen						
Stichting Rijk van Nijmegen@						-35
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen		174	175	1.880	1.796	-53
Vennootschappen en coöperaties						
Bank Nederlandse gemeenten	0,19%	4.721.000	4.777.000	110.819.000	123.164.000	
Dar N.V.	8,78%	13.096	13.096	14.749	14.749	-3.234
Grenzland Draisine GMBH	33,33%					0

Leisurelands	1,57%	81	84	16	17	0
Vitens N.V.	0,23%	678	713	1.560	1.681	0

Grondbeleid

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat in artikel 9.2 dat de paragraaf grondbeleid een verplicht onderdeel vormt van de begroting. In artikel 16 van het BBV is beschreven waar de paragraaf ten minste op moet ingaan.

Visie op en wijze van het grondbeleid

Op 17 april 2025 is in de raadsvergadering de Omgevingsvisie vastgesteld. De Omgevingsvisie is een vertaling van eerdere visies aangevuld met door de gemeenteraad vast te stellen ruimtelijke kaders/thema's.

Nota grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van economische ontwikkeling, infrastructuur, natuur, openbare ruimte, recreatie, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan de hiervoor benoemde beleidsvelden. De wijze waarop we deze doelstellingen willen bereiken, is vastgelegd in de Nota grondbeleid.

De gemeenteraad heeft de nota grondbeleid op 14 december 2023 vastgesteld. Wij kiezen in de nota voor een situationeel grondbeleid. Als het mogelijk en wenselijk is, gaan we tot verwerving van gronden over. Hiervoor is door de gemeenteraad een bedrag van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld voor strategische aankopen van gronden.

Grondprijzen gemeente Berg en Dal

Het College heeft de nota grondprijzen voor 2025 vastgesteld. Op dit moment zijn er geen actieve grondexploitaties waar deze grondprijzen direct op van toepassing zijn. De vastgestelde grondprijzen dienen wel als richtlijn voor toekomstige ontwikkelingen. In het geval we een nieuwe grondexploitatie openen, laten we de uit te geven (bedrijfs)kavels extern taxeren.

Grondzaken

Doelstelling is het opzetten van actuele beleidskaders en een administratie. Deze zijn nodig om gepast te kunnen handelen bij vastgoed - en grondtransacties in het algemeen en bij verboden situaties in het bijzonder. De contracten zijn digitaal beschikbaar in onze eigendomsadministratie (vastgoed- en grondregistratiesysteem).

Economie en werkgelegenheid

Omdat de vraag naar bedrijfskavels hoog blijft zijn we gestart met een onderzoek naar de 2de fase van bedrijventerrein Hulsbeek. Een onderdeel van de verkenning is het kunnen realiseren van woonwagenaanplaatsen naast het bedrijventerrein. In het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is vastgesteld dat we geen andere nieuwe bedrijventerreinen gaan ontwikkelen maar de bestaande terreinen gaan intensiveren en verduurzamen.

Wonen

Onze ambitie is een gevarieerd aanbod van duurzame, betaalbare en levensloopbestendige woningen. In 2019 is een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er tot en met 2029 ongeveer 1.200 woningen nodig zijn. In 2020 is daarom het Actieplan Wonen vastgesteld met een ambitiekader over de belangrijkste uitgangspunten, zoals 50% betaalbare woningbouw op nieuwe locaties. Inmiddels zijn voldoende locaties in beeld om tot dit aantal te komen. We houden daarbij rekening met 30% planuitval/vertraging en programmeren daarom 1.560 woningen. De lijst kent veelal inbreidingslocaties en transformaties. We zetten daarop in om het buitengebied te beschermen en om de

leefbaarheid in de kernen te verbeteren door verouderde functies een nieuwe bestemming te geven.

Te verwachten resultaat

Complexen

In de administratie van de gronden maken we binnen de gemeente een onderscheid in:

- Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties);
- Overige gronden (Materieel Vast Actief);
- Vorderingen op de balans (Faciliterend beleid).

Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)

Het complex Bouwgrond In Exploitatie verantwoorden we op de balans onder vlottende activa. Het gaat hier om projecten waarvoor de kaders door de raad zijn vastgesteld. De lopende grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening op 18 september 2025 vastgesteld. Hierbij is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodragend optreedt. Daarbij moeten we denken aan het zelf aankopen van gronden, het bouw- en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten dekken we door het uitgeven van bouwrijpe gronden.

De lopende grondexploitaties zijn onderstaand samengevat:

Bedragen x €1.000

Project	Gerealiseerd per 31.12.2024	Nog te realiseren na 01.01.2025 Kosten	Opbrengsten	Saldo	Eindwaarde	Voorziening per 31.12.2024	Verwachte Einddatum
	A	B	C	D = B + C	E = A + D		
<i>Bedrijventerrein</i>							
-							
Totaal Bedrijventerrein	0	0	0	0		-	
<i>Woningbouw</i>							
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	70	-36	1	-35	35	-	31.12.2025
Totaal Woningbouw	70	-36	1	-35		-	
Totaal	70	-36	1	-35		-	

Uit het overzicht blijkt dat we naar verwachting binnen een periode van een jaar alle lopende grondexploitaties afsluiten. Voor de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat is bij de actualisatie in het kader van de jaarrekening een voorziening getroffen.

Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)

Het college heeft begin 2017 ingestemd met een verkenning naar de herontwikkeling van de Schoollocatie 3e fase in Millingen aan de Rijn. Inmiddels zijn de 26 sociale huurappartementen voor senioren gebouwd (door woningcorporatie Waardwonen). We moeten in 2025 nog een aantal werkzaamheden afronden in de openbare ruimte. De verwachting is dat we de grondexploitatie eind 2025 afsluiten.

Inzicht in grond als materieel vaste activa

Wij zijn eigenaar van enkele percelen binnen de gemeente die we (nog) niet ontwikkelen. Deze gronden moeten we verantwoorden als materieel vaste activa. In onderstaande tabel is op hoofdlijnen een overzicht opgenomen van de boekwaarde per 31 december 2024.

Bedragen x €1.000			
Project	Boekwaarde per 31.12.2023	Mutaties in 2024	Boekwaarde per 31.12.2024
Complex Algemeen	314	0	314
Hemeltje (Groesbeek)	53	0	53
Derdebaan (Groesbeek)	120	0	120
Totaal	487	0	487

In het complex Algemeen zijn de gemeentelijke eigendommen verantwoord welke in het verleden zijn verworven. Binnen het Complex Algemeen is een onderscheid te maken in verhuurde gronden en in gronden die we als voorraad vermelden.

We verwachten op termijn de mogelijke ontwikkeling van de 2e fase bedrijventerrein Hulsbeek. Verder hebben we een strategisch een stuk grond bij de Lubertsche Akkers. En het Wisselpad komt bijna in de verkoop.

Vorderingen op de balans

Algemeen

Voor een aantal projecten geldt, dat we als gemeente een ondersteunende rol innemen en daarmee dus niet actief risicodragend deelnemen. Deze projecten zijn op de balans verantwoord als vooruitbetaalde dan wel vooruit ontvangen bedragen. Het gaat om de volgende lopende projecten:

- Dekkerswald (Groesbeek)
- Vijverhof (Berg en Dal)
- Erlecomsedam (Ooij)
- Leuth Noord (Leuth)
- Leuth Zuid (Leuth)
- Knapheideweg Groen (Groesbeek)
- Anthoniushof (Breedeweg)

In alle gevallen geldt dat een (anterieure) overeenkomst gesloten is met de betreffende ontwikkelaar. In deze overeenkomsten is bijvoorbeeld een bijdrage aan de gemeente opgenomen.

Dekkerswald, Groesbeek

De gemeente heeft een intentieovereenkomst gesloten betreffende de herontwikkeling en transformatie van het aan de Nijmeegsebaan gelegen woon – zorg complex Dekkerswald. Momenteel werken we aan een anterieure overeenkomst en ondertekenen deze in 2025. Deze overeenkomst regelt het kostenverhaal voor de door de gemeente te maken kosten in het kader van haar faciliterende rol. Daarbij gaat het om kosten voor het voeren van de benodigde planologische procedures. Voor deze plankosten nemen we een bedrag van € 675.000 op in de anterieure overeenkomst. In de verdere planvorming staan de ontwikkelmogelijkheden van de realisatie van een zorgzame buurt met de bouw van 399 woningen op Dekkerswald centraal. Het risico van de ontwikkeling ligt bij ZZG. Separaat wordt op dit moment het omgevingsplan opgesteld, met als streven om dit in het vierde kwartaal 2025 ter inzage te leggen.

Vijverhof, Berg en Dal

Tegen de grens van Nijmegen aan ligt Vijverhof. In de huidige situatie bevinden zich hier seniorenwoningen van ZZG, zowel flats als bungalows. Het plan is om een deel van het gebied te herontwikkelen om meer (reguliere) woningbouw te realiseren. Het

bestemmingsplan is vastgesteld en het project is inmiddels in uitvoering. De bedragen voor het kostenverhaal zijn betaald.

Leuth Noord

Overeenkomst is gesloten en het bestemmingsplan is vastgesteld. Er is beroep aangetekend bij de Raad van State. Het betreft ongeveer 30 woningen. Voor wat betreft differentiatie is er uitruil met Leuth Zuid mogelijk.

Leuth Zuid

Overeenkomst is gesloten en het bestemmingsplan is vastgesteld en onherroepelijk. Het betreft ongeveer 30 woningen. Voor wat betreft differentie is uitruil met Leuth Noord mogelijk.

Knapheideweg Groen, Groesbeek

Het bestemmingsplan voor 53 woningen is inmiddels onherroepelijk.

Anthoniushof, Breedeweg

Aan de oostkant van Breedeweg komt een woonwijk van 37 woningen. Het bestemmingsplan voor deze ontwikkeling is onherroepelijk. Met de ontwikkelaar is een anterieure overeenkomst afgesloten. De opbrengsten van deze overeenkomst zijn verantwoord in het jaar van betaling.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen

Reserves

Er zijn geen reserves die een directe relatie hebben met grondexploitaties.

Voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven dat het treffen van een afboeking of een voorziening direct gebeurt bij een verwacht verlies ter grootte van dit volledige verlies. Er zijn op dit moment geen grondexploitaties waar een voorziening voor is getroffen.

Financiële begroting

Inleiding

Met het vaststellen van de Programmabegroting geeft de raad het college opdracht tot het realiseren van het programmaplan en autoriseert het college tot het doen van de daarvoor benodigde uitgaven (lasten) en het realiseren van inkomsten (baten). In dit deel van de financiële begroting vindt u naast een overzicht van de baten en lasten per programma ook een overzicht de incidentele baten en lasten met een toelichting daarop en het financieel meerjarenperspectief (FMP).

Financiële kaders

Voor het opstellen van de financiële begroting hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Loonontwikkeling	cao/+ 2,0%
Prijsontwikkeling / inflatiecorrectie	+ 2,7%
Rente	+ 1,5%
Leges m.u.v. bouwleges	diversen
Bouwleges	volgt bouwkosten
Toeristenbelasting	geen stijging conform afspraak
Forensenbelasting	geen stijging conform afspraak
OZB-woningen	+ 2,20%
OZB-niet-woningen	+ 2,20%
Overige rechten	+ 2,20%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkendheid
Rioolheffing	+ 2,20%
Tarieven gemeentelijke sporthallen, sportzalen en zwembad (per 1 augustus 2025)	+ 2,20%
Aantal inwoners periode 2026-2029	35.515

Wij werken in onze kostenraming niet met algemene indexen. Er is voor het betreffende begrotingsjaar (in dit geval 2026) zo reëel mogelijk geraamd. Dit prijsniveau houden we constant in de meerjarenraming. Hiermee sluiten wij aan bij de methodiek die we hanteren bij het ramen van de algemene uitkering ("constante prijzen").

Voor de prijsontwikkeling, die we gebruiken bij de berekening van tarieven, is aansluiting gezocht bij het percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dit percentage is berekend door het CPB (Centraal Plan Bureau) en is voor 2026 2,7%.

Voor verdere informatie over de tariefstijgingen verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de baten en lasten per programma. Dit levert een raming op van het saldo van de rekening van baten en lasten. Vervolgens is een aantal toevoegingen en onttrekkingen uit de reserves geraamd. Dit resulteert in het resultaat van de rekening van baten en lasten.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025 actueel			Begroting 2026			Verschil 2025/2026
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
Mens en Samenleving	8.811	-47.831	-39.020	3.740	-42.341	-38.601	419
Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit	14.534	-31.572	-17.038	14.389	-30.355	-15.966	1.071
Economie, Werk en Inkomen	14.280	-30.126	-15.847	14.433	-29.076	-14.643	1.204
Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	86.874	-10.750	76.124	92.382	-10.437	81.945	5.820
- Overhead	0	-12.945	-12.945	0	-13.398	-13.398	-454
Saldo rekening baten en lasten	124.500	-133.224	-8.724	124.944	-125.608	-663	8.061
Toevoeging aan reserves	-	-8.614	-8.614	-	-398	-398	8.216
Onttrekking aan reserves	17.807	-	17.807	1.489	-	1.489	-16.318
Resultaat rekening baten en lasten	142.306	-141.838	468	126.433	-126.006	427	-41

Incidentele baten en lasten

Een goed beeld van de financiële positie van de gemeente vereist ook inzicht in de incidentele baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt. Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten. Onder de tabel staat een toelichting op de bedragen groter dan € 100.000.

		Bedragen x € 1.000			
		2026	2027	2028	2029
Programma Mens en Samenleving					
1.1	Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	-142	-	-	-
1.2	LOS/Leaderproject	-30	-30	-	-
1.3	Geldlening verstrekken voor aankoop kerk in Breedeweg	-35	-35	-35	-35
1.4	Technieklokaal	-25	-25	-	-
Totaal programma Mens en Samenleving		-232	-90	-35	-35
Programma Leefbaarheid, Duurzaamheid en Mobiliteit					
2.1	Herinrichting sportcomplex de Horst, verwijderen korfbalveld	-33	-	-	-
2.2	Hekwerk tennisvereniging Leuth	-12	-	-	-
2.3	Berekening tennisvereniging Leuth	-13	-	-	-
2.4	Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	-1.979	-	-	-
Totaal programma Leefbaarheid, Duurzaamheid en Mobiliteit		-2.037	-	-	-
Programma Economie, Werk & Inkomen					
3.1	Toekomstplan Vrijheidsmuseum 2025-2028	-36	-36	-36	-
Totaal programma Economie, Werk & Inkomen		-36	-36	-36	-
Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid					
4.1	Algemene uikering; Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	1.979	-	-	-
Totaal programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid		1.979	-	-	-
Totaal exploitatie		-326	-126	-71	-35
Reserves					
R1	Bijdrage algemene reserve:				
	- Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	142	-	-	-

- LOS/Leaderproject	30	30	-	-
- Toekomstplan Vrijheidsmuseum 2025-2028	36	36	36	-
- Speeltuin Leuth-Zuid aanvullende wensen	15	-	-	-
R2 Bijdrage reserve lopende projecten:				
- Herinrichting sportcomplex de Horst, verwijderen korfbalveld	33	-	-	-
- Technieklokaal	15	-	-	-
Toevoeging reserve speeltuinen:	-	-	-	-
R3 - Speeltuin Leuth-Zuid aanvullende wensen	-15	-	-	-

Totaal reserves	256	66	36	-
------------------------	------------	-----------	-----------	----------

Totaal	-70	-60	-35	-35
---------------	------------	------------	------------	------------

Begroot resultaat	427	300	-2.304	-2.682
Saldo incidentele baten en lasten	-70	-60	-35	-35
Structureel resultaat	497	360	-2.269	-2.647

1.1/R1 Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek

Kosten voor de huur van noodlokalen voor het Agora onderwijs door het Montessori college Groesbeek voor een periode van 3 jaar (2023-2026). Deze kosten dekken we uit de algemene reserve (zie R1).

2.4/4.1 Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Via de algemene uitkering ontvangen we in 2026 via de algemene uitkering € 1,98 miljoen voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE).

Financieel Meerjaren Perspectief

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

Bedragen x € 1.000				
	2026	2027	2028	2029
Prognose begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2025	-3.326	-3.417	-2.918	-2.914
Mutaties voor Programmabegroting 2026	3.753	3.716	614	232
Prognose begrotingsresultaat per begrotingsjaar	427	300	-2.304	-2.682
<i>waarvan incidenteel</i>	-70	-60	-35	-35
Totaal structureel resultaat	497	360	-2.269	-2.647

Een begroting is structureel sluitend als deze sluitend is op basis van de structurele lasten en structurele baten. Incidentele lasten en baten blijven hierbij buiten beschouwing. Wanneer in dit kader het begrotingsjaar zelf (2026) niet sluitend is, wordt gekeken of het laatste jaar van de meerjarenraming (2029) structureel sluitend is.

We hebben voor 2026 een structureel sluitende begroting. Meerjarig, vanaf 2028, zijn er in de begroting nog tekorten door een verlaging van de algemene uitkering. De gemeentes zijn via de VNG in gesprek met het Rijk om het probleem van de verlaging van de algemene uitkering op te lossen.

Geprognosticeerde balans

Dit onderdeel bevat de verwachte begin- en eindbalans over het begrotingsjaar 2026 en de drie daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

A C T I V A	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027	31-12- 2028	31-12- 2029
--------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Vaste activa

Immateriële vaste activa	1.637	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	90.260	140.391	142.060	181.517	182.656	181.758
Financiële vaste activa	8.325	13.895	13.738	206	13.423	13.270
Totaal vaste activa	100.221	154.287	155.798	181.723	196.080	195.029

Vlottende activa

Voorraden	70-	-	-	-	-	-
Vorderingen	25.683	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Liquide middelen	223	500	500	500	500	500
Overlopende activa	863	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	26.698	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000

Totaal activa	126.919	164.287	165.798	191.723	206.080	205.029
----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Bedragen x € 1.000

P A S S I V A	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027	31-12- 2028
----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Vaste passiva

Eigen vermogen	69.543	60.441	59.350	58.288	57.325	56.341
Voorzieningen	11.809	9.909	9.151	7.945	7.503	6.893
Langlopende schulden	26.677	64.584	66.292	92.918	108.413	108.324
Totaal vaste passiva	108.029	134.934	134.794	159.151	173.242	171.557

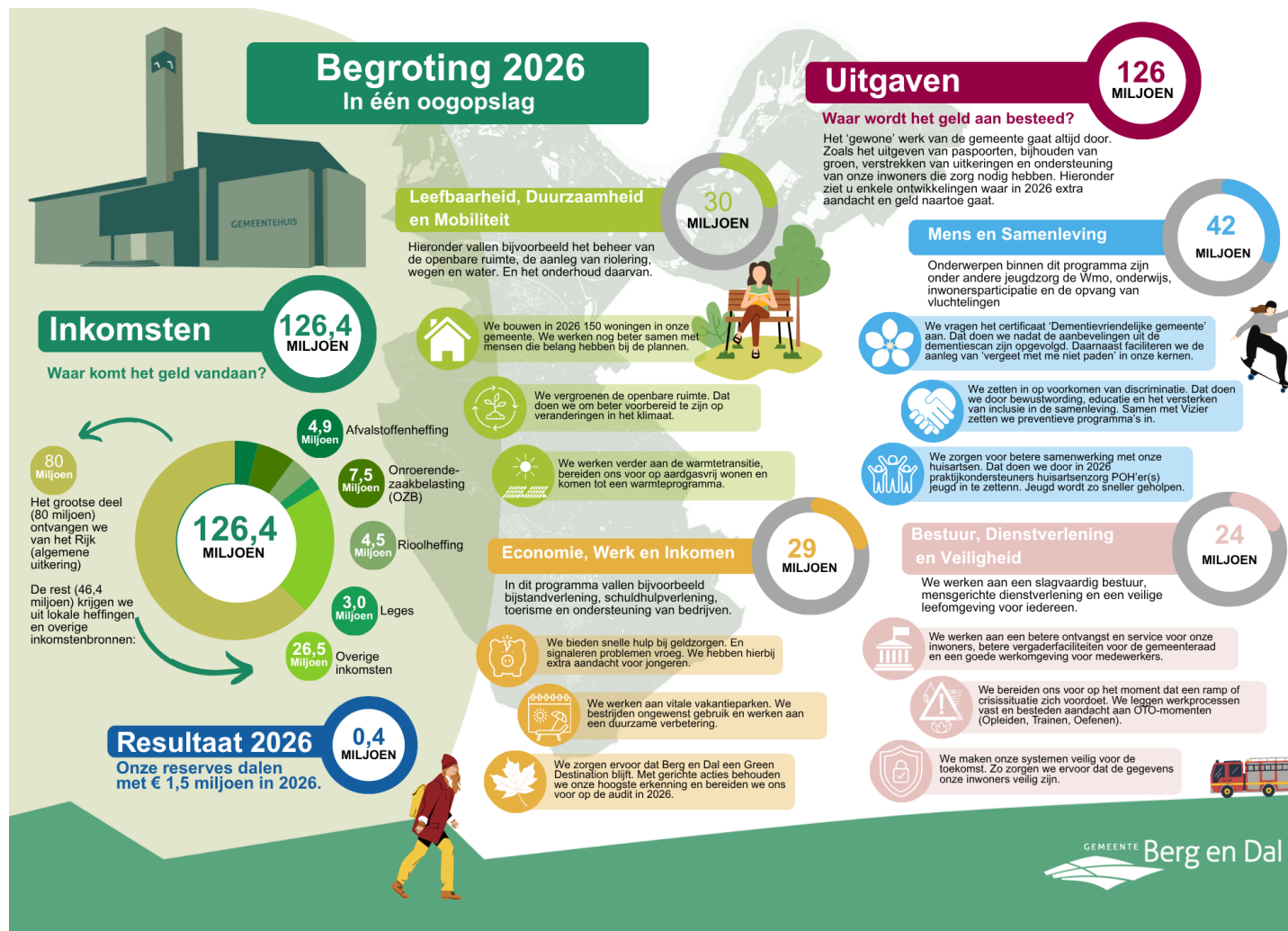
Vlottende passiva

Kortlopende schulden	7.416	19.352	21.004	22.572	22.838	23.472
Overlopende passiva	11.474	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal vlottende passiva	18.890	29.352	31.004	32.572	32.838	33.472

Totaal passiva	126.919	164.287	165.798	191.723	206.080	205.029
-----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Bijlagen

Begroting in beeld

Raadsvoorstel

Raadsvoorstel

Onderwerp:	Programmabegroting 2026
Datum B&W-vergadering:	7 oktober 2025
Datum raadsvergadering:	6 november 2025
Datum carrousel:	9 oktober 2025 (technische toelichting)
Portefeuillehouder:	M.A. Barber
Ambtenaar:	Rianne Arts
E-mailadres:	r.arts@bergendal.nl
Zaaknummer:	5015390
Documentnummer:	5015599

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De programmabegroting 2026 met een saldo van € 427.000 positief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. De meerjarenraming 2027-2029;
 - 1.2. Het meerjareninvesteringsplan 2026-2029;
 - 1.3. Het kader voor de subsidies.
2. Het positieve resultaat van 2026, als dit zich daadwerkelijk voordoet bij de jaarrekening 2026, toe te voegen aan de reserve verwachte begrotingstekorten.
3. Voor de sloop van zwembad De Lubert een bedrag van € 171.000 beschikbaar te stellen en dit bedrag te dekken uit het reeds beschikbare voorbereidingskrediet.

Inleiding

Wij bieden u de Programmabegroting 2026 in digitale vorm aan. Deze begroting is beschikbaar via <http://programmavan.bergendal.nl/>.

De begroting 2026 is gebaseerd op de uitgangspunten zoals u die heeft vastgesteld op 3 juli 2025 in de "Kadernota 2026". In de begroting 2026 is rekening gehouden met de septembercirculaire 2025 die wij op 16 september 2025 hebben ontvangen. Met deze informatie presenteren wij u een structureel sluitende begroting 2026. De jaren 2028 en 2029 laten tekorten zien.

In juni 2024 hebben we samen gekozen voor een aanpak met drie onderdelen. Daarbij kijken we naar keuzes voor de korte en de lange termijn.

- Spoor 1: Gesprekken met de VNG.
- Spoor 2: Behandeling van grote en urgente projecten.
- Spoor 3: Visievorming over de gemeente die we willen zijn.

Op basis van een beeldvormende avond en de thematafels is op 3 juli 2025 de Kadernota 2026 vastgesteld. Daarmee lagen de kaders voor de begroting 2026 vast.

Om de begroting 2026 sluitend te krijgen, zijn enkele financiële wijzigingen doorgevoerd. Deze waren al verwerkt in de kadernota, maar we benoemen ze hier graag expliciet:

- € 50.000 bijstelling toeristenbelasting op basis van realisatie in eerdere jaren.
- € 1.300.000 bijstelling van diverse budgetten op basis van analyse van de jaarrekeningen 2021–2024.

Deze bijstellingen betreffen overschotten op personeelskosten en treasury. Op basis van de analyse verwachten wij vanaf de begroting 2026 een structurele besparing van € 1.300.000 te kunnen realiseren.

De meerjarenraming 2026-2029 is als volgt:

	Bedragen x € 1.000			
	2026	2027	2028	2029
Prognose begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2025	-3.326	-3.417	-2.918	-2.914
Mutaties voor Programmabegroting 2026	3.753	3.716	614	232
Prognose begrotingsresultaat per begrotingsjaar	427	300	-2.304	-2.682
<i>waarvan incidenteel</i>	-70	-60	-35	-35
Totaal structureel resultaat	497	360	-2.269	-2.647

Op 16 september 2025 (Prinsjesdag) hebben wij de septembercirculaire 2025 ontvangen. Dit hebben we verwerkt in de primaire begroting 2026. Over de septembercirculaire ontvangt u een afzonderlijke informatienota. We gaan hier verderop in dit raadsvoorstel kort op in.

Uitdagingen voor de komende jaren zijn nog steeds:

- het bouwen van nieuwe woningen;
- de toenemende behoefte aan zorg in combinatie met personeelstekorten in de zorg;
- het bouwen van een stevig sociaal team;
- het behouden van voorzieningen voor beweging en ontmoeting;
- het duurzamer en klimaatbestendiger maken van onze gemeente;
- het behouden van goede onderwijshuisvesting.

Beoogd effect

Op grond van de Gemeentewet moeten wij de programmabegroting 2026 vóór 15 november 2025 aan Gedeputeerde Staten aanbieden.

We hebben de ambities, doelen en resultaten opnieuw geformuleerd en hierbij aansluiting gezocht bij het Coalitieplan 2022-2026 (DE WENSEN VAN NU versus DE OPGAVEN VAN DE TOEKOMST). Daarnaast hebben we de op 3 juli 2025 vastgestelde Kadernota 2026 als input gebruikt.

Argumenten

1.1 De meerjarenbegroting is structureel sluitend.

Het is de bevoegdheid van de gemeenteraad om de begroting vast te stellen. In de Gemeentewet (artikel 189) is vastgelegd dat de gemeenteraad een structureel sluitende begroting moet vaststellen voor repressief toezicht. Om voor repressief toezicht van de provincie in aanmerking te komen, moet of het eerste jaar van de meerjarenbegroting, of het laatste begrotingsjaar structureel sluitend zijn.

Het actuele meerjarenperspectief laat een structureel sluitende begroting voor 2026 (en 2027) zien, zodat de verwachting is dat we voor de begroting 2026 onder repressief toezicht blijven vallen. Repressief toezicht is de lichtst mogelijke vorm van provinciaal toezicht. Dit

betekent dat de gemeente haar vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren, zonder dat de Provincie deze vooraf moet goedkeuren.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen zijn opgenomen

Na het vaststellen van de kadernota hebben we een aantal wijzigingen doorgevoerd.

- a. We hebben besloten om de toeristenbelasting vanaf 2027 te verhogen.
- b. We hebben de septembercirculaire 2025 verwerkt. Hieruit blijkt dat de tekorten in de jaren 2028 en 2029 iets minder toenemen dan bij de kadernota verwacht.
- c. We hebben ervoor gekozen om de laatste drie projecten uit spoor 2 op te nemen in de begroting: de sporthal in Ooij, het zwembad en St. Cecilia. Deze keuze heeft invloed op de tekorten in 2028-2029.

a. Toeristenbelasting

Bij de Begroting 2020 is besloten om de tarieven voor de Toeristenbelasting in de jaren 2022-2026 gelijk te houden en de investeringen in de sector onaangetast te laten. Daarom wijzigen de tarieven voor de toeristenbelasting in 2026 conform kadernota niet.

We verhogen de toeristenbelasting vanaf 2027, ondanks dat het niet nodig is om de begroting sluitend te krijgen. We vinden het belangrijk dat ook onze toeristen bijdragen aan onze lokale voorzieningen en onderhoudsniveau. Daarnaast brengen we hiermee het tarief in lijn met de omliggende gemeenten. Het percentage waarmee we de toeristenbelasting willen laten stijgen bedraagt 53%. Dit betekent voor 2027 dat de tarieven per overnachting stijgen naar € 2,50 (2026: € 1,63) voor het normale tarief en naar € 1,58 (2026: € 1,03) voor tarief kamperen. Hiermee halen we € 411.000 extra toeristenbelasting op.

b. Effecten septembercirculaire

De effecten van de septembercirculaire kunt u vinden in de raadsinformatienota die u hierover heeft ontvangen.

c. Spoor 2: Urgente projecten

Alle gemeenten staan voor grote financiële uitdagingen. Ook wij worden geconfronteerd met onzekerheden vanuit het Rijk, waardoor het voeren van stabiel en toekomstgericht beleid steeds complexer wordt.

We staan voor een duivels dilemma, waarbij veel overwegingen een rol spelen:

- De verwachte bezettingscijfers voor het zwembad en de sporthal zijn laag;
- Er dreigen toekomstige personeelstekorten: recent zijn twee zwembaden in Nijmegen tijdelijk gesloten vanwege capaciteitsproblemen;
- Investeringskosten in gebouwen leggen een langdurige druk op de begroting;
- Er is grote onzekerheid over structurele inkomsten voor gemeenten; ramingen fluctueren sterk en verschillen aanzienlijk;
- Bouwkosten blijven stijgen, waardoor investeringsbedragen waarschijnlijk hoger uitvallen;
- Voorzieningen dragen bij aan leefbaarheid en brede welvaart;
- Het is belangrijk dat kinderen uit onze gemeente zwemles kunnen volgen.

Alles afwegende kiezen wij er bewust voor om de Ooij, het zwembad én St. Cecilia op te nemen in de begroting 2026. Deze voorzieningen zijn van grote waarde voor de leefbaarheid in onze kernen. Ze dragen bij aan ontmoeting, gezondheid, cultuur en sociale samenhang. Wij willen onze inwoners blijven bieden wat zij verdienen: een gemeente waar het goed wonen, leven en samenkomen is.

We realiseren ons dat deze keuze financiële gevolgen heeft. Vanaf 2028 zullen de tekorten toenemen. Toch maken we deze keuze met vertrouwen. Onze gemeente is financieel gezond, beschikt over een ruime algemene reserve en heeft de veerkracht om tijdelijke financiële tegenvallers op te vangen.

De raad heeft gevraagd om een voorstel voor de projecten op Spoor 2. Wij zijn van mening dat álle vijf projecten van waarde zijn en uitgevoerd moeten worden. Eerder zijn de Mallemolen en School Op de Horst al goedgekeurd en opgenomen in de begroting. De sporthal in Ooij is al in de raad besproken. De voorstellen voor het zwembad en St. Cecilia volgen nog.

Daarmee heeft de raad voor drie projecten de informatie ontvangen die nu beschikbaar is om een zorgvuldige afweging te maken. Zodra uw raad principebesluiten heeft genomen, kunnen wij starten met de verdere uitwerking, zoals exploitatieoverzichten en gesprekken over het verhogen van de bezetting. Deze informatie kunnen wij niet leveren zolang er geen principebesluit is genomen, bijvoorbeeld over het scenario voor het zwembad.

We zijn ons bewust van de onzekerheden die nog op ons afkomen, zoals vergrijzing, verduurzaming van gebouwen en vervanging van scholen. Het volledige financiële plaatje is nog niet inzichtelijk. Toch kiezen we ervoor om nú te investeren in voorzieningen die onze kernen sterk en aantrekkelijk houden. We nemen deze beslissing wetende dat dit tekorten oplevert – en dat deze mogelijk nog verder oplopen. We zoeken graag samen met u naar oplossingen zodra de financiële kaders helderder zijn.

Voor de duidelijkheid hebben we hieronder een tabel opgenomen over de jaarlasten van de projecten en vanaf welk moment deze in onze begroting zijn opgenomen.

Project	Investeringsbedrag	Structurele jaarlasten inclusief kapitaallasten	Start jaarlasten
Mallemolen	€ 10,3 miljoen	€ 915.000	2027
School op de Horst	€ 9,6 miljoen	€ 370.000	2027
Sporthal Ooij	€ 9,3 miljoen	€ 456.000	2028
St. Cecilia	€ 2,4 miljoen	€ 92.000	2028
Zwembad	€ 12,9 miljoen	€ 720.000	2029

Om de meerjarenbegroting in de toekomst sluitend te krijgen, zijn er meerdere mogelijkheden.

- Verhoging van de OZB-belasting. Zo betekent 1% verhoging van de OZB een extra opbrengst van € 75.000.
- Verdere verhoging van toeristenbelasting. Het verder verhogen van de toeristenbelasting met 1% geeft een extra opbrengst van € 7.750.
- Verlengen afschrijvingstermijnen. Een technische wijziging die 500.000 op kan leveren.
- Inzet reserve verwachte begrotingstekorten/algemene reserve.
- Bezuinigingen op andere terreinen.

1.3. Algemene uitkering (Mei- en Septembercirculaire 2025)

In de primaire begroting 2026 zijn de meicirculaire 2025 en de septembercirculaire 2025 verwerkt. De raming van de algemene uitkering is daarmee gebaseerd op de laatst bekende informatie van het Rijk.

1.4. Herinrichting Planning en Control

In 2023 zijn we gestart met het project herinrichting Planning en Control. We hebben nu bijna een totale jaarcyclus doorlopen. Na de kadernota heeft er een evaluatie plaatsgevonden. De conclusie is dat het nieuwe proces kansen biedt voor meer gezamenlijke koersbepaling, maar wel vraagt om strakkere procesafspraken, heldere rolafbakening en betere vertaling van input naar besluiten. Deze aandachtspunten worden gezien als onderdeel van het groeiproces. We willen graag verder op de ingeslagen weg en de Kadernota ook in het verkiezingsjaar op dezelfde wijze behandelen als dit jaar, voor zover dit mogelijk is in de planning rondom de verkiezingen.

3.1 Sloop zwembad de Lubert

We gingen er vanuit dat in de raad van oktober besloten werd over het voorstel van het zwembad. Om te voorkomen dat we niet verder kunnen vragen we nu om een budget van € 171.000 voor de sloop van het zwembad. Dit bedrag dekken we uit het reeds beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet van € 605.000.

Kanttekening

a. Stelposten in de begroting

We hebben in de begroting 2026 een stelpost onvoorzien opgenomen van € 25.000. In de begroting 2026 staat ook een stelpost voor uitgaven voor de Wet open overheid/kosten voor onze dienstverlening.

b. Bijdrage reserve rekeningresultaten

Onze begroting 2026 is structureel sluitend. Dit betekent dat we de structurele lasten kunnen opvangen met de structurele baten. Onder deze structurele baten hebben we ook de jaarlijkse bijdrage uit de reserve rekeningresultaten van € 355.000 opgenomen.

c. Weerstandsratio

Bij de beoordeling van de risico's weten we in sommige gevallen niet hoe hoog het financiële risico en de kans daarop is. Maar we weten wel dat we een risico lopen. Dit hebben we aangegeven met "p.m.". Deze risico's tellen niet mee in de risicoscores. De werkelijke ratio kan daardoor lager zijn. Onze weerstandsratio is 10,05. Een ratio van 2 of meer is "uitstekend".

Meer informatie hierover vindt u in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

d. Verloop algemene reserve

Hieronder staat het overzicht van het verloop van de algemene reserves.

	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025	mutaties 2026	Saldo eind 2026	Saldo eind 2027	Saldo eind 2028	Saldo eind 2029
Algemene reserve vast	17.220	17.220	-	17.220	17.220	17.220	17.220
Algemene reserve vrij besteedbaar*	11.835	11.225	-223	11.002	10.936	10.970	10.970
Reserve rekeningresultaten	1.777	1.421	-355	1.066	711	355	-
Reserve Saldo dienstjaar	8.901	-	-	-	-	-	-
Reserve verwachte begrotingstekorten	3.596	10.771	-	10.771	10.771	10.771	10.771
Totaal	43.329	40.638	-579	40.059	39.638	39.316	38.961

Bedragen x € 1.000

De te verwachten begrotingssaldi 2026-2029 zijn niet verwerkt in deze tabel.

Financiële onderbouwing

Zoals hiervoor al is aangegeven is de begroting meerjarig structureel sluitend door een structureel sluitende begroting 2026 en 2027: structurele lasten vangen we op met structurele baten.

Participatie

De raad heeft geparticipeerd in de totstandkoming van de begroting door middel van de thematafels en de behandeling van de kadernota 2026.

Communicatie

Na vaststelling van de Programmabegroting 2026 bieden wij deze aan de Provincie aan (dit moet voor 15 november). De kaders voor de subsidies maken we na vaststelling bekend in de Rozet en op onze website.

De Programmabegroting 2026 is digitaal beschikbaar via <http://programmavan.bergendal.nl/>.

Aanpak/uitvoering

Over de voortgang van de Programmabegroting 2026 rapporteren wij u via de voorjaars- en najaarsnota. In de jaarstukken 2026 leggen wij vervolgens verantwoording af. Dit doen wij zowel inhoudelijk als financieel.

Burgemeester en wethouders,

De secretaris a.i.
P. Vaupell

De burgemeester
mr. M. Slinkman

Bijlage

1. Programmabegroting 2026

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Berg en Dal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025.

overwegende dat:

b e s l u i t :

1. De programmabegroting 2026 met een saldo van € 427.000 positief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. De meerjarenraming 2027-2029;
 - 1.2. Het meerjareninvesteringsplan 2026-2029;
 - 1.3. Het kader voor de subsidies.
2. Het positieve resultaat van 2026, als dit zich daadwerkelijk voordoet bij de jaarrekening 2026, toe te voegen aan de reserve verwachte begrotingstekorten.
3. Voor de sloop van zwembad De Lubert een bedrag van € 171.000 beschikbaar te stellen en dit bedrag te dekken uit het reeds beschikbare voorbereidingskrediet.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Berg en Dal op 6 november 2025,

De raadsgriffier,

De voorzitter,

E.W.A.T. Pastoors

mr. M. Slinkman

MeerjarenInvesteringsPlan

De gemeente investeert jaarlijks vele miljoenen euro's in wegen, plantsoenen, riool, (onderwijs)huisvesting, ICT, bedrijfsmiddelen etc. De investeringen nemen we jaarlijks in een Meerjaren investeringsplan (MIP) op. Dit plan gaat over een periode van vier jaar. Het MIP is een totaaloverzicht van alle voorgenomen investeringen. Hieronder leest u het MIP 2026-2029.

Onder de tabel met cijfers hebben we de investeringen kort toegelicht. De nummers in de tabel komen overeen met de nummers in de toelichtingen.

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029	KL2030
Nieuwe investeringen										
Programma 1: Mens en Samenleving										
1.1 St Maartenschool, nieuwbouw	40	2027	15.490.000	-	15.490.000	-	-	619.600	613.791	607.983
1.2 Achterstallig onderhoud de Sleutel	15	2026	105.000	-	105.000	-	8.575	8.470	8.365	8.260
1.3 Verduurzaming accommodaties	15	pm	pm		pm					
Totaal programma 1: Mens en Samenleving			15.595.000	0	15.595.000	0	8.575	628.070	622.156	616.243
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 1: Mens en Samenleving										
1.4 Basisschool en gymzaal Op de Horst	40	2026	3.769.850	-	3.769.850	-	150.794	149.380	147.967	146.553
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 1: Mens en Samenleving			3.769.850	-	3.769.850	-	150.794	149.380	147.967	146.553
Nieuwe Investeringen										
Programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit										
2.1 <u>Bredeweg Groesbeek, aanpassen rotonde</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	59.000		59.000	-	3.245	3.210	3.174	3.139
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	257.000		257.000	-	14.135	13.981	13.827	13.672
2.2 <u>De Mies Groesbeek, aanpassen afwatering</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	150.000		150.000	-	5.250	5.205	5.160	5.115
2.3 <u>Lindestraat Beek, aanpak wateroverlast i.c.m. reconstructie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2026	94.000	85.455	8.545	-	299	297	294	291
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	71.000	64.545	6.455	-	355	351	347	343
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	765.000	512.865	252.135	-	8.825	8.749	8.673	8.598
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	570.000	382.135	187.865	-	10.333	10.220	10.107	9.994
2.4 <u>Generaal Gavinstraat Groesbeek, pilot groeiplaatsinrichting</u>					-					
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	20.000		20.000	-	1.100	1.088	1.076	1.064
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	99.000		99.000	-	-	5.445	5.386	5.326
2.5 <u>Meester Pontenstraat Leuth, reconstructie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2028	72.000		72.000	-	-	-	2.520	2.498
Projectvoorbereiding OPR	25	2028	79.000		79.000	-	-	-	4.345	4.298
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	473.000		473.000	-	-	-	-	16.555
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	522.000		522.000	-	-	-	-	28.710

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029	KL2030
2.6 <u>Meidoornstraat e.o. Beek, reconstructie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2028	90.000		90.000	-	-	-	3.150	3.123
Projectvoorbereiding OPR	25	2028	153.000		153.000	-	-	-	8.415	8.323
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	599.000		599.000	-	-	-	-	20.965
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	1.021.000		1.021.000	-	-	-	-	56.155
2.7 <u>Nijerf, de Gaffel, de Zeis & de Ringel Groesbeek, vervangen groen</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2028	48.000		48.000	-	-	-	2.640	2.611
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	316.000		316.000	-	-	-	-	17.380
2.8 <u>Pompweg Groesbeek, reconstructie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2028	18.000		18.000	-	-	-	630	625
Projectvoorbereiding OPR	25	2028	20.000		20.000	-	-	-	1.100	1.088
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	68.000		68.000	-	-	-	-	2.380
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	74.000		74.000	-	-	-	-	4.070
2.9 <u>Kerkdijk Ooij, vervangen verharding</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2028	10.000		10.000	-	-	-	350	347
Projectvoorbereiding OPR	25	2028	125.000		125.000	-	-	-	6.875	6.800
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	74.000		74.000	-	-	-	-	2.590
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	886.000		886.000	-	-	-	-	48.730
2.10 <u>De Wetering Millingen aan de Rijn, aanpassen straatwerk</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2028	9.000		9.000	-	-	-	315	312
Projectvoorbereiding OPR	25	2028	28.000		28.000	-	-	-	1.540	1.523
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	127.000		127.000	-	-	-	-	4.445
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	391.000		391.000	-	-	-	-	21.505
2.11 <u>Renoveren diverse riolen</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2028	50.000		50.000	-	-	-	1.750	1.735
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	450.000		450.000	-	-	-	-	15.750
2.12 <u>Renovatie pompgemalen 2026-2029</u>	15	2026-2029	700.000		700.000	-	14.292	28.409	42.351	56.118
Totaal nieuwe investeringen programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit			8.488.000	1.045.000	7.443.000	-	57.833	76.954	124.025	376.180
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit										
2.13 <u>Ericastraat e.o. Groesbeek, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	1.173.000	-	1.173.000	-	41.055	40.703	40.351	39.999
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	2.038.000	-	2.038.000	-	112.090	110.867	109.644	108.422
2.14 <u>Hogekamp Leuth, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	634.000	200.000	434.000	-	15.190	15.060	14.930	14.799
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	641.000	515.000	126.000	-	6.930	6.854	6.779	6.703
2.15 <u>Centrum Groesbeek, herinrichten spoorbermen</u>										
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	218.000	-	218.000	-	11.990	11.859	11.728	11.598
2.16 <u>Sprongstraat & Col. Ekmanstraat Beek, vervangen riolering</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	362.000	-	362.000	-	12.670	12.561	12.453	12.344
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	254.000	-	254.000	-	13.970	13.818	13.665	13.513

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029	KL2030
2.17 <u>Margrietstraat Leuth, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	332.000	-	332.000	-	11.620	11.520	11.421	11.321
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	238.000	-	238.000	-	13.090	12.947	12.804	12.662
2.18 <u>Prinsessenbuurt Ooij, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	960.000	-	960.000	-	-	33.600	33.312	33.024
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	989.000	-	989.000	-	-	54.395	53.802	53.208
2.19 <u>Beatrixstraat Ooij, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	204.000	-	204.000	-	-	7.140	7.079	7.018
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	318.000	-	318.000	-	-	17.490	17.299	17.108
2.20 <u>Ketelstraat De Horst, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	670.000	-	670.000	-	23.450	23.249	23.048	22.847
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	536.000	-	536.000	-	29.480	29.158	28.837	28.515
2.21 <u>Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie relinen</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	1.022.000	-	1.022.000	-	35.770	35.463	35.157	34.850
2.22 <u>Jan Arntzstraat in Kekerdom, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	203.000	-	203.000	-	7.105	7.044	6.983	6.922
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	269.000	-	269.000	-	14.795	14.634	14.472	14.311
2.23 <u>Nijverheidsweg in Groesbeek, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	236.000	-	236.000	-	8.260	8.189	8.118	8.048
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	233.000	-	233.000	-	12.815	12.675	12.535	12.396
2.24 <u>Zeelandsestraat (binnen de bebouwde kom) Millingen aan de Rijn, herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2026	26.000	-	26.000	-	910	902	894	887
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	89.000	-	89.000	-	4.895	4.842	4.788	4.735
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	158.000	-	158.000	-	-	5.530	5.483	5.435
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	529.000	-	529.000	-	-	29.095	28.778	28.460
2.25 <u>Zeelandsestraat - Plezenburgestraat (buiten de bebouwde kom) Leuth, herinrichten</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	80.000	-	80.000	-	4.400	4.352	4.304	4.256
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	1.168.000	-	1.168.000	-	-	64.240	63.539	62.838
2.26 <u>Hoefseweg Millingen aan de Rijn, asfalteren zandpad</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	28.000	-	28.000	-	1.540	1.523	1.506	1.490
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	300.000	-	300.000	-	-	16.500	16.320	16.140
2.27 <u>Lagewald - Boersteeg Groesbeek, planten bomen</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	70.000	-	70.000	-	3.850	3.808	3.766	3.724
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	888.000	-	888.000	-	-	48.840	48.307	47.774
2.28 <u>Oranjebuurt Berg en Dal, herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2026	103.000	-	103.000	-	3.605	3.574	3.543	3.512
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	171.000	-	171.000	-	9.405	9.302	9.200	9.097
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	842.000	-	842.000	-	-	29.470	29.217	28.965
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	1.399.000	-	1.399.000	-	-	76.945	76.106	75.266

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029	KL2030
2.29 <u>Bredestraat in Leuth, Herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	99.000	-	99.000	-	-	3.465	3.435	3.406
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	72.000	-	72.000	-	-	3.960	3.917	3.874
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	979.000	-	979.000	-	-	-	34.265	33.971
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	711.000	-	711.000	-	-	-	39.105	38.678
2.30 <u>Pinksterbloemstraat in Leuth, Herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	37.000	-	37.000	-	-	1.295	1.284	1.273
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	21.000	-	21.000	-	-	1.155	1.142	1.130
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	294.000	-	294.000	-	-	-	10.290	10.202
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	163.000	-	163.000	-	-	-	8.965	8.867
2.31 <u>Koningin Emmastraat in Ooij, Herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	14.000	-	14.000	-	-	490	486	482
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	26.000	-	26.000	-	-	1.430	1.414	1.399
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	116.000	-	116.000	-	-	-	4.060	4.025
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	207.000	-	207.000	-	-	-	11.385	11.261
2.32 <u>Beek Noord, vervangen bomen (essen)</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	8.000	-	8.000	-	-	440	435	430
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	165.000	-	165.000	-	-	-	9.075	8.976
2.33 <u>Nieuwe Drulseweg in Groesbeek, vervangen bomen (essen)</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	9.000	-	9.000	-	-	495	490	484
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	187.000	-	187.000	-	-	-	10.285	10.173
2.34 <u>Dijkgraaf van Wijckweg in Ooij, vervangen bomen (essen)</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	18.000	-	18.000	-	-	990	979	968
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	361.000	-	361.000	-	-	-	19.855	19.638
2.35 <u>Hobbemaweg in Groesbeek, herinrichting openbare ruimte</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	3.000	-	3.000	-	-	105	104	103
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	66.000	-	66.000	-	-	3.630	3.590	3.551
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	46.000	-	46.000	-	-	-	1.610	1.596
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	913.000	-	913.000	-	-	-	50.215	49.667
2.36 <u>Diverse locaties in Heilig Landstichting, vervangen verharding en groen</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	1.000	-	1.000	-	-	35	35	34
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	52.000	-	52.000	-	-	2.860	2.829	2.798
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	43.000	-	43.000	-	-	-	1.505	1.492
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	2.182.000	-	2.182.000	-	-	-	120.010	118.701
2.37 <u>Lievensweg in Groesbeek, vervangen wegen, groen én afkoppelen riool</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	47.000	-	47.000	-	-	1.645	1.631	1.617
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	121.000	-	121.000	-	-	6.655	6.582	6.510
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	440.000	-	440.000	-	-	-	15.400	15.268
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	1.107.000	-	1.107.000	-	-	-	60.885	60.221
2.38 <u>Van de Veldeweg in Groesbeek, vervangen wegen, groen én afkoppelen riool</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	47.000	-	47.000	-	-	1.645	1.631	1.617
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	114.000	-	114.000	-	-	6.270	6.202	6.133
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2029	441.000	-	441.000	-	-	-	-	15.435
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2029	1.045.000	-	1.045.000	-	-	-	-	57.475

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029	KL2030
2.39 Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom 2019-2028	25	2026-2027	1.200.000	-	1.200.000	-	33.000	65.640	64.920	64.200
2.40 Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)	50	2026-2027	400.000	-	400.000	-	7.000	13.940	13.820	13.700
Speelplekken										
2.41 Vervangen speelplekken 2026	10	2026	177.500		177.500		20.413	20.146	19.880	19.614
2.42 Vervangen speelplekken 2027	10	2027	70.000		70.000		-	8.050	7.945	7.840
2.43 Vervangen speelplekken 2028	10	2028	62.500		62.500		-	-	7.188	7.094
(Sport)accommodaties										
2.44 Parkeergarage Bellevue Groesbeek, vervangen vloerafwerklaag	15	2027	36.000	-	36.000	-	-	2.940	2.904	2.868
2.45 <u>Sportzaal Morgen-Fit Ooij</u>										
Vervangen sportvloer	15	2026	50.820	-	50.820	-	4.150	4.099	4.049	3.998
Vervangen houten schroten	15	2026	54.450	-	54.450	-	4.447	4.392	4.338	4.283
2.46 <u>Sporthal Heuveland Groesbeek</u>										
Vervangen armaturen	15	2026	64.460	-	64.460	-	5.264	5.200	5.135	5.071
Heuveland Sporthal dakventilatie sporthal 1 en 2	15	2026	30.250		30.250	-	2.470	2.440	2.410	2.380
Heuveland Sporthal regelkast technische ruimte/beheer	15	2026	42.350		42.350		3.459	3.416	3.374	3.332
2.47 <u>Sportzaal BIGA Groesbeek</u>										
Opwaarderen sportvloer Sika	15	2026	30.250		30.250	-	2.470	2.440	2.410	2.380
Vlakke dakafwerking	15	2027	29.645	-	29.645	-	-	2.421	2.391	2.362
Dakwerkzaamheden nieuwe laag en dakpannen	15	2027	12.705		12.705	-	-	1.038	1.025	1.012
Dakventilatie en luchtbehandeling	15	2027	42.713		42.713	-	-	3.488	3.446	3.403
2.48 Nieuwe sporthal Ooij	40	2027	8.732.000	-	8.732.000		-	407.838	403.685	399.533
2.49 Zwembad De Lubert	40	2028	12.285.000		12.285.000		-	-	594.545	588.391
2.50 Gebouw fanfare St. Cecilia	40	2027	2.300.000		2.300.000		-	92.000	91.138	90.275
2.51 Kleedkamers Groesbeekse Boys	40	2026	350.000	-	350.000	-	14.000	13.869	13.738	13.606
2.52 Kleedkamers TV Leuth	40	2026	29.000	-	29.000	-	1.160	1.149	1.138	1.127
2.53 Kleedkamers TV Berg en Dal	40	2026	145.000	-	145.000	-	5.800	5.746	5.691	5.637
2.54 Sportaccommodaties Vervanging kleedkamers	40	2027-2029	1.539.604	-	1.539.604	-	-	61.584	61.007	60.429
2.55 DVSG: bijveld nr 2 bovenlaag	12	2026	375.000	-	375.000	-	36.875	36.406	35.938	35.469
2.56 Korfbal Op de Horst: hoofdveld 1 bovenlaag	12	2026	120.500	-	120.500	-	11.849	11.699	11.548	11.397
2.57 Sportaccommodaties Vervanging velden	10-20	2027-2029	866.784	-	866.784	-	-	62.514	71.289	79.191
2.58 TV Leuth: verv.baan 1 en 2 toplaag	15	2026	14.500	-	14.500	-	1.184	1.170	1.155	1.141
2.59 TV Leuth: verv.baan 1 en 2 onderlaag	30	2026	66.860	-	66.860	-	3.232	3.198	3.165	3.131
2.60 Tennisaccommodaties Aanpassing/vervanging	10-40	2027-2029	817.055	-	817.055	-	-	33.791	33.379	49.717
2.61 Sportaccommodaties Materialen sportvelden	30	2027-2029	28.800	-	28.800	-	-	1.392	1.378	1.363
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit			55.965.746	715.000	55.250.746	-	550.203	1.612.997	2.604.325	2.675.378

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029	KL2030
Nieuwe investeringen										
Programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid										
4.1 Aanschaf materieel 2029	8	2029	159.000	-	159.000	-	-	-	-	22.260
4.2 <u>Aanpassing gemeentehuis</u>										
verbouwen gemeentehuis	40	2027	2.013.000		2.013.000			80.520	79.765	79.010
verduurzamen gemeentehuis	15	2027	935.000		935.000		-	76.358	75.423	74.488
Totaal nieuwe investeringen programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid			3.107.000	-	3.107.000	-	-	156.878	155.188	175.759
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid										
4.3 Gemeentewerf Beek, vervanging warmteterugwin-installatie	15	2026	60.000	-	60.000	-	4.900	4.840	4.780	4.720
4.4 Aanschaf materieel 2026	8	2026	187.000		187.000	-	26.180	25.829	25.479	25.128
4.5 Aanschaf materieel 2027	8	2027	145.000	-	145.000	-	-	20.300	20.028	19.756
4.6 Aanschaf materieel 2028	8	2028	162.000	-	162.000	-	-	-	22.680	22.376
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid			554.000	-	554.000	-	31.080	50.969	72.967	71.981
Totaal nieuwe investeringen alle programma's			27.190.000	1.045.000	26.145.000	-	66.408	861.902	901.370	1.168.181
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen alle programma's			60.289.596	715.000	59.574.596	-	732.077	1.813.347	2.825.258	2.893.911
Totaal investeringen alle programma's			87.479.596	1.760.000	85.719.596	-	798.485	2.675.249	3.726.628	4.062.092
<i>waarvan riolering</i>			<i>13.124.000</i>	<i>798.320</i>	<i>12.325.680</i>	<i>-</i>	<i>192.816</i>	<i>279.813</i>	<i>367.432</i>	<i>456.500</i>

Nieuwe investeringen programma 1 Mens en Samenleving

1.1 St. Maartenschool, nieuwbouw

De bouwkundige en functionele staat van alle scholen in Berg en Dal onderzoeken we op dit moment. Uit de eerste inzichten blijkt dat de bouwkundige en functionele staat van de Maartenschool slecht is. De gemeente dient wettelijk gezien te zorgen voor adequate huisvesting van scholen.

1.2 Achterstallig onderhoud de Sleutel

Het reguliere en vervangingsonderhoud van de Sleutel is de laatste jaren niet uitgevoerd. Er is een nieuwe stichting opgericht die de achterstanden gaat wegwerken.

1.3 Verduurzaming accommodaties

In verband met onze duurzaamheidsdoelstellingen en ambitie om klimaatneutraal te zijn, is het noodzakelijk om onze eigen accommodaties te verduurzamen. Nadere uitwerking hierover volgt nog.

Eerder opgenomen investeringen programma 1 Mens en Samenleving

1.4 Nieuwbouw basisschool en gymzaal Op de Horst

In december 2024 heeft de raad de locatie sportcomplex aan de Hoge Horst aangewezen als locatie voor de nieuwbouw van School op de Horst. Het beschikbare krediet van € 5.450.000 is opgehoogd naar € 8.300.000 (waarvan € 415.000 voorbereidingskrediet). Uit het IHP (Integraal Huisvestingsplan) blijkt dat er een aanvullend krediet nodig is van € 1.300.000. Het benodigde krediet is daardoor $\text{€ } 8.300.000 + \text{€ } 1.300.000 = \text{€ } 9.600.000$. Het aanvullende krediet van € 1.300.000 is op basis van een herziene calculatie uit het IHP.

Nieuwe investeringen programma 2 Leefomgeving, duurzaamheid en mobiliteit

2.1 Bredeweg Groesbeek, aanpassen rotonde

De voorrangssituatie op de rotonde voldoet niet aan de geldende richtlijnen en wijkt af van de inrichting van andere rotondes in de gemeente. Dit leidt tot onduidelijkheid bij weggebruikers.

Daarnaast is er vanuit de afdeling Verkeer de wens om de fietsverbinding tussen het noorden en het zuiden, in de richting van Breedeweg, te verbeteren. Met dit doel starten we al op de Jan Steenweg, als onderdeel van het project Gooiseweg-Zuid. Hier realiseren we een fietsstraat.

2.2 De Mies Groesbeek, aanpassen afwatering

Huidige rioleringssysteem op de Mies is een zogenaamd VGS-systeem (Verbeterd gescheiden stelsels). Dit betekent dat we nog ruim 90% van het hemelwater verpompen naar de rioolwaterzuivering.

Het opvangen en mengen van regenwater met vuilwater, om het vervolgens te zuiveren, is niet duurzaam. Daarom starten we een onderzoek naar mogelijke maatregelen om de afvoer van hemelwater naar de zuivering zoveel mogelijk te beperken. Het doel is om het bestaande rioolsysteem om te bouwen naar een zogenaamd VGS-systeem 2.0.

2.3 Lindestraat Beek, aanpak wateroverlast i.c.m. reconstructie

Uit een SSW-studie (Systeemoverzicht Stedelijk Water) voor de kern Beek en Ubbergen blijkt dat de aanleg van een zogenaamde "blauwe ader" in de Lindenstraat de wateroverlast in de kern Beek aanzienlijk verminderd.

Gecombineerd met de aanleg van deze blauwe ader gaan we de openbare ruimte inclusief het groen anders inrichten.

Voor de voorbereiding is €150.000,- beschikbaar vanuit het GRP (aanpak wateroverlast).
Voor de uitvoering is €895.000,- beschikbaar vanuit het GRP (aanpak wateroverlast).

2.4 Generaal Gavinstraat Groesbeek, pilot groeiplaatsinrichting

De verhardingsopdruk rondom bomen in deze wijk is op meerdere locaties onacceptabel. Daarbij zijn straten relatief grijs, terwijl er ruimte voor extra groen is.

Dit is een kleinschalig project. Ter hoogte van huisnummer 201-417 gaan we groeiplaatsen onderzoeken en aanpassen. Het doel is om uiteindelijk voor alle bomen in deze wijk goede groeiplaatsen te realiseren. Door de juiste groeiplaatsinrichting krijgen bomen toegang tot voeding en water.

In de wijk staan ongeveer 225 bomen waarvan we uiteindelijk de helft willen vervangen. Ook gaan uiteindelijk ongeveer 4.500 m² groen vernieuwen.

2.5 Meester Pontenstraat Leuth, reconstructie

In 2023 inspecteerden we de riolering. Uit de inspectie bleek dat de riolering in de Meester Pontenstraat en een deel van de Pastoor van Tielstraat aan vervanging toe is. De riolering dateert uit 1967 en voldoet niet meer aan de huidige eisen.

We hebben de situatie bij verschillende beheerdisciplines in kaart gebracht, wat heeft geleid tot de opzet van een gecombineerd project. We vervangen niet alleen de riolering, maar richten ook de openbare ruimte, volledig opnieuw in.

2.6 Meidoornstraat e.o. Beek, reconstructie

Inspectie toont aan dat de riolering in de Meidoornstraat aan vervanging toe is. De huidige rioolbuizen zijn van 1958. Een inventarisatie onder verschillende beheerdisciplines heeft geleid tot een gecombineerd project. Naast de vervanging van de riolering richten we de openbare ruimte opnieuw in. Tegelijkertijd verbeteren we de voorzieningen voor voetgangers.

2.7 Nijerf, Gaffel, de Zeis & Ringel Groesbeek, vervangen groen

Dit project omvat meerdere deelprojecten in een wijk.

- De Gaffel. We gaan groeiplaatsen vergroten en inplanten.
- De Zeis. We gaan bomen vervangen door andere soorten die er beter groeien.
- De Zeis. We gaan groeiplaatsen vergroten en inplanten.
- De Strekel. We gaan de groeiplaatsen aanpassen en verbinden.
- De Ringel. We gaan groeiplaatsen vergroten en inplanten.
- De Eg. We gaan groeiplaatsen vergroten en inplanten.

2.8 Pompweg Groesbeek, reconstructie

De weg heeft het einde van zijn levensduur bereikt en is aan vervanging toe. Daarom vervangen we de weg en gaan we deze als verblijfsstraat inrichten (eenrichtingsweg). We vervangen ook het rioolstelsel. Afkoppelen is geen optie en voor vergroenen is helaas geen ruimte.

2.9 Kerkdijk Ooij, vervangen verharding

De weg heeft het einde van zijn levensduur bereikt. Daarom gaan we alle bestrating vervangen (ongeveer 5.000 m²). We maken werk met werk en vervangen de huisaansluitingen op het riool in het werk. Ook gaan we zieke essen (essentaksterfte) en populieren vervangen door gezonde bomen.

2.10 De Wetering Millingen aan de Rijn, aanpassen straatwerk

Bij de aanleg van deze woonwijk is gekozen voor het toepassen van waterdoorlatende bestrating. Onder de verharding is een zogenaamd lavapakket aangelegd, dat dient als tijdelijke waterberging. Dit pakket houdt het regenwater vast en voert het vertraagd af. Het regenwater stroomt via de voegen van de bestrating naar dit pakket. De voegen van de bestrating moeten we om de twee jaar reinigen. En dat is zeer arbeidsintensief en zeer kostbaar.

We gaan de bestaande bestrating vervangen, waarvoor het water richting lage punten stroomt. Op deze punten plaatsen we kolken die we aansluiten op infiltratiekratten onder het lava pakket.

2.11 Renoveren diverse riolen

Op basis van uitgevoerde riool-inspecties worden zogenaamde Maatregelplannen (MRP) opgesteld voor de riolering.

Vanuit verschillende MRP's is een verzamellijst opgesteld van te renoveren riolen. We kiezen voor renovatie omdat we conventionele vervanging niet kunnen combineren met reconstructie van de bovenliggende wegverharding.

Rioolrenovatie doen we met de kousmethode. Een flexibele "kous" wordt in het riool gebracht. Dit is een soort lange, zachte buis die in het bestaande riool past.

Als de kous op de juiste plek zit, wordt die met lucht of water opgeblazen zodat hij strak tegen de binnenkant van het oude riool komt. Daarna wordt de kous hard gemaakt en is het riool hersteld.

2.12 Renovatie pompgemalen 2026-2030

Een pompgemaal verpompt (vervuild) water naar een hoger gelegen afwateringssysteem of riool. Jaarlijks moeten we verschillende pompgemalen vervangen en/of renoveren om het functioneren te garanderen. De renovatie kan elektrotechnisch, mechanisch of civieltechnisch zijn.

Eerder opgenomen investeringen programma 2 Leefomgeving, duurzaamheid en mobiliteit

2.13 Ericastraat en omgeving Groesbeek, reconstructie

Uit de laatste wegininspectie blijkt dat de kwaliteit van de weg slecht is. Daarom gaan we deze vervangen. We vervangen het asfalt door klinkers, omdat dit beter bij de functie van de weg past. Voetpaden en parkeerhavens, vervangen we ook.

Omdat we hier met de weg aan de slag gaan, hebben we ook naar de status van het riool gekeken. Uit de laatste inspectie blijkt dat veel strengen in dit gebied de kwaliteit matig hebben gekregen. Vanwege die beoordeling en omdat er nog een gemengd stelsel ligt, vervangen we ook het riool door een gescheiden stelsel. Daarbij koppelen we hemelwater af, zodat het ter plekke kan infiltreren.

In het werk nemen we het groen mee en hebben we uiteraard ook aandacht voor verkeersremmende maatregelen. Vooral het gebied rondom de school heeft onze aandacht. In de omgeving zijn meer projecten gepland. Daarom hebben we de voorbereiding naar 2024 verplaatst. Daardoor is het mogelijk om meerdere projecten gelijktijdig voor te bereiden en kunnen we ze beter op elkaar afstemmen.

2.14 Hogekamp Leuth, reconstructie

De huidige asfaltverharding in de woonwijk Hoge Kamp is in slechte staat. Daarom gaan we die vervangen door een klinkerweg. Klinkers passen beter bij het karakter van de buurt en de functie van de weg. Omdat we het straatwerk vervangen, maken we van de gelegenheid gebruik om het gemengd rioolstelsel door een gescheiden rioolstelsel te vervangen.

Regenwater voeren we af richting de naastgelegen watergangen.

Naast de klinkerverharding die er komt, besteden we ook aandacht aan breedtes en bochtstralen van de wegen.

De parkeerdruk in deze wijk is hoog. Mogelijk kunnen we de straat anders inrichten waardoor er meer parkeerplekken zijn, zonder dat dit ten koste van groen gaat.

In dit project is een bijdrage van € 515.000 vanuit project 2.39: vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom verwerkt en € 200.000 vanuit project 2.40: afkoppelkrediet diverse rioleringen.

2.15 Centrum Groesbeek, herinrichten spoorbermen

In 2019 heeft de gemeente de spoorlijn van Prorail overgenomen. Met name het gedeelte vanaf het centrum (Wisselpad) tot aan de Hulsbroek ziet er onverzorgd uit. Dit terwijl de Draisine er rijdt en het fietspad veel gebruikt wordt. Daarom gaan we de spoorbermen anders inrichten, zodat we het goed kunnen onderhouden. Het grootste gedeelte zal een natuurlijke inrichting krijgen. Door bijvoorbeeld pleksgewijs te verschrallen, geven we bepaalde soorten en kruiden meer kans en dat heeft een positief op de biodiversiteit langs het spoor.

2.16 Sprongstraat en Colonel Ekmanstraat Beek, vervangen riolering

In 2020 hebben we de riolering in de gehele kern Beek gereinigd en gecontroleerd. Uit de controle blijkt dat de kwaliteit van het grootste gedeelte riolering in de Sprongstraat en Colonel Ekmanstraat slecht is. Het vervangen van de riolering is nodig.

Het afkoppelen van het regenwater nemen we mee. Dit doen we door een extra leiding aan te leggen. Bij het opnieuw inrichten van de Baron van Voorst tot Voorststraat legden we een aansluiting voor hemelwater richting de percelen. Hier kunnen we op aansluiten, net als op de hemelwaterafvoer in de Oude Gracht.

Omdat we het riool moeten vervangen, moet ook de weg eruit. Het straatmateriaal in de Sprongstraat is nog goed en willen we opnieuw gebruiken. Hetzelfde geldt voor de stoeptegels in de Colonel Ekmanstraat.

Wel willen we de rijbaan en het laatste stukje asfalt van de Colonel Ekmanstraat richting de Bongerdstraat in gebakken stenen leggen. De straatverlichting langs de rijbaan vernieuwen we ook meteen.

De weg is als erftoegangsweg onderdeel van de 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. In de Sprongstraat houden we rekening met vrachtwagens vanaf de supermarkt.

2.17 Margrietstraat Leuth, reconstructie

De riolering in de Margrietstraat is slecht. Deze moeten we vervangen. Op het gedeelte ter hoogte van huisnummers 30 t/m 38 hoeven we alleen de huisaansluitingen te vervangen. De riolering in dit gedeelte is in 2016 vernieuwd (middels de zogenaamde kousmethode). Omdat de weg toch open moet, vernieuwen we meteen de bestrating.

Op dit moment is de weg een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan.

In 2021 zijn er nieuwe bomen geplant. Omdat de verharding eruit moet, ontstaat de kans om meer groeiruimte voor deze bomen te maken. Ook willen we de straat groener inrichten. Daardoor krijgt de straat de uitstraling van een erftoegangsweg.

2.18 Prinsessenbuurt Ooij, reconstructie

In 2021 hebben we de riolering in de Nassastraat geheel vervangen door een vuil- en een hemelwaterriool. In de Nassastraat zijn toen voorbereidingen gemaakt om ook in de aansluitende straten de riolering te vervangen door een vuilwaterriool en een hemelwaterafvoer. In de Bernhardstraat, Irenestraat, Christinastraat en het Schoolpad willen we het bestaande gemengde riool vervangen door een hemelwaterriool en vuilwaterriool. In de Wethouder Verrietstraat gaan we een hemelwaterriool aanleggen. Het bestaande gemengde riool gaan we ook aanpassen. Dat is nodig om de werking van dit riool te verbeteren.

De weg moet open. Daarom leggen we meteen nieuwe bestrating. Het vervangen van de bestaande straatverlichting door LED is ook onderdeel van het plan.

De weg is een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. Verder zijn er wensen om de kruising

Bernhardstraat/Beatrixstraat te verbeteren. Dit vanwege het project 'schoolzones en schoolthusroutes'. Mogelijk kunnen we dat met dit project combineren. We willen deze buurt ook groener maken, omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte. Ook willen we plantsoenen en grasvelden verlagen en daar regenwater in de bodem laten verdwijnen.

2.19 Beatrixstraat Ooij, reconstructie

Bij dit project gaat het om de Beatrixstraat in Ooij. Ook de kruising Koningin Julianalaan tot de kruising Prins Bernhardstraat nemen we mee. Op deze locatie gaan we de straat mooier maken door bijvoorbeeld nieuwe stenen te leggen. Dat doen we omdat de bestaande bestrating slecht en verouderd is. Omdat de weg eruit moet, vervangen we ook meteen twee rioolstrengen in de Beatrixstraat. Deze zijn in slechte staat.

We kijken hoe we de weg kunnen inrichten, zodat dit past bij een 30km/h-zone. Het vervangen van de oude lantarenpalen door nieuwe masten met LED verlichting hoort daar ook bij.

2.20 Ketelstraat de Horst, reconstructie

In 2020 is de riolering in de kern De Horst gecontroleerd. We zagen dat de kwaliteit van de riolering in de Ketelstraat slecht is. De afwatering is ook slecht. Dat blijkt uit de jaarlijkse reiniging die nodig is. Vervanging van het riool is dus nodig. Het huidige riool ligt onder de kabels en leidingen. We moeten het nieuwe riool onder de weg leggen en dat betekent dat de weg open moet.

Het asfalt is slecht en moeten we vervangen. Dit gaat om het gedeelte van de komgrens Hoge Horst tot aan de komgrens Ketelstraat.

De weg is onderdeel van de 30km/h-zone in de bebouwde kom van De Horst. Daarom willen we de weg iets anders inrichten. Bijvoorbeeld door er een erftoegangsweg van te maken.

2.21 Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie.

In 2018 hebben we de riolering in de gehele kern Berg en Dal gereinigd en gecontroleerd. Uit deze inspectie blijkt dat de kwaliteit van een groot gedeelte van de riolering in de Oude Kleefsebaan slecht is.

In 2009 is de hele Oude Kleefsebaan opnieuw ingericht. Daarnaast is dit een zeer drukke weg voor lokaal verkeer. Daarom kiezen wij ervoor om het bestaande riool te renoveren door de zogenaamde kous-methode toe te passen. Dat betekent simpel gezegd dat we het bestaande riool van binnenuit herstellen. Daardoor hoeft de weg niet open en is er bijna geen overlast voor verkeer.

2.22 Jan Arntzstraat in Kekerdome, reconstructie

In 2010 is het bestemmingsplan Jan Arntzstraat vastgesteld. Door verschillende oorzaken heeft de realisatie van de woningbouw op deze locatie nooit plaatsgevonden. Op dit moment is het plan weer actueel.

Om te voldoen aan de wateropgave moeten we een hemelwaterafvoer aanleggen. Hiervoor moeten we de weg open breken en opnieuw inrichten. Dit is een mooie kans om het huidige riool, daterend uit 1969, gelijktijdig te vervangen. Omdat er op sommige plekken een vrij breed trottoir ligt en er kleine vormbomen staan, maken we van het moment gebruik om de straat de vergroenen.

2.23 Nijverheidsweg in Groesbeek, reconstructie

De riolering in de Nijverheidsweg dateert uit 1960. Uit de laatste rioolinspectie blijkt dat de kwaliteit van de riolering matig tot slecht is. Helaas is het niet mogelijk om de leidingen te renoveren en is volledige vervanging noodzakelijk.

Vanaf het Montessori college ligt een gescheiden rioolstelsel en dat komt in een gemengd rioolstelsel samen in de Nijverheidsweg. Als we kunnen infiltreren, scheiden we de verschillende waterstromen in de Nijverheidsweg.

Omdat we de weg toch open moeten breken, brengen we nieuwe verharding aan en richten we de weg beter in op de gebruikers (volgens verkeersmodel ongeveer 1.200 fietsers en 800 automobilisten op een dag).

Voor een pand aan de Nijverheidsweg is een herontwikkeling in voorbereiding. We stemmen de werkzaamheden op elkaar af.

2.24 Zeelandsestraat (binnen de bebouwde kom) Millingen aan de Rijn, herinrichting

Het werk omvat het gedeelte van de Zeelandsestraat vanaf de Paverskamp tot aan de kruising met de Lange Poal. In 2021 hebben we de riolering geïnspecteerd. Uit de inspectieresultaten bleek dat een gedeelte van de riolering in de Zeelandsestraat slecht is. Daarom gaan we dat deel vervangen. Inventarisatie bij de verschillende beheerdisciplines heeft geresulteerd in een gecombineerd project. We gaan dit gedeelte van de Zeelandsestraat zowel onder- als bovengronds opnieuw inrichten. De bestaande (grote) bomen proberen we te behouden.

2.25 Zeelandsestraat - Plezenburgestraat (buiten de bebouwde kom) Leuth, herinrichting

Uit de wegininspectie is gebleken dat de wegvakken aan het eind van hun levensduur zijn.

Daarom gaan we 3.5 kilometer asfaltweg vervangen.

Bij de uitwerking houden we rekening met een amendement van 1 april 2021 (of de uitkomsten van het onderzoek): *'Het verkeersluw maken van de Zeelandsestraat onderzoeken en zo mogelijk invoeren door deze straat vanaf Boerderij De Notenboom voor autoverkeer (uitgezonderd bestemmingsverkeer) af te sluiten en op die manier ook deels terug te geven aan de natuur en omgeving'*.

2.26 Hoefseweg Millingen aan de Rijn, asfalteren zandpad

Een gedeelte van de onverharde weg willen we onderhoudsvrij maken door deze te asfalteren. Het gaat om de zandweg vanaf de Molenweg tot aan de eerste boerderij (ongeveer 800 meter).

2.27 Lagewald - Boersteeg Groesbeek, planten bomen

De berm langs de Lagewald en Boersteeg moeten we regelmatig herstellen. Dit komt doordat (grote) voertuigen de berm stuk rijden, terwijl de weg in principe breed genoeg is. Op plekken waar dat kan, planten we bomen in de berm. Hierdoor wordt de buurt nog groener en beperken we schade aan de berm.

Uiteraard houden we rekening met de ligging van kabels en leidingen, zichtlijnen en andere ontwikkelingen.

2.28 Oranjebuurt Berg en Dal, herinrichting

De Oranjelaan, het Vierparkenpad, de Prins Alexanderlaan, Willem de Zwijgerlaan en de Prins Mauritslaan zijn verouderd. Dat blijkt uit inspectiegegevens en eigen waarnemingen. Daarom gaan we de verharding en het groen vervangen. Waar het kan vergroenen we de buurt. Ook kiezen we voor een inrichting die beter bij een 30km/h zone past. Denk aan verkeersremmende maatregelen, smallere wegen en optische versmalling door het aanbrengen van groen.

Het grootste gedeelte van de buurt is voorzien van een gescheiden riolering. Deze watert af richting de retentie aan de Nassaulaan. Om deze retentie te ontlasten willen we het bestaande hemelwaterriool vervangen door een infiltratieriool, zodat we ter plaatse al kunnen infiltreren. Daarom moeten we ook het gemengd rioolstelsel vervangen.

2.29 Bredestraat in Leuth, herinrichting

Vanaf de Steenheuvelsestraat tot aan de Duffeltdijk is de weg aan vervanging toe.

De riolering dateert uit de midden jaren zestig. Uit de rioolinspectie in 2023 blijkt dat de riolering niet meer waterdicht is. Daarom is vervanging in combinatie met een wegreconstructie nodig. Omdat we de weg open moeten breken, vernieuwen we ook de verharding en het openbaar groen.

2.30 Pinksterbloemstraat in Leuth, herinrichting

Vanaf de Bredestraat tot aan de Korenbloemstraat vervangen we het riool. De riolering dateert uit de midden jaren zestig. Uit recente rioolinspectie (2023) blijkt dat de riolering niet meer waterdicht is. Vervanging in combinatie met een wegreconstructie is nodig. Omdat we de weg open moeten breken, vernieuwen we ook de verharding en openbaar groen.

2.31 Koningin Emmastraat in Ooij, herinrichting

Vanaf de Prins Hendriklaan tot de Koningin Julianalaan vervangen we de riolering. De riolering dateert uit de midden jaren zestig. Uit recente rioolinspectie (2023) blijkt dat de riolering niet meer waterdicht is. Vervanging in combinatie met een wegreconstructie is nodig. Omdat we de weg open moeten breken, vernieuwen we ook de verharding en openbaar groen.

2.32 t/m 2.34 vervangen bomen (essen)

Uit inspectiegegevens blijkt dat aantasting door de essentaksterfte toeneemt. Door deze ziekte sterven essen langzaam af. Op dit moment is er landelijk gezien nog geen herstel van de ziekte bekend. De verwachting is dat we de bomen op een bepaald moment moeten vervangen om schade en letsel door vallende takken te voorkomen.

2.35 Hobbemaweg in Groesbeek, herinrichting openbare ruimte

De meeste berken in deze straat hebben een matige conditie. Dat blijkt uit de laatste inspectiegegevens. Ondanks jaarlijkse snoeibeurten valt er relatief veel dood hout uit de bomen. Over het vallende hout en hinder van de bomen krijgen we geregeld melding. Ondergronds zijn er ook problemen. Door wortelopdruk is het wegdek in matige tot slechte staat en groeit er onder de bomen niets. Daarom vervangen we de bomen. Daarvoor moet de weg voor een groot deel open. Vervanging van de verharding nemen we daarom mee. Omdat we de weg toch openbreken gaan we indien mogelijk het hemelwater afkoppelen van het gemengde rioolstelsel en infiltreren in de bodem.

2.36 Diverse locaties in Heilig Landstichting, vervangen verharding en groen

De meeste voetpaden en wegen in Heilig Landstichting zijn in de jaren 60 aangelegd. Voor paden en wegen is dat oud. Uit de laatste weg inspectie blijkt dat er veel oneffenheden zijn. Dit komt vooral doordat er in de afgelopen tien jaar meerdere keren werkzaamheden in de voetpaden en wegen zijn uitgevoerd. Bijvoorbeeld het vervangen van kabels en leidingen en het plaatsen van infiltratieschachten. Dit zijn putten waarin water verzamelt en in de bodem verdwijnt.

We gaan meerdere voetpaden en wegen vervangen. De gebakken stenen in de wegen gaan we opnieuw gebruiken omdat die nog goed zijn. De betontegels in de voetpaden moeten we vervangen. Gelijktijdig vernieuwen we plantsoenen waarin veel dode of slecht groeiende planten staan.

2.37 Lievensweg in Groesbeek, vervangen wegen en groen én afkoppelen riool

De openbare ruimte (vooral verharding en groen) in deze buurt is op leeftijd. Daarom gaan we ongeveer 9.000 vierkante meter verharding vervangen. Op enkele plekken ligt asfalt en dat vervangen we door klinkers. Omdat we de weg toch openbreken gaan we indien mogelijk het hemelwater afkoppelen van het gemengde rioolstelsel en infiltreren in de bodem. Op plekken waar dat nodig is vervangen we ook het groen.

2.38 Van de Veldeweg in Groesbeek, vervangen wegen en groen én afkoppelen riool

De openbare ruimte (vooral verharding en groen) in deze buurt is op leeftijd, net zoals in de naastgelegen buurt Lievensweg. Daarom gaan we ongeveer 9.000 vierkante meter verharding vervangen. Op enkele plekken ligt asfalt en dat vervangen we door klinkers. Omdat we de weg toch openbreken gaan we indien mogelijk het hemelwater afkoppelen van het gemengde rioolstelsel en infiltreren in de bodem. Op plekken waar dat nodig is vervangen we ook het groen.

2.39 Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom (€600.000 per jaar)

In 2018 stelde de gemeenteraad 6 miljoen euro beschikbaar voor een periode van 10 jaar. Per jaar komt hiervan 1/10e deel beschikbaar. Dit bedrag is bedoeld om asfalt door klinkers te vervangen. De gemiddelde kwaliteit van de asfaltwegen binnen in woonwijken (30 km/h-zones) is slecht. Dat zagen we tijdens de laatste inspectie. We gaan op deze plekken het asfalt vervangen door stenen.

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving.

2.40 Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)

In het krediet voor het 'vervangen van asfaltrijbanen' (2.39) is geen geld opgenomen voor bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater. Dat is een gemiste kans, want het openmaken van de weg is hier een ideaal moment voor.

Door dit krediet op te nemen, is het mogelijk om binnen de geplande projecten regenwater af te koppelen. Daardoor kunnen we het vervangen van de verharding met het afkoppelen combineren (werk met werk maken).

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving.

De aankomende periode maken we zogenaamde basisrioleringsplannen (BRP's). Bij het opstellen van deze plannen, bekijken we welke locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten uit de plannen en ook onderzoeken, nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen. Daarvoor zetten we dit budget in.

Speelplekken

2.41 Vervangen speelplekken 2026

We plannen vervangingen op basis van het vastgestelde vervangingsschema, keuringen en inspectieresultaten. Niet de theorie, maar de praktijk -en vooral de veiligheid- staat voorop.

Dit jaar vervangen we speelplekken op de volgende locaties:

- Fazantstraat, (basketbalveld), Beek
- Koningsholster (achter nr. 17) Beek
- Nesciostraat (naast nr. 1) Beek
- Hermelijnstraat (tussen nr. 35 en 36) Groesbeek
- Profetenlaan (tegenover nr. 19) Heilig Landstichting
- Boterbloem, (achter nr. 7) Millingen aan de Rijn
- Thilman Werenbertszstraat (naast nr. 19) Ubbergen

2.42 Vervangen speelplekken 2027

We bepalen de vervanging van speelplekken aan de hand van de theoretische levensduur, keuringen en inspecties. Dit jaar vervangen we speelplekken op de volgende locaties:

- Bezembinder (tegenover nr. 3) Groesbeek
- Hoflaan (tussen de Hoflaan en Mariëndaalseweg) Groesbeek

2.43 Vervangen speelplekken 2028

We bepalen de vervanging van speelplekken aan de hand van de theoretische levensduur, keuringen en inspecties. Dit jaar vervangen we speelplekken op de volgende locaties:

- Bremstraat (tegenover nr. 36) Groesbeek
- De Kamp (naast nr. 70) Millingen aan de Rijn
- Wilsonstraat (naast nr. 65) Millingen aan de Rijn

(Sport)accommodaties

2.44 - 2.47 Vervangingen volgens onderhoudsplan gebouwen.

Deze projecten betreffen de vervangingsinvesteringen op onze gebouwen. De geplande investeringen komen voort uit het meerjarig onderhoudsplan 2023-2032 zoals opgesteld door Planon. Zij voert voor ons de inspecties uit en stelt een meerjarig onderhoudsplan op. Er zijn ook twee kleinere investeringen in sportzaal Morgenfit opgenomen in afwachting van definitieve besluitvorming over de sporthal Ooij. Als de nieuwbouw van de sporthal Ooij doorgaat, dan komen deze twee investeringen te vervallen.

2.48 Nieuwe sporthal Ooij

Op 18 september 2025 heeft de raad ingestemd met de voorkeurslocatie. De voorbereiding tot aanbesteding is in gang gezet.

2.49 Zwembad De Lubert

De raad neemt binnenkort een principebesluit. Hierna kan de voorbereiding worden opgestart. Het huidige zwembad wordt in 2026 gesloopt.

2.50 Gebouw fanfare St. Cecilia

Het voorbereidingskrediet (€ 121.350) voor onderzoekskosten is beschikbaar gesteld. De verwachte kosten voor nieuwbouw op basis van het huidige plan zijn ingeschat op € 2,3 miljoen. Het structurele effect op de begroting bedraagt € 92.000 (exclusief voorbereidingskrediet) vanaf 2028.

2.51 t/m 2.61 Sportaccommodaties

We hebben een meerjarig vervangingsschema gemaakt voor alle sportvelden en kleedkamers. Daarbij hebben we een verwachting gemaakt voor de komende jaren. Sportverenigingen moeten een aanvraag indienen voor een investeringsbijdrage.

Nieuwe investeringen programma 4 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

4.1 Aanschaf materieel 2029

Deze investering gaat over de aanschaf van auto's en materieel voor onze buitendienst. Bijvoorbeeld werkbussen en materieel om gladheid te bestrijden. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstoffen werken door elektrische alternatieven.

4.2 Aanpassing gemeentehuis

Het gemeentehuis verdient een eigentijdse, moderne en duurzame inrichting, voor onze inwoners, het bestuur en voor onze medewerkers. De plannen voor de herinrichting richten zich concreet op de publieksruimte / de hal, de raadszaal en de inrichting en voorzieningen op kantoor. In de begroting zijn middelen geraamd voor aanpassingen in het gemeentehuis, maar waarschijnlijk niet voldoende. De plannen en de kosten leggen we ter besluitvorming voor. Het tijdstip daarvan is afhankelijk van de besluitvorming over de motie over de ravijnjaren.

Eerder opgenomen investeringen programma 4 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

4.3 Gemeentewerf Beek vervanging WTW installatie

Dit project betreft de vervangingsinvestering van de warmte terugwin-installatie. De geplande investering komt voort uit het meerjarig onderhoudsplan 2023-2032 zoals opgesteld door Planon. Zij voert voor ons de inspecties uit en stelt een meerjarenonderhoudsplan op.

4.4 t/m 4.6 Aanschaf materieel 2026-2028

Dit krediet is voor de vervanging en/of aanschaf van materieel voor de buitendienst. Het gaat om aanschaf van werkbussen en materieel om bijvoorbeeld wegen te vegen of gladheid te bestrijden. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstof werken naar elektrisch.

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Naam reserve	Stand 1-1-2026	Mutaties 2026		Stand 31-12-2026	Mutaties 2027		Stand 31-12-2027	Mutaties 2028		Stand 31-12-2028	Mutaties 2029		Stand 31-12-2029
		Onttrekking	Toevoeging		Onttrekking	Toevoeging		Onttrekking	Toevoeging		Onttrekking	Toevoeging	
1. Reserves													
1.1. Algemene reserves													
Algemene Reserve vrij aanwendbaar	11.225	-223	-	11.002	-66	-	10.936	-36	70	10.970	-	-	10.970
Vaste Algemene reserve	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220
Reserve rekeningresultaat	1.421	-355	-	1.066	-355	-	711	-355	-	355	-355	-	-0
Saldo vorig dienstjaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo huidig dienstjaar	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
Reserve verwachte	10.771	-	-	10.771	-	-	10.771	-	-	10.771	-	-	10.771
Totaal 1.1. Algemene reserves	40.637	-579	-	40.059	-421	-	39.637	-391	70	39.316	-355	-	38.960
1.2. Bestemmingsreserves													
Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	226	-	42	268	-	42	310	-	42	352	-	42	394
Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	9	-	-	9	-	-	9	-	-	9	-	-	9
Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.355	-73	20	1.302	-73	20	1.249	-73	19	1.196	-73	18	1.141
Reserve Speeltuinen	236	-	15	251	-	-	251	-	-	251	-	-	251
Reserve onderhoud Voorzieningenhart Op de Heuvel	593	-	46	639	-	46	685	-	46	732	-	46	778
Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-50	14	864	-49	13	828	-48	12	792	-48	12	756
Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	424	-66	20	379	-18	20	381	-18	20	384	-5	20	399
Bestemmingsreserve Kapitaallasten	16.061	-722	241	15.579	-876	234	14.937	-867	224	14.294	-857	214	13.652
Totaal 1.2. Bestemmingsreserves	19.804	-910	398	19.292	-1.015	374	18.651	-1.005	363	18.010	-982	353	17.380
Totaal 1. Reserves	60.441	-1.489	398	59.350	-1.437	374	58.288	-1.396	433	57.325	-1.337	353	56.341

Bedragen x € 1.000

Naam voorziening	Stand 1-1-2026	Mutaties 2026		Stand 31-12-2026	Mutaties 2027		Stand 31-12-2027	Mutaties 2028		Stand 31-12-2028	Mutaties 2029		Stand 31-12-2029
		Onttrekking	Toevoeging		Onttrekking	Toevoeging		Onttrekking	Toevoeging		Onttrekking	Toevoeging	
2. Voorzieningen													
2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's													
Voorziening Pens.verpl.vw													
wethouders	3.535	-209	120	3.446	-209	120	3.356	-209	120	3.267	-209	120	3.177
Voorziening Wachtgeldverpl.vw													
wethouders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening (voormalig) personeel	384	-	-	384	-	-	384	-	-	384	-	-	384
Voorziening Verlofuren personeel	1.035	-	-	1.035	-	-	1.035	-	-	1.035	-	-	1.035
Totaal 2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's	4.954	-209	120	4.865	-209	120	4.775	-209	120	4.686	-209	120	4.596
2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden beklemde middelen													
Voorziening Riolering	3.893	-735	-	3.158	-871	-	2.287	-882	-	1.406	-869	-	537
Voorziening Afval	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden beklemde middelen	3.893	-735	-	3.158	-871	-	2.287	-882	-	1.406	-869	-	537
2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalisatie													
Voorziening onderhoud wegen	100	-1.300	1.468	268	-1.700	1.468	36	-1.236	1.468	268	-1.390	1.468	346
Voorziening gebouwen sport	168	-128	112	152	-105	112	158	-20	112	250	-14	112	348
Voorziening gebouwen welzijn	318	-122	122	318	-79	122	360	-29	122	453	-44	122	531
Voorziening gebouwen overig	476	-280	195	391	-258	195	328	-82	195	441	-102	195	535
Voorziening verwacht verlies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalisatie	1.062	-1.830	1.897	1.128	-2.143	1.897	882	-1.368	1.897	1.412	-1.549	1.897	1.759
Totaal 2. Voorzieningen	9.909	-2.775	2.017	9.151	-3.224	2.017	7.945	-2.459	2.017	7.503	-2.627	2.017	6.893

Kader subsidies

Kader subsidies begroting 2026

De gemeenteraad stelt het kader voor de subsidies vast.
Het college heeft het subsidieplafond al vastgesteld.
Hieronder is dit kader voor 2026 aangegeven.

Omschrijving	Bedrag kader subsidie
1. Subsidies op grond van deelverordening	
a. Peuteropvang	200.000
b. Sport	311.032
c. Muziekonderwijs	98.163
d. Amateurkunst	124.996
e. Volksfeesten	12.978
f. Musea	51.142
g. Vrouwenverenigingen	1.743
h. Buurtverenigingen	523
i. Wijkraden	5.230
j. Groene leefruimte	9.669
k. Jeugd- en jongerenwerk	21.335
l. Ouderenbonden	65.349
m. EHBO en AED	22.195
n. Overige organisaties	6.985
Totaal subsidies deelverordening	931.340
2. Subsidie uit begrotingsposten	
The Economic Board (TEB)	38.000
Antidiscriminatievoorziening en slachtofferhulp	28.238
Stichting buurtbus	2.800
Veerverbinding	48.500
BIZ Groesbeek Centrum (10%)	3.500
BIZ Millingen aan de Rijn (10%)	2.500
RBT KAN	53.500
STER Groesbeek	27.000
Toeristische activiteiten	50.000
Scholen voor voortgezet onderwijs	3.500
Scholen voor basisonderwijs	8.253
Combinatiefunctie sport	66.905
Zwem- en waterpolovereniging Groesbeek	24.990
St. Zevenheuvelenloop	3.487
Handbalvereniging Groesbeeks Glorie	5.304
SVO	96.500

Stichting Kakatoe Leuth (Polderpop)	1.331
Euregio studentenmuziekfestival	573
NJO Muziekzomer Gelderland	1.146
St. Millings Jaarboek	581
St. filmarchief Groesbeek	2.150
Kermis Kekerdom	573
Vrijheidsmuseum (waarderingssubsidie)	22.925
Gemeentelijke monumenten	89.500
Provinciale gemeentelijke monumenten	45.500
Molens	5.000
Vereniging voor Behoud Dorpsgezichten	581
Heemkundekring De Duffelt Millingen	4.384
Stichting Heemkunde Berg en Dal	384
Heemkunde Groesbeek	384
Stichting erfgoednet	9.000
Openbare bibliotheek	986.928
Lokale omroep	42.500
Bijzondere houtopstand	3.500
Onderhoud speeltuin Kros	2.906
Werkgroep Milieubeheer Berg en Dal	1.162
Beheersubsidies projecten groenblauwe diensten	72.500
St. Berg en Dals bloei burgerparticipatie	252
Stichting Behoud Dierenweide	1.453
Gemeenschapshuis Heilig Landstichting	2.906
Platform Leuth Actief/Leuth Idee	1.860
Stichting Spaldrop	5.000
Rocky Fit	74.259
SWOM (St. Welzijn Ouderen Millingen aan de Rijn)	21.274
St. Mentorschap Oost Nederland Gelderland (Groesbeek)	339
Seniorenraad Berg en Dal	4.068
Seniorenraad Burgerparticipatie	4.012
Dorpshuis de Slenk	3.955
Dorpshuis Op d'n Heuvel	200.000
Kulturhus Kekerdom	2.500
Kulturhus Leuth	95.000
St. Vluchtelingenwerk Oost Nederland (Groesbeek)	150.000
Wmo adviesgroep	4.068
MEE	66.308
MGR loonkostensubsidie	757.000
Stichting BWN rechtshulp	20.000
Inloop en Ontmoeting	565.860
Diverse scholen zorg in onderwijs	118.727

Bouw!	5.110
Peuterplusgroep	205.952
Coöperatie verloskundigen Nijmegen eo (Millingen)	15.064
Alzheimer Cafe / COPD cafe	3.183
Forte Welzijn	2.069.597
Afkoppelprojecten riolering	60.000
Totaal subsidies uit begrotingsposten	6.214.232
3. Totaal	7.145.572

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren per programma horen. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn niet altijd actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator

Mens en Samenleving

- Absoluut verzuim
- Relatief verzuim
- Voortijdige schoolverlaters totaal (Vsv-ers)
- Niet-sporters
- Jongeren met een delict voor de rechter
- Werkloze jongeren
- Jongeren met jeugdhulp
- Jongeren met jeugdbescherming
- Jongeren met jeugdreclassering
- Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

- Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
- Omvang huishoudelijk afval
- Hernieuwbare elektriciteit
- Nieuw gebouwde woningen

Economie, Werk en Inkomen

- Functiemenging
- Vestigingen (van bedrijven)
- Banen
- Kinderen in uitkeringsgezin
- Netto arbeidsparticipatie
- Personen met een bijstandsuitkering
- Lopende re-integratievoorzieningen

Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

- Verwijzingen Halt
- Winkeldiefstallen
- Geweldsmisdrijven
- Diefstallen uit woning
- Gemiddelde WOZ waarde
- Demografische druk
- Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

- Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die gaan over onze organisatie.

Indicator	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Formatie</u>			
Gemeente	7,43	7,62	7,47
Eenheid:	Fte per 1.000 inwoners		
Bron:	Eigen gegevens		
<u>Bezetting</u>			
Gemeente	6,93	6,46	6,44
Eenheid:	Fte per 1.000 inwoners		
Bron:	Eigen gegevens		
<u>Apparaatskosten</u>			
Gemeente	814	858	867
Eenheid:	Kosten per inwoner		
Bron:	Eigen begroting		
<u>Externe inhuur</u>			
Gemeente	16,8	4,9	3,5
Eenheid:	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen		
Bron:	Eigen begroting		
<u>Overhead</u>			
Gemeente	9,78	11,05	10,67
Eenheid:	% van totale lasten		
Bron:	Eigen begroting		

Formatie

Organisatie-eenheid	Formatie in Fte		Aantal personen		Loonsom	
	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2025	Begroting 2026
Bestuur						
Raad			25	25	-€ 416.961	-€ 459.395
B&W			5	5	-€ 632.007	-€ 684.673
Griffie	2,56	2,56	3	3	-€ 259.853	-€ 269.740
Uitkering gepens. weth.			27	24	-€ 203.799	-€ 209.475
Wachtgeld ex wethouders			1	0	-€ 13.887	€ 0
subtotaal bestuur	2,56	2,56	61	57	€ -1.526.507	€ -1.623.283
Personeel						
Directie	5,80	4,00	6	4	-€ 809.720	-€ 589.117
Directie- Staf	0,00	2,64	0	3	€ 0	-€ 315.616
Team Buitendienst	19,77	19,91	22	22	-€ 1.451.892	-€ 1.404.912
Team Sport	9,59	3,62	15	6	-€ 658.892	-€ 483.049
Team Maatschappelijke ontwikkeling	21,76	21,27	25	26	-€ 2.119.599	-€ 2.190.960
Team Ruimtelijke ontwikkeling	27,52	29,96	31	34	-€ 2.642.016	-€ 2.983.443
Team Informatie	23,65	22,98	27	26	-€ 1.918.337	-€ 1.953.477
Team CCB	15,65	18,43	22	24	-€ 1.214.382	-€ 1.436.987
Team P&O/Communicatie/Secr.	15,83	17,64	23	25	-€ 1.443.009	-€ 1.610.307
Team Financiën/Jur.zaken/APV Handh.	30,61	29,45	39	36	-€ 2.706.151	-€ 2.706.833
Team Inkomen en Participatie	28,45	26,56	35	30	-€ 2.370.670	-€ 2.232.745
Team Beheer openbare ruimte/fac.bedrijf	24,54	21,45	27	22	-€ 2.192.066	-€ 1.969.244
Team Sociaal Team	30,17	31,67	36	38	-€ 2.680.988	-€ 2.861.564
Team Kwaliteit en ondersteuning	15,93	16,04	20	23	-€ 1.384.178	-€ 1.442.578
subtotaal personeel	269,27	265,62	328	319	€ -23.591.900	€ -24.180.832
Flexibele schil	1,42	0,00	0	0	-€ 114.226	€ 0
	1,42	0,00	0	0	€ -114.226	€ 0
Overigen						
Ambtenaren burgerlijke stand					-€ 17.000	-€ 17.000
Flexibel belonen					-€ 23.000	-€ 23.000
Stagiaires/cafetariamodel/BHV					-€ 35.000	-€ 35.000
Inhuur					-€ 880.000	-€ 419.000
subtotaal overigen		0	0	0	€ -955.000	€ -494.000
Totale loonsom	273,25	268,18	389	376	€ -26.187.633	€ -26.298.115

Beleidskaders

Hieronder zijn per programma de geldende beleidsregels opgenomen.

Programma 1 Mens en Samenleving

Gemeentelijke kaders

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie
Algemene subsidieverordening Berg en Dal
Nota vrijwilligerswerk 2022-2026
Nota Participatie Samen maken we Berg en Dal!
Mantelzorg in de gemeente Berg en Dal Nota mantelzorg 2022-2026
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2023-2026
Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Berg en Dal 2023
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Berg en Dal 2018
Beleidsregels Beschermd Wonen en Opvang Groesbeek 2015
Beleidsregel handhaving Wet kinderopvang Berg en Dal 2021
Verordening leerlingenvervoer Berg en Dal 2022
Regionaal Beleidsplan Samen Dichtbij 2018-2020 (is verlengd in 2022)
Verordening Tegemoetkoming Kinderopvang sociaal-medische indicatie (SMI) Groesbeek 2015
Regionale beleidsnota wet Inburgering 2021
Regioplan Beschermd Wonen
Koersdocument Sociaal Domein en Lokale Toegang
Visie op inclusief onderwijs en kinderopvang
Regioprogramma Jeugd
Regioaanpak Jongeren naar School of Werk 2020 - 2024

Programma 2 Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

Bovengemeentelijke kaders

Wet Natuurbescherming
Aanbestedingswet
Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming
Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten
Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen
Kaderrichtlijn water
Nationaal bestuursakkoord water
Waterwet
Wet milieubeheer
Gelders Energieakkoord (www.geldersenergieakkoord.nl)
Wegenverkeerswet
Wegenwet
Erfgoedwet
Omgevingswet

Gemeentelijke kaders

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie
Nota accommodatiebeleid “ontmoeten en verbinden met accommodaties”
Nota subsidiebeleid
Visiedoc notitie Kernenbeleid
Beheerplan gemeentelijke gebouwen
Beheerverordening begraafplaatsen
Bomenkaart
Landschapsontwikkelingsplan
Vervangingsplan speelvoorzieningen
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025
Samenwerkingsovereenkomst Werkeenheid regio Nijmegen
Verkeerscirculatieplan
Verkeersbeleidsplan
Mobiliteitsvisie Berg en Dal 2016-2026
Mobiliteitsplan 2030 Euregio
Wegenbeheersplan
Wegenbeleidsplan
Verlichtingsbeheerplan
Verordening geurhinder en veehouderij 2017
Bodemnota en bodemkwaliteitskaart
Woonvisie
Energievisie gemeente Berg en Dal 2017-2020
Ruimtelijke visie duurzame energieopwekking 2019
Subsidieverordening Erfgoedprojecten in de kernen gemeente Berg en Dal 2017
Woonvisie Berg en Dal
Transitievisie warmte

Programma 3 Economie, Werk & Inkomen

Bovengemeentelijke kaders

Wet gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke kaders

Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen
Nadere regels en beleidsregels Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen
Inkoopbeleid MGR 2017
Visie document Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek
Structuurvisie Berg en Dal
Economische Visie
Kadernota Toerisme Van trots naar topbestemming
Integraal toezicht en handhavingsbeleid
Notitie grondexploitatie van de commissie BBV

Strategische agenda 2020 Euregio
Actieplan wonen Berg en Dal 2020
Verordening Tegenprestatie naar Vermogen gemeente Berg en Dal 2016
Afstemmingsverordening (maatregelenverordening) Participatiewet, loaw en loaz gemeente Groesbeek 2015
Beleidsregel bijzondere bijstand 2021
Beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie 2024-2027 Regio Rijk van Nijmegen
Beleidsplan Minima & Schuldhulpverlening 2021-2025
Verordening Doe Mee! Regeling gemeente Berg en Dal 2023
Afstemmingsverordening (Maatregelenverordening) Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Groesbeek 2015
Subsidieverordening Toerisme

Programma 4 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

Bovengemeentelijke kaders

Gemeentewet
Algemene wet bestuursrecht
Wet veiligheidsregio's
Politiewet
BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)
Notitie overhead van de commissie BBV
Actuele notities van de commissie BBV
Financiële verhoudingswet

Gemeentelijke kaders

Verordening Financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet) Berg en Dal 2023
Verordening controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 Gemeentewet) Berg en Dal 2023
Verordening onderzoeken doelmatig- en doeltreffendheid bestuur (artikel 213a Gemeentewet) Berg en Dal 2023
Nota reserves en voorzieningen 2023
Belastingenverordeningen gemeente Berg en Dal
Budgethoudersregeling Berg en Dal 2021
Inkoopvoorwaarden- en beleid
Financieringsstatuut gemeente Berg en Dal 2021
Missie en visie organisatie
Algemene plaatselijke verordening
Wegsleepverordening
Inspraakverordening
Verordening winkeltijden
Marktverordening
Verordening bezwaren
Verordening behandeling klachten
Organisatiebesluit
Bevoegdhedenbesluit
Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio VRGZ 2024-2027

Regionaal risicoprofiel Veiligheidsregio VRGZ

Regionaal crisisplan Veiligheidsregio VRGZ

Strategische agenda Districtelijk Veiligheidsoverleg Gelderland-Zuid 2023-2026

Integraal Veiligheidsplan Tweestromenland 2023-2026